

Kerkenbeleidsplan plus Heist-op-den-Berg

Opdrachthouder

Maatschap MAP Depot – Architectuur Depot
Langstraat 76
3630 Maasmechelen
KBO 0655.821.057
www.depot.nu

Opdrachtgever

Gemeente Heist-op-den-Berg
Kerkplein 17
2220 Heist-op-den-Berg

Datum: 12/05/2025

INHOUD

1.	Bij de start.....	5
1.1.	Context.....	5
1.2.	Opdrachtschrijving.....	6
1.3.	Definitie van een kerkenbeleidsplan.....	7
1.4.	Waarom een kerkenbeleidsplan?.....	8
1.5.	De kerk in Vlaanderen.....	8
1.6.	Exploitatie- en investeringstoelagen voor de kerken in Heist-op-den-Berg.....	9
1.7.	Uitgangspunten opmaak kerkenbeleidsplan.....	11
1.7.1.	Pastoraal plan en pastorale participatie.....	11
1.7.2.	Valorisatie, nevenbestemming of herbestemming.....	12
1.7.3.	Burgerlijke participatie.....	12
1.8.	Vorbereiden op de toekomst?.....	12
1.9.	Verloop van de opdracht.....	13
2.	Fiches per kerk.....	15
2.1.	Sint-Guibertuskerk Itegem.....	15
2.1.1.	Gegevens.....	15
2.1.2.	Situering kerkgebouw in ruimtelijke omgeving.....	15
2.1.3.	Inventaris.....	15
2.1.4.	Architecturale mogelijkheden en bouwfysische toestand.....	16
2.1.5.	Cultuurhistorische waarde.....	17
2.1.6.	Actueel gebruik van het gebouw.....	18
2.1.7.	Toekomstvisie en motivatie.....	18
2.2.	Sint-Jan Baptistkerk Wiekevorst.....	20
2.2.1.	Gegevens.....	20
2.2.2.	Situering kerkgebouw in ruimtelijke omgeving.....	20
2.2.3.	Inventaris.....	20
2.2.4.	Architecturale mogelijkheden en actuele bouwfysische toestand.....	21
2.2.5.	Cultuurhistorische waarde.....	22
2.2.6.	Actueel gebruik van het gebouw.....	23
2.2.7.	Toekomstvisie en motivatie.....	23
2.3.	Onze-Lieve-Vrouw-Altijddurende Bijstandkerk Hallaar.....	25
2.3.1.	Gegevens.....	25
2.3.2.	Situering kerkgebouw in ruimtelijke omgeving.....	25
2.3.3.	Inventaris.....	25
2.3.4.	Architecturale mogelijkheden en actuele bouwfysische toestand.....	26
2.3.5.	Cultuurhistorische waarde.....	28
2.3.6.	Actueel gebruik van het gebouw.....	28
2.3.7.	Toekomstvisie en motivatie.....	29
2.4.	Heilig Hartkerk Heist-Station.....	30
2.4.1.	Gegevens.....	30
2.4.2.	Situering kerkgebouw in ruimtelijke omgeving.....	30
2.4.3.	Inventaris.....	30
2.4.4.	Architecturale mogelijkheden en actuele bouwfysische toestand.....	31
2.4.5.	Cultuurhistorische waarde.....	33
2.4.6.	Actueel gebruik van het gebouw.....	33
2.4.7.	Toekomstvisie en motivatie.....	33
2.5.	Sint-Lambertuskerk Heist-Centrum.....	34
2.5.1.	Gegevens.....	34
2.5.2.	Situering kerkgebouw in ruimtelijke omgeving.....	34
2.5.3.	Inventaris.....	34
2.5.4.	Architecturale mogelijkheden en actuele bouwfysische toestand.....	35
2.5.5.	Cultuurhistorische waarde.....	36
2.5.6.	Actueel gebruik van het gebouw.....	36
2.5.7.	Toekomstvisie en motivatie.....	37
2.6.	O.L.V. van de Vredekerk Zonderschot.....	38
2.6.1.	Gegevens.....	38
2.6.2.	Situering kerkgebouw in ruimtelijke omgeving.....	38

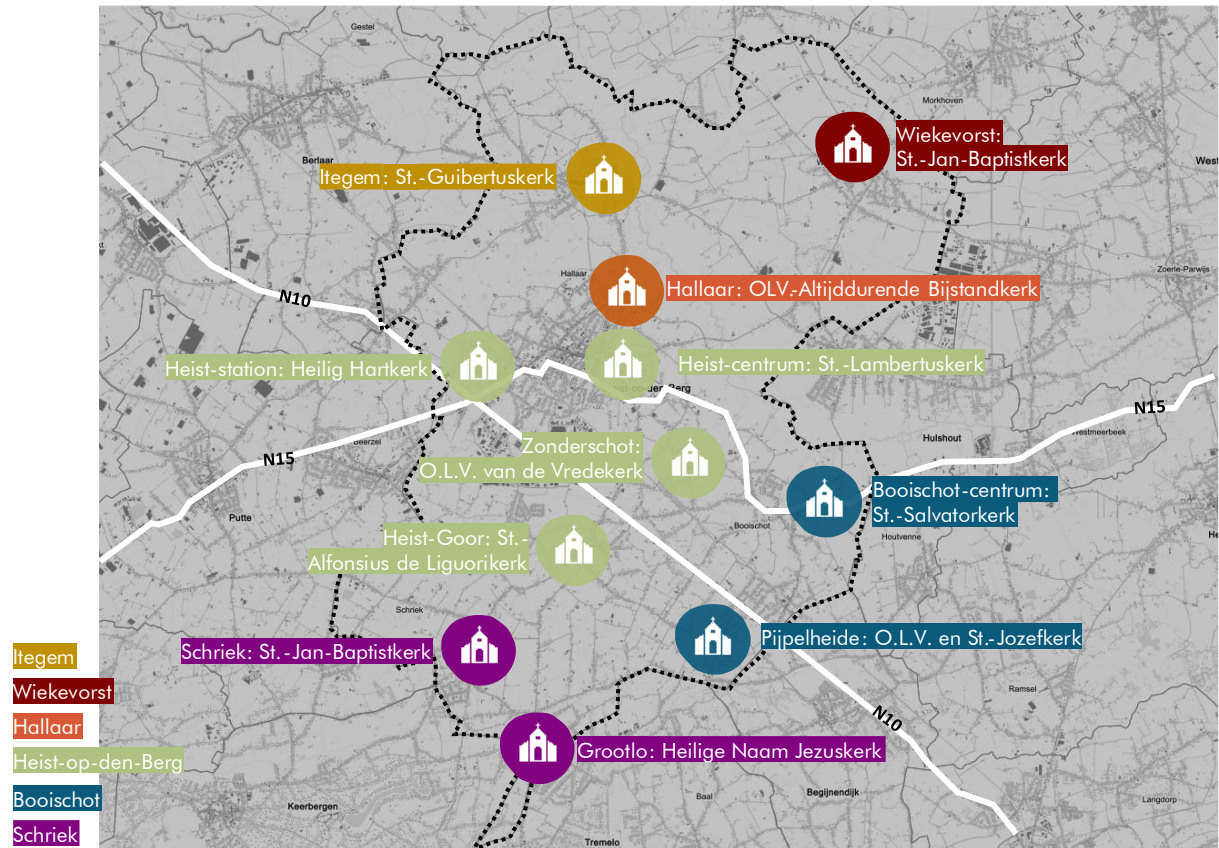
2.6.3.	Inventaris.....	39
2.6.4.	Architecturale mogelijkheden en actuele bouwfysische toestand	39
2.6.5.	Cultuurhistorische waarde.....	41
2.6.6.	Actueel gebruik van het gebouw	41
2.6.7.	Toekomstvisie en motivatie	41
2.7.	Sint-Alfonsius de Liguorikerk Heist-Goor	45
2.7.1.	Gegevens	45
2.7.2.	Situering kerkgebouw in ruimtelijke omgeving	45
2.7.3.	Inventaris.....	45
2.7.4.	Architecturale mogelijkheden en actuele bouwfysische toestand	46
2.7.5.	Cultuurhistorische waarde.....	47
2.7.6.	Actueel gebruik van het gebouw	47
2.7.7.	Toekomstvisie en motivatie	48
2.8.	Sint-Salvatorkerk Booischot-centrum.....	49
2.8.1.	Gegevens	49
2.8.2.	Situering kerkgebouw in ruimtelijke omgeving	49
2.8.3.	Inventaris.....	49
2.8.4.	Architecturale mogelijkheden en actuele bouwfysische toestand	50
2.8.5.	Cultuurhistorische waarde.....	51
2.8.6.	Actueel gebruik van het gebouw	52
2.8.7.	Toekomstvisie en motivatie	52
2.9.	O.L.V. En Sint-Jozefkerk Pijpelheide	54
2.9.1.	Gegevens	54
2.9.2.	Situering kerkgebouw in ruimtelijke omgeving	54
2.9.3.	Inventaris.....	54
2.9.4.	Architecturale mogelijkheden en actuele bouwfysische toestand	55
2.9.5.	Cultuurhistorische waarde.....	57
2.9.6.	Actueel gebruik van het gebouw	57
2.9.7.	Toekomstvisie en motivatie	58
2.10.	Sint-Jan-Baptistkerk Schriek	60
2.10.1.	Gegevens	60
2.10.2.	Situering kerkgebouw in ruimtelijke omgeving	60
2.10.3.	Inventaris.....	60
2.10.4.	Architecturale mogelijkheden en actuele bouwfysische toestand	61
2.10.5.	Cultuurhistorische waarde.....	62
2.10.6.	Actueel gebruik van het gebouw	63
2.10.7.	Toekomstvisie en motivatie	63
2.11.	Heilige Naam Jezuskerk Grootlo.....	65
2.11.1.	Gegevens	65
2.11.2.	Situering kerkgebouw in ruimtelijke omgeving	65
2.11.3.	Inventaris.....	65
2.11.4.	Architecturale mogelijkheden en actuele bouwfysische toestand	66
2.11.5.	Cultuurhistorische waarde.....	67
2.11.6.	Actueel gebruik van het gebouw	68
2.11.7.	Toekomstvisie en motivatie	68
3.	Informeren en bewustworden	70
3.1.	Opzet	70
3.2.	Communicatie.....	70
3.3.	Agenda van de avonden	70
3.4.	Resultaten	72
3.4.1.	Infosessie Schriek: kerk van Schriek, Grootlo en Pijpelheide	72
3.4.2.	Infosessie Hallaar: kerk van Hallaar, Heist-centrum en Heist-Station.....	73
3.4.3.	Infosessie Itegem: kerk van Itegem en Wiekevorst	74
3.4.4.	Infosessie Zonderschot: kerk van Zonderschot, Heist-Goor en Booischot	75
3.4.5.	Algemeen	76
3.4.6.	Samenvatting	77
3.4.7.	Een nuancering	78
4.	Conclusie.....	79

5.	Vervolg.....	80
6.	Goedkeuring.....	81
7.	Bijlagen.....	82

1. BIJ DE START

1.1. CONTEXT

Heist-op-den-Berg telt 11 parochiekerken verdeeld over het grondgebied van de gemeente. De parochies zijn verdeeld over 6 deelgemeenten: Heist, Itegem, Wiekevorst, Hallaar, Booischot en Schriek. Ze maken allemaal onderdeel uit van de Pastorale Eenheid Mozes (Heist-op-den-Berg en Putte).

1. Sint-Guibertuskerk Itegem (Sint-Guibertusplein 21) - parochie Sint-Guibertus Itegem
2. Sint-Jan-Baptistkerk Wiekevorst (Wiekevorst-Dorp z/n) - parochie Sint-Jan-Baptist Wiekevorst
3. O.L.V.-Altijddurende Bijstandkerk Hallaar (L. Carréstraat 1) - parochie O.L.V.-Altijddurende Bijstand Hallaar
4. Heilig Hartkerk Heist-station (Heilig Hartstraat 2) - parochie Heilig Hart Heist-station
5. Sint-Lambertuskerk Heist-centrum (Kerkplein 36) - parochie Sint-Lambertus Heist-centrum
6. O.L.V. van de Vredekerk Zonderschot (Withofstraat 2) - parochie O.L.V. van de Vrede Zonderschot
7. Sint-Salvatorkerk Booischot-centrum (Dorpsstraat 38) – parochie Sint-Salvator Booischot-centrum
8. Sint-Alfonsius de Liguorikerk Heist-Goor (Pastoor Mellaertsstraat 5) - parochie Sint-Alfonsus Heist-Goor
9. O.L.V. en Sint-Jozefkerk Pijpelheide (Schrieksesteenweg 60) - parochie O.L.V en Sint-Jozef Pijpelheide
10. Sint-Jan-Baptistkerk Schriek (Leo Kempenaersstraat 28) - parochie Sint-Jan-Baptist Schriek
11. Heilige Naam Jezuskerk Grootlo (Kapelstraat 69) - parochie Heilige Naam Jezus Grootlo

De kerken van Heist-Station, Zonderschot, Heist-Goor, Pijpelheide en Grootlo zijn eigendom van de desbetreffende kerkfabrieken. De gemeente Heist-op-den-Berg is eigenaar van de kerken van Itegem, Wiekevorst, Hallaar*, Heist-centrum, Booisshot-centrum en Schriek.

*De eigendomstoestand van de kerk in Hallaar werd in twijfel getrokken. Zo zou de kerk in de jaren 1800 door de kerkfabriek terug zijn gekocht van de gemeente. Hier zijn echter nog geen bewijsstukken van gevonden. Volgens de kadastrale ligger is het perceel met het kerkgebouw van Hallaar eigendom van de gemeente. Verder onderzoek kan dit uitklaren.

1.2. OPRACHTOMSCHRIJVING

Het gemeentebestuur van Heist-op-den-Berg heeft medio 2024 een offerteaanvraag uitgeschreven voor de opmaak van een kerkenbeleidsplan.

In de inleiding van het bijhorende bestek wordt beschreven dat de gemeente Heist-op-den-Berg, in samenwerking met het bisdom en andere relevante stakeholders, werk wil maken van een nieuw Kerkenbeleidsplan Plus. Dit plan biedt een langetermijnvisie op de toekomst van de 11 parochiekerken binnen de gemeente en wordt conform de geldende wetgeving opgesteld. Het plan dient als een strategisch kader waarin de cultuurhistorische waarde, de architecturale en bouwfysische toestand, het actuele gebruik en de ruimtelijke inbedding van de kerken worden beschreven.

Het huidige kerkenbeleidsplan uit 2017 is aan herziening toe en moet geactualiseerd worden om een realistische en gedragen visie te vormen op de toekomstige invulling van de kerken. Hierbij wordt zowel rekening gehouden met het behoud van religieuze functies als met mogelijke her- en

nevenbestemmingen. Het plan wordt opgemaakt volgens het sjabloon van het Agentschap Binnenlands Bestuur, dat vanaf 1 januari 2025 in voege treedt.

Het bestek beschrijft een proces dat verloopt in twee fasen. In de eerste fase wordt een grondige analyse uitgevoerd van de bestaande situatie, inclusief de bouwkundige en ruimtelijke context. Dit wordt aangevuld met een participatietraject waarbij de gemeenschap wordt betrokken via fysieke infomomenten. De verzamelde input wordt verwerkt tot een synthesesnota, waarin de krachtlijnen voor de toekomstige invulling van de kerken worden vastgelegd.

In de tweede fase wordt gefocust op de her- en nevenbestemming van de B- en C-kerken. Hierbij worden verschillende scenario's ontwikkeld en besproken met belanghebbenden. De resultaten van dit traject worden samengebracht in een finale versie van het Kerkenbeleidsplan Plus.

Het doel is om tot een breed gedragen plan te komen dat rekening houdt met de lokale noden en mogelijkheden, waarbij haalbaarheid en realisme centraal staan. In het kader van strategisch patrimoniumbeheer is het doel van de gemeente efficiënt en duurzaam gebruik van het kerkelijk patrimonium. Daarom heeft de gemeente in het bestek opgenomen dat het streeft naar her- of nevenbestemmingen die de kosten van exploitatie en onderhoud verminderen en tegelijkertijd maatschappelijke meerwaarde creëren. Dit kerkenbeleidsplan moet dan ook gezien worden als een positief kader waarin de toekomst van de Heistse kerken op een duurzame en doordachte manier wordt vormgegeven.

De Maatschap Map Depot – Architectuur Depot heeft zich op 4/7/2024 kandidaat gesteld per offertevoorstel. Op het College van Burgemeester en Schepenen van 13/8/2024 werd de opdracht toegewezen.

1.3. DEFINITIE VAN EEN KERKENBELEIDSPLAN

De definitie van een kerkenbeleidsplan is sinds 01/01/2025 terug te vinden in artikel 33/2 van het 'Decreet betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten (beter gekend als het 'Eredienstendecreet') van 7 juli 2004, voorheen in artikel 2.1 van het 'Decreet betreffende het onroerend erfgoed' (beter gekend als het 'Onroerenderfgoeddecreet') van 12 juli 2013 en is gebaseerd op de definitie in de conceptnota 'Een toekomst voor de Vlaamse parochiekerk' van 24 juni 2011 en de omzendbrief van 30 september 2011 van toenmalig Vlaams minister voor Binnenlands Bestuur en Onroerend Erfgoed Geert Bourgeois. Hieronder is de huidige definitie overgenomen. Een kerkenbeleidsplan is:

"[...] een schriftelijk document dat een lokaal gedragen langetermijnvisie bevat voor alle parochiekerken op het grondgebied van de gemeente. Het is goedgekeurd en ondertekend door het representatief orgaan van de rooms-katholieke eredienst en door het gemeentebestuur. Het kerkenbeleidsplan bevat minstens al de volgende gegevens:

- 1° een beschrijving van de betrokken kerken, met hun cultuurhistorische waarde, hun beschermingsstatuut en hun bouwfysische toestand;*
- 2° informatie over de eigendomstoestand;*
- 3° de situering van elke kerk in zijn ruimtelijke omgeving;*
- 4° een beschrijving van het actuele gebruik en de actuele functie van de betrokken kerken;*

5° een onderbouwde visie op het toekomstige gebruik en de toekomstige functie van de betrokken kerken, inclusief een plan van aanpak over de wijze waarop de toekomstige invulling (eredienst, valorisatie, medegebruik, neven- en herbestemming) kan worden gerealiseerd.”

Het nieuwe artikel 33/2 van het Eredienstendecreet bepaalt dat iedere stad of gemeente in de eerste maanden van een nieuwe gemeentelijke bestuursperiode moet beschikken over een actueel en officieel goedgekeurd kerkenbeleidsplan. Iedere stad of gemeente zal dus tegen midden 2025 een kerkenbeleidsplan moeten opmaken of een bestaand expliciet herbevestigen of bijsturen. Als dat niet het geval is, kan de gemeenteraad de investeringsuitgaven voor de kerk(en) waarover geen overeenkomst is opschorten:

“Het kerkenbeleidsplan, of de ondertekende bevestiging van een bestaand kerkenbeleidsplan, is niet ouder dan zes maanden als het meerjarenplan wordt ingediend met toepassing van artikel 42, eerste lid. Als dat nog niet het geval is op het ogenblik dat het meerjarenplan wordt ingediend, dan kan de gemeenteraad in het meerjarenplan investeringsuitgaven voor het gebouw van de eredienst waarvoor er geen overeenstemming bestaat over de toekomstige functie opschorten tot het ogenblik dat er een aangepast meerjarenplan wordt goedgekeurd dat wel gebaseerd is op een nieuw of herbevestigd kerkenbeleidsplan.”

1.4. WAAROM EEN KERKENBELEIDSPLAN?

Het kerkenbeleidsplan is een lokaal synthesedocument dat sinds 2025 verplicht is voor alle steden en gemeenten in Vlaanderen. Het vormt een toetsingskader en de gedragen visie kan beslissingen van het bestuur voeden.

Bovendien is een goedgekeurd geactualiseerd kerkenbeleidsplan een vereiste voorwaarde om in aanmerking te komen voor bepaalde subsidies en premies. Niet-beschermd kerken kunnen enkel mits goedgekeurd kerkenbeleidsplan beroep doen op subsidies voor o.a. opmeting, trajectbegeleiding, haalbaarheidsonderzoek of investeringen. Kerken die beschermd zijn als monument door het Agentschap Onroerend Erfgoed komen dan weer in aanmerking voor erfgoedpremies voor bijvoorbeeld bestemmingsonderzoek of restauraties, enkel indien ze opgenomen zijn in het goedgekeurde kerkenbeleidsplan van de stad of gemeente.

Het kerkenbeleidsplan is in principe 6 jaar ‘geldig’ gedurende de huidige beleidsperiode van de gemeente. Bij een volgende legislatuur kan het kerkenbeleidsplan ofwel herbevestigd worden (als de situatie ongewijzigd is), het kan geactualiseerd worden (veranderde zaken updaten), of er kan een nieuwe kerkenbeleidsplan opgesteld worden. Er is bovendien ook de mogelijkheid om, indien nodig, het kerkenbeleidsplan tijdens de huidige legislatuur bij te sturen indien de situatie veranderd is.

1.5. DE KERK IN VLAANDEREN

Uit het jaarrapport 2024 (cijfers van 2023) van de katholieke kerk in België blijkt dat de kerk in België historisch opgebouwd is rond de structuur van parochies en bisdommen. In totaal zijn er 3.577 parochies in België (3.732 in 2019, 3.705 in 2020, 3.660 in 2021 en 3.613 in 2022). In 2023 werden 57 parochies opgeheven en opgenomen in een groter pastoraal verband (ter vergelijking: 57 in 2022, 45 in 2021, 33 in 2020 en 40 in 2019). Momenteel werken alle bisdommen aan grotere pastorale samenwerkingsverbanden. Eind 2022 waren 396 pastorale eenheden opgericht (379 in 2021, 349 in 2020 en 348 in 2019). Het streefdoel van de Katholieke kerk in België lag in 2022 op 507.

Door deze historische groei kunnen we binnen 'de kerk' niet spreken van een gecentraliseerde instelling. Het is dan ook zeer moeilijk om een getal te plakken op het aantal kerkgangers in België aangezien de katholieke kerk niet beschikt over een register van het aantal katholieken in België.

Indien we een beter inzicht willen krijgen in het aantal kerkgangers zullen we ons dus moeten baseren op studies en peilingen. Een van de meest recente is 'Being a Christian in Western Europe' uit 2018. Hieruit bleek dat 9,42% van de Belgische bevolking zichzelf beschouwt als praktiserend Christen en 52,76% zichzelf katholiek noemt. Als we dit vergelijken met een studie uit 2016 van het 'Observatoire des Religions et de la Laïcité' waarin 20% van de ondervraagden zich nog omschreef als praktiserend katholiek merken we toch een dalende lijn op.

Bij een telling in 2021 zien we dat op de derde zondag van oktober 166.785 mensen deel hebben genomen aan de Eucharistie en op kerstavond en -dag 347.229 (geen cijfers voor 2020 wegens de invloed van corona, in 2019 respectievelijk 241.029 en 551.134).

In het jaarrapport van 2024 staat dat er binnen de katholieke kerk nog 'maar' 1.764 diocesane priesters en 326 priesters-religieuzen meewerken in een parochie (1.859 en 323 in 2022, 1.975 en 337 in 2021, 2.038 en 328 in 2020, 2.167 en 349 in 2019, 2.301 en 374 in 2018). Dit zijn zowel actieve als gepensioneerde priesters. Als we kijken naar de leeftijden in 2021 zien we dat 52,3% ouder is dan 75 jaar, en slechts 28,7% is jonger dan 65 jaar (respectievelijk 52,7% en 27% in 2020 en 51.4% en 26.6% in 2019, cijfers van 2022 over de leeftijden ontbreken).

Dit alles heeft ook tot direct gevolg dat er minder kerken nodig zijn en er ook meer nagedacht dient te worden over de herbesteding van deze religieuze, beeldbepalende gebouwen. Er worden dan ook steeds meer kerkgebouwen onttrokken aan de eredienst. In 2023 werden 28 kerken onttrokken aan de eredienst (22 in 2022, 35 in 2021, 17 in 2020, 26 in 2019, 31 in 2018). Dit is een getal dat in de toekomst alleen nog maar zal stijgen.

1.6. EXPLOITATIE- EN INVESTERINGSTOELAGEN VOOR DE KERKEN IN HEIST-OP-DEN-BERG

Artikel 52/1 van het 'Decreet betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten' van 7 mei 2004 bepaalt dat de gemeentebesturen de tekorten van de exploitatie van de kerkfabrieken bijpassen en in de investeringen in de gebouwen van de eredienst bijdragen. Om voeling te krijgen met deze cijfers werden deze opgevraagd bij de financiële dienst van de gemeente.

Volgens cijfers aangeleverd door de gemeente Heist-op-den-Berg droeg het gemeentebestuur tussen 2014 en 2024 in totaal 138.572,14 euro bij aan de exploitatie van de eredienstgebouwen en 4.347.346,30 euro aan investeringen in de kerkgebouwen. Een deel van deze investeringen werd gefinancierd met behulp van subsidies of door bijdrage van de kerkfabrieken, zo'n 1.372.893,73 euro. Netto gaat het dus over een investeringsbedrag van 2.974.452,57 euro vanuit de gemeente Heist-op-den-Berg de afgelopen 10 jaar. Dit komt op een jaarlijks gemiddelde van zo'n 12.597,47 euro exploitatietoelagen en zo'n 247.871,05 euro netto investeringen, over de laatste 10 jaren.

Exploitatieoelagen													
Kerkerfabrieken Heist-op-den-Berg		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Boosichot	Sint-Salvator												€ -
Grootlo	Heilige Naam Jezus												€ -
Hallaar	Onze-Lieve-Vrouw van Altijdurende Bijstand							€ 1.057,38	€ 2.004,21	€ 5.669,21	€ 8.913,72	€ 5.749,75	€ 23.394,27
Heist-Centru	Sint-Lambertus												€ -
Heist-Goor	Sint-Alfonsius									€ 5.388,93			€ 5.388,93
Heist-station	Heilig-Hart									€ 1.479,64	€ 2.304,55	€ 1.243,16	€ 5.027,35
Itegem	Sint-Guibertus	€ 13.576,47	€ 19.275,04	€ 1.501,53		€ 4.725,00							€ 39.078,04
Pijpelheide	Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Jozef												€ -
Schriek	Sint-Jan-Baptist		€ 4.822,42	€ 12.450,17	€ 3.302,49			€ 11.847,76	€ 9.468,00	€ 4.972,45		€ 10.460,78	€ 57.324,07
Wiekevorst	Sint-Jan-Baptist												€ -
Zonderschot	Onze-Lieve-Vrouw Koningin van de Vrede								€ 889,14		€ 4.310,63	€ 3.159,71	€ 8.359,48
	Totaal	€ 13.576,47	€ 24.097,46	€ 13.951,70	€ 3.302,49	€ 4.725,00	€ -	€ 12.905,14	€ 12.361,35	€ 17.510,23	€ 15.528,90	€ 20.613,40	€ 138.572,14

Overzicht van de exploitatieoelagen vanuit de gemeente. De volledige lijst is als bijlage aan dit document toegevoegd.

In de volgende drie tabellen worden de investeringsuitgaven van de gemeente (eerste tabel) gelinkt aan het aandeel externe inkomsten van de gemeente uit subsidies (tabel 2A) en bijdragen vanuit de kerkerfabrieken (tabel 2B). Het verschil tussen tabel 1 en tabel 2(A+B) is het netto geïnvesteerde bedrag door de gemeente Heist-op-den-Berg.

Investerings uitgaven vanuit de gemeente Heist-op-den-Berg														
kerkerfabrieken Heist-op-den-Berg		2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Boosichot	Sint-Salvator		€ 252.288,44	€ 88.784,94	€ 1.745,91									€ 342.819,29
Grootlo	Heilige Naam Jezus	397.488,57												€ -
Hallaar	Onze-Lieve-Vrouw van Altijdurende Bijstand	23.160,19	€ 3.999,99	€ 2.957,24	€ 91.475,33	€ 97.343,22	€ 599,53					€ 27.840,50		€ 224.215,81
Heist-Centrum	Sint-Lambertus													€ -
Heist-Goor	Sint-Alfonsius	501.376,23						€ 9.198,17	€ 3.121,52					€ 12.319,69
Heist-station	Heilig-Hart									€ 8.252,20				€ 8.252,20
Itegem	Sint-Guibertus								€ 1.922,69			€ 15.706,49	€ 9.670,32	€ 27.299,50
Pijpelheide	Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Jozef					€ 6.564,25			€ 7.033,34	€ 247.036,29	€ 374.791,03	€ 540,95	€ 39.531,73	€ 675.497,59
Schriek	Sint-Jan-Baptist				€ 444.001,28	€ 282.322,92	€ 270.733,69	€ 129.522,70	4.908,11					€ 1.140.132,59
Wiekevorst	Sint-Jan-Baptist		€ 65.521,77	€ 449.201,26	€ 34.618,10	€ 22.930,26								€ 572.271,39
Zonderschot	Onze-Lieve-Vrouw Koningin van de Vrede									€ 15.250,26		€ 4.295,61	€ 387.704,39	€ 407.250,26
	Kerken algemeen										€ 7.040,99		€ 8.222,00	€ 15.262,99
	Totaal	€ 922.024,99	€ 321.810,20	€ 540.943,44	€ 571.840,62	€ 402.596,40	€ 277.897,47	€ 138.720,87	€ 12.077,55	€ 270.538,75	€ 381.832,02	€ 48.383,55	€ 458.680,44	€ 4.347.346,30

Tabel 1: Overzicht van de investeringsuitgaven betaald vanuit de gemeente. De volledige lijst is als bijlage aan dit document toegevoegd.

Tabel 2A: externe inkomsten van de gemeente - Ontvangen subsidies van andere overheden (aan gemeente Heist-op-den-Berg)														
		2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Boosichot	Sint-Salvator		€ 23.630,00	€ 70.920,00										€ 94.550,00
Grootlo	Heilige Naam Jezus	€ 121.530,00												€ -
Hallaar	Onze-Lieve-Vrouw van Altijdurende Bijstand				€ 32.950,71	€ 65.901,42	€ 32.950,71							€ 131.802,84
Heist-Centrum	Sint-Lambertus													€ -
Heist-Goor	Sint-Alfonsius	€ 123.650,00												€ -
Heist-station	Heilig-Hart													€ -
Itegem	Sint-Guibertus													€ -
Pijpelheide	Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Jozef													€ -
Schriek	Sint-Jan-Baptist				€ 161.844,01	€ 244.709,12							€ 6.720,00	€ 413.273,13
Wiekevorst	Sint-Jan-Baptist		€ 111.913,93	€ 182.860,47	€ 152.881,35									€ 447.655,75
Zonderschot	Onze-Lieve-Vrouw Koningin van de Vrede													€ -
	Totaal	€ 245.180,00	€ 335.543,93	€ 253.780,47	€ 347.676,07	€ 310.610,54	€ 32.950,71	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 6.720,00	€ 1.332.461,72

Tabel 2A: Overzicht van de ontvangen subsidies van andere overheden aan de gemeente. De volledige lijst is als bijlage aan dit document toegevoegd.

Tabel 2B: externe inkomsten van de gemeente - bijdragen vanuit kerkerfabrieken (aan gemeente Heist-op-den-Berg)														
		2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Boosichot	Sint-Salvator													€ -
Grootlo	Heilige Naam Jezus													€ -
Hallaar	Onze-Lieve-Vrouw van Altijdurende Bijstand													€ -
Heist-Centrum	Sint-Lambertus													€ -
Heist-Goor	Sint-Alfonsius													€ -
Heist-station	Heilig-Hart													€ -
Itegem	Sint-Guibertus													€ -
Pijpelheide	Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Jozef										€ 40.432,01			€ 40.432,01
Schriek	Sint-Jan-Baptist													€ -
Wiekevorst	Sint-Jan-Baptist													€ -
Zonderschot	Onze-Lieve-Vrouw Koningin van de Vrede													€ -
	Totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 40.432,01	€ -	€ -	€ 40.432,01

Tabel 2B: Overzicht van de bijdragen vanuit de kerkerfabrieken aan de gemeente Heist-op-den-Berg.

Bron cijfermateriaal: gemeente Heist-op-den-Berg

Een nuancering van deze cijfers: er zijn in Heist-op-den-Berg geëngageerde parochiegemeenschappen die het kerkelijk leven actief dragen, en in alle kerken vinden momenteel nog erediensten plaats. De kerkerfabrieken van Heist-op-den-Berg zijn grotendeels zelf bedruipend. Ze doen voornamelijk enkel bij grotere investeringen beroep op bijdragen van de gemeente. Tegelijk blijft het belangrijk om stil te staan bij de verhouding tussen de publieke middelen die jaarlijks worden ingezet voor de exploitatie en

investeringen in deze gebouwen, en het aantal mensen dat er effectief gebruik van maakt. Deze reflectie kadert binnen een breder streven naar een doordacht en verantwoord beheer van gemeenschapsgeld.

1.7. UITGANGSPUNTEN OPMAAK KERKENBELEIDSPLAN

Bij het opstellen van dit kerkenbeleidsplan, en het traject dat ertoe leidde, zijn enkele belangrijke uitgangspunten gehanteerd die hieronder kort omschreven zijn.

1.7.1. PASTORAAL PLAN EN PASTORALE PARTICIPATIE

Een pastoraal plan is een beginvoorwaarde om met een kerkenbeleidsplan van start te kunnen gaan. **Er wordt bepaald welke pastorale activiteiten in welke kerken zullen doorgaan.** Hieruit kan je afleiden of er kerken zijn waar een gedeeltelijke of volledig nieuwe bestemming wenselijk is.

In het bisdom Antwerpen wordt hiervoor een onderverdeling in 3 categorieën of ‘statuten’ gemaakt: A, B en C. **A-kerken** zijn de kerken waar men op lange termijn de eredienst wil blijven laten doorgaan. Het gebouw wordt volwaardig gebruikt voor de liturgie en er wordt ingezet op valorisatie. **B-kerken** zijn de kerken in de parochies waar het kerkelijke leven sterk afneemt of reeds verdwenen is. Hier moet er op korte termijn (huidige legislatuur) nagedacht worden over her- of nevenbestemmingen. Ten slotte zijn er **C-kerken**, waar de situatie (nog) niet zeker is. Bij deze categorie moet de toekomstige bestemming op een later tijdstip (volgende legislatuur) opnieuw geëvalueerd worden. In de huidige legislatuur wordt er normaal geen ingrijpende wijziging verwacht.

HET KERKGEBOUW BLIJFT VOLWAARDIG GEVALORISEERD VOOR ALLE KERKELIJK GEBRUIK

KERKELIJK LEVEN NEEMT AF / VALT STIL: IN VOLGENDE LEGISLATUUR (TEGEN 2030) HER- OF NEVENBESTEMMING

TOEKOMSTIGE BESTEMMING VERDER UIT TE KLAREN: VALORISEREN OF HER- / NEVENBESTEMMING. KOMENDE LEGISLATUUR (TEGEN 2030) GEEN INGRIJPENDE WIJZIGING VERWACHT

Het pastoraal plan van de Pastorale Eenheid Mozes (Heist-op-den-Berg en Putte) werd opgesteld door het pastorale team, in samenwerking met het Centraal Kerkbestuur, de parochies en in overleg met het Vicariaat Kempen. Dit participatief proces werd toegelicht en besproken tijdens twee Pastorale Eenheidsraden op 12 oktober 2023 en 14 maart 2024, telkens met vertegenwoordigers uit alle parochies (o.a. leden van de parochieteams en kerkraden, voorgangers, lectoren, contactpersonen en andere vrijwilligers en parochianen). Deelnemers reflecteerden gezamenlijk over de toekomst van de parochiegemeenschappen en de rol van de kerkgebouwen daarin.

Aansluitend kreeg elke parochie de kans om, op basis van eigen overlegmomenten en lokale dynamiek, een schriftelijke motivatie op te maken voor de toekomst van hun kerk. Deze input werd verzameld tegen 3 juli 2024 en vormt een belangrijk fundament voor het pastoraal plan. Het geheel werd nadien afgestemd door het pastorale team en het Centraal Kerkbestuur, in samenspraak met het Vicariaat

Kempen. Het volledige proces en de resultaten staan beschreven in het pastoraal plan. Over de opmaak van het kerkenbeleidsplan werd gecommuniceerd via Kerk & Leven.

Het voorstel van het pastoraal team en het Centraal Kerkbestuur (CKB) omvat:

- 9 A-kerken: Kerken die op lange termijn volwaardig behouden blijven voor eredienst.
- 2 C-kerken: Kerken waarvan de bestemming na de volgende legislatuur opnieuw wordt geëvalueerd, zonder dat er voorlopig ingrijpende wijzigingen worden verwacht.
- Er worden geen kerken voorgesteld om op korte termijn een her- of nevenbestemming te krijgen (B-kerken).

1.7.2. VALORISATIE, NEVENBESTEMMING OF HERBESTEMMING

Ruimer gebruik van de kerkgebouwen naast erediensten is mogelijk in de vorm van valorisatie. Wanneer er echter structureel ander gebruik gewenst zou zijn, moet hiervoor eerst een opening zijn in het pastoraal plan. Wanneer dat geval is, is de eerste vraag die beantwoord moet worden of er gesproken wordt over een her- of een nevenbestemming.

Bij **valorisatie** wordt de kerk naast liturgie en bezinning ook opengesteld voor andere initiatieven die het kerkgebouw in al zijn aspecten kunnen versterken en bevorderen. Voorbeelden hiervan zijn kunsthistorische rondleidingen, concerten, tijdelijke tentoonstellingen... In de gemeente Heist-op-den-Berg zal er maximaal ingezet worden op valorisatie in de brede zin van het woord.

Valorisatie niet te verwarren met een **nevenbestemming** van een kerk. Bij een nevenbestemming blijft het kerkgebouw (deels) onderdak bieden aan erediensten, maar worden ook andere initiatieven in de kerk toegelaten. Dit kan door ruimtelijke ingrepen gerealiseerd worden bv. het plaatsen van scheidingsmuren zodat er een afzonderlijke ruimte ontstaat. Dit noemt een **nevenbestemming in de ruimte**. Bij een **nevenbestemming in de tijd** kan het kerkgebouw buiten de uren van de religieuze activiteiten gebruikt worden voor andere doeleinden.

Ten slotte en ter info: een **herbestemming** betekent dat het sacrale 'uit de kerk verdwijnt'. De kerk wordt volledig onttrokken aan de eredienst (met een procedure die eraan vasthangt, met o.a. de opheffing van de parochie) en krijgt een louter profane invulling.

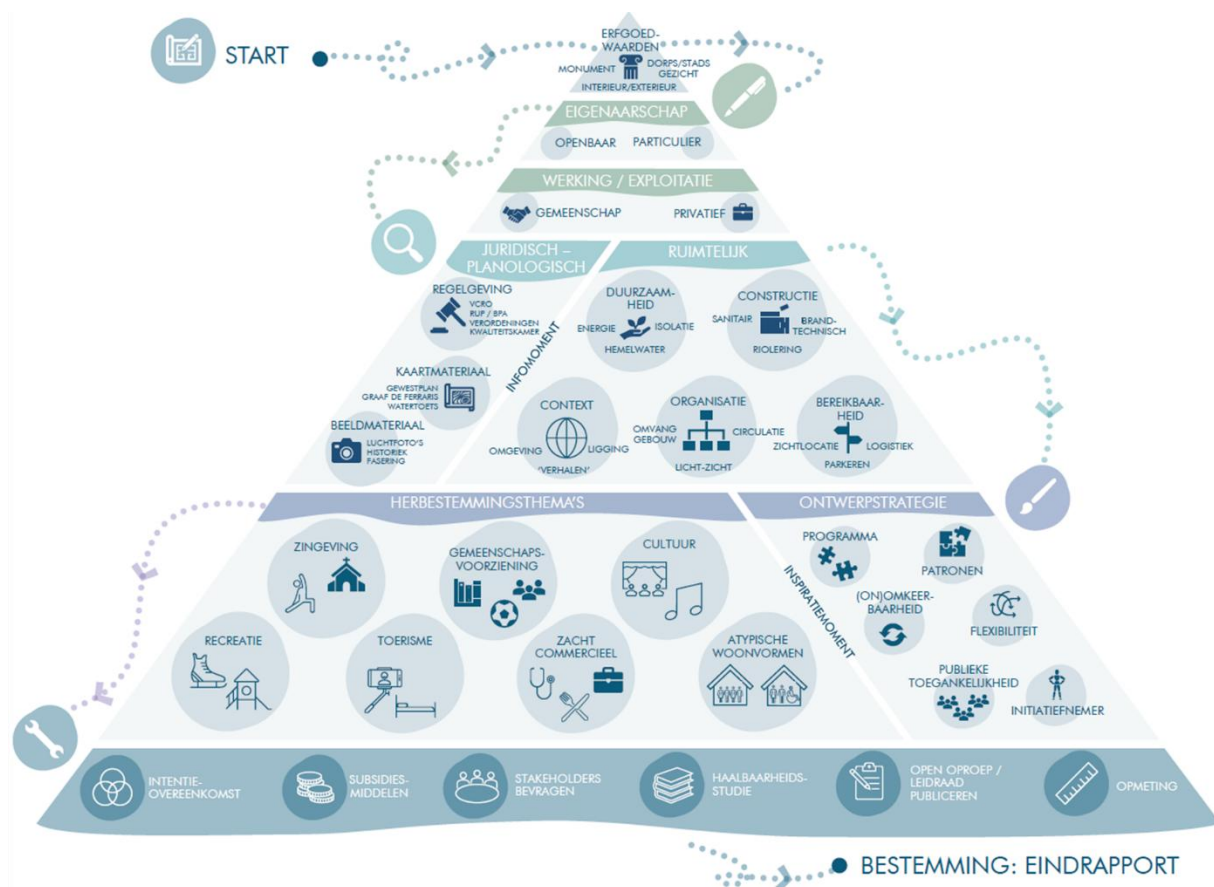
1.7.3. BURGERLIJKE PARTICIPATIE

Er wordt reeds ingezet op valorisatie van de kerken in Heist-op-den-Berg, anderzijds wordt er in deze legislatuur geen opening voorzien in het pastoraal plan voor een directe en definitieve her- of nevenbestemming (geen kerk met B-statuut, zie 1.7.1 PASTORAAL PLAN). Toch wenst de gemeente tijdens de opmaak van het kerkenbeleidsplan te informeren aan de brede gemeenschap. In hoofdstuk 3 INFORMEREN EN BEWUSTWORDEN wordt dit verder beschreven. Hiermee wil de gemeente voorbereid zijn voor de toekomst en reeds polsen wat er leeft in de verschillende gemeenschappen, om mogelijkheden en opportuniteiten te verkennen.

1.8. VOORBEREIDEN OP DE TOEKOMST?

Het kerkenbeleidsplan zet de krijtlijnen uit waarbinnen verantwoorde beslissingen kunnen worden genomen. Hoewel er in deze legislatuur geen her- of nevenbestemmingen voorzien worden, dient het nog steeds het kader met waardevolle informatie om concrete voorstellen en invullingen te kunnen beoordelen.

Om een dergelijke studie, waaruit het kerkenbeleidsplan resulteert, uit te voeren hebben we de methodiek die in onderstaande piramide staat afgebeeld ontwikkeld. De volledige uitleg hierbij is als bijlage aan het rapport toegevoegd.

1.9. VERLOOP VAN DE OPDRACHT

Bij de start van de opdracht werd een stuurgroep samengesteld met daarin:

- Carl Verelst, schepen van patrimonium, gemeente Heist-op-den-Berg
- Steven van Noten, projectbeheerder gemeente Heist-op-den-Berg
- Veerle De Belser, deskundige planning en ontwikkeling Heist-op-den-Berg
- Isabelle Sterckx, adjunct algemeen directeur en beleidscoördinator Interne Organisatie Heist-op-den-Berg
- Johan Cluytens, voorzitter centraal kerkbestuur Heist-op-den-Berg
- David Godecharle, teamlid pastorale eenheid Mozes, vertegenwoordiger van de bisschop centraal kerkbestuur
- Jos Daems, pastoor-coördinator pastorale eenheid Mozes, deken Kempen-West
- Johan Govaerts, stafmedewerker vicariaat Kempen, Bisdom Antwerpen
- Vertegenwoordigers van het studiebureau

Deze stuurgroep heeft vergaderd op de volgende momenten:

- 02/10/2024: Voorbespreking opdrachtgever + studiebureau (digitaal)
- 10/10/2024: Installatievergadering stuurgroep + studiebureau

- 05/12/2024: Kennisgeving pastoraal plan en bespreking participatie stuurgroep + studiebureau (digitaal)
- 12/12/2024: Bespreking aanpak participatie opdracht gevend bestuur + studiebureau (digitaal)
- 19/12/2024: Bespreking analyse van de kerken aan opdrachtgever+ stuurgroep
- 08/01/2025: Bespreking aanpak participatie op beleidscollege – opdrachtgever + studiebureau
- 23/01/2025: Bespreking participatie/infosessies - opdrachtgever + studiebureau (digitaal)
- 06/02/2025: Aanzet invulling participatie/infosessie – stuurgroep + studiebureau
- 07/03/2025: Voorbereiding inhoud - infosessies opdrachtgever + studiebureau (digitaal)
- 18/03/2025: Infosessie 1 over de kerken van Schriek, Pijpelheide en Grootlo
- 26/03/2025: Infosessie 2 over de kerken van Hallaar, Heist-centrum en Heist-Station
- 01/04/2025: Infosessie 3 over de kerken van Itegem en Wiekevorst
- 03/04/2025: Bespreking eerste draft rapport kerkenbeleidsplan – stuurgroep + studiebureau
- 08/04/2025: Infosessie 4 over de kerken van Zonderschot, Booischot en Heist-Goor

2. FICHES PER KERK

2.1. SINT-GUIBERTUSKERK ITEGEM

2.1.1. GEGEVENS

- Ligging: Sint-Guibertusplein 21, 2222 Itegem
- Kadastrale info: AFD 4 ITEGEM; Sectie B; Nr. 415B, 416B
- Oppervlakte volledig perceel: 709 m²
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 709 m²
- Kerkhof: Geen kerkhof rond kerk.
- Pastorale eenheid: Mozes
- Dekenaat: Kempen-West
- Vicariaat: Kempen
- Bisdom: Antwerpen

2.1.2. SITUERING KERKGEBOUW IN RUIMTELIJKE OMGEVING

De Sint-Guibertuskerk ligt in het dorpscentrum van Itegem, een deelgemeente van Heist-op-den-Berg. Ze bevindt zich aan een druk verkeerspunt en is goed zichtbaar in de omgeving. Door het vele verkeer rondom het dorpsplein heeft de kerk een duidelijke signaalwaarde.

Rond het plein en in de directe omgeving zijn verschillende voorzieningen aanwezig, waaronder horeca, een bakker, een slager en enkele winkels. Het voormalige kerkhof is niet langer aanwezig.

Tegen de westgevel van de kerk staat een oorlogsmonument. Vlak bij de kerk staat een 18e-eeuwse opgaande lindeboom, ook bekend als gerechtsboom. De kerk is goed bereikbaar met de auto en het openbaar vervoer.

2.1.3. INVENTARIS

- Eigenaar: Gemeente Heist-op-den-Berg
- Parochie: Sint-Guibertuskerk Itegem
- Beschermingsstatus:
 - De kerk is sinds 29 maart 2019 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.
 - De kerk is sinds 08 september 1981 beschermd als monument.

- De achttiende-eeuwse lindeboom is sinds 22 december 2016 beschermd als monument. Een zone met 39 meter als buitenstraal gemeten vanaf de stam van de boom als middelpunt is aangeduid als overgangszone.
- Het oorlogsmonument is sinds 29 maart 2019 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

Bronnen: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Guibertus [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/3062> (geraadpleegd op 12 december 2024).

Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Oorlogsmonument Itegem [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/216034> (geraadpleegd 12 december 2024).

Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: 18de-eeuwse opgaande linde als gerechtsboom [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/130262> (geraadpleegd op 12 december 2024).

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied' volgens het gewestplan Mechelen van 28 september 1976.

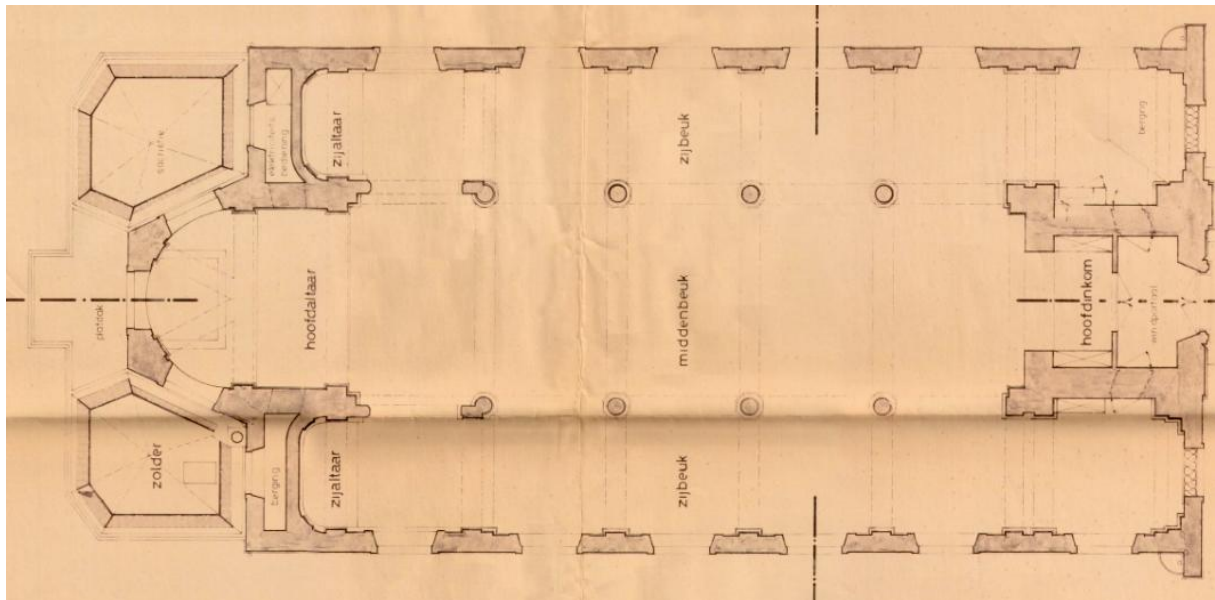
2.1.4. ARCHITECTURALE MOGELIJKHEDEN EN BOUWFYSISCHE TOESTAND

Type, organisatie en gebruik

De Sint-Guibertuskerk van Itegem is een pseudobasilica. Dit wil zeggen dat de zijbeuken onder hetzelfde dak zitten als de hoofdbeuk. Er is geen transept.

De toren staat centraal vooraan de kerk. De hoofdtoegang van de kerk is door de toren. In de achtergevel heeft de sacristie eveneens een aparte externe toegang.

De organisatie van de kerk is in één richting georiënteerd, richting het altaar.

Ingescand grondplan

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en spanten. De toren vertoont stabiliteitsproblemen, waarvoor momenteel werken worden uitgevoerd. De houten toren is niet als een apart compartiment ontworpen, wat bij calamiteiten een risico vormt, aangezien het een minder geschikte vluchtroute biedt.

De zone boven de gewelven is moeilijk toegankelijk. Er zijn geen loopbruggen voorzien bij de zijbeuken, en de hoofdbeuk is slechts bereikbaar via een slecht geplaatste ladder, wat de inspectie en het onderhoud bemoeilijkt. De ruimtelijke indeling wordt gekenmerkt door een traditionele opbouw met duidelijke scheiding tussen beuken, maar zonder loopbruggen blijft de bovenstructuur grotendeels afgesloten.

Daarnaast beschikt de kerk over slechts één toilet, en er wordt onderzocht of een inbreiding mogelijk is om de sanitaire voorzieningen uit te breiden.

Duurzaamheid en dringende werken

De gewelven zijn niet geïsoleerd en er is geen voorzetbeglazing voorzien voor de glas-in-loodramen. De verwarming gebeurt via luchtverwarming op mazout, terwijl de sacristie afzonderlijk wordt verwarmd via een gasaansluiting. Hierdoor is de energie-efficiëntie beperkt en zijn de stookkosten relatief hoog.

Dringende werken zijn noodzakelijk om de stabiliteit van de toren te garanderen (dit is reeds aangevat). Daarnaast is een compartimentering van de toren wenselijk om de brandveiligheid te verbeteren. De toegankelijkheid van zowel de toren als de zone boven de gewelven dient aangepakt te worden, aangezien deze momenteel moeilijk bereikbaar zijn. Tot slot is het verbeteren van de isolatie een prioriteit om het energieverbruik te verminderen en het comfort in de kerk te verhogen.

2.1.5. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De georiënteerde pseudo-basiliek met een classicistisch karakter is opgebouwd rond een oudere westtoren uit 1653-1661 en ontworpen door de Lierse bouwmeester Jan Veris. De kerk zelf werd vergroot in 1789-1791 door bouwmeester Carbeys om het groeiende aantal parochianen te bedienen, met verdere uitbreidingen aan de zijbeuken en annexen in 1885 naar ontwerp van F.H. Cox.

De architectuur combineert classicistische en barokke elementen, met een sobere baksteenbouw, een ingesnoerde westtoren met een opengewerkte klokkkamer en een classicistische ingangspartij. De westgevels van de zijbeuken tonen zandstenen hoekkettingen en een inscriptie uit 1789.

Het interieur ademt een Lodewijk-XVI-stijl uit, met een rondboogarcade op Dorische zuilen, bepleisterde tongewelven en een rijk versierd koor. Glas-in-loodramen en ingemetselde grafstenen getuigen van latere toevoegingen en donaties. Het voormalige ommuurde kerkhof verdween in 1916, maar een neoclassicistisch monument voor gesneuvelden blijft bewaard.

De kerk van Itegem heeft een hoge cultuurhistorische waarde als weerspiegeling van verschillende bouwstijlen en als religieus en sociaal ankerpunt door de eeuwen heen.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Onze-Lieve-Vrouw met Kind schenkt de rozenkrans aan de Heilige Dominicus, Vlaamse School, 17de eeuw
- Sint-Guibertus aalmoezen verzamelend, toegeschreven aan de School Van Dijck, 17de eeuw
- Gepolychromeerde houten beelden uit de eerste helft van de 18de eeuw, Onze-Lieve-Vrouw van Smarten, Heilige Jozef met Kind, Heilige Wigbert van Gembloers, Heilige Lucia van Syracuse, Heilige Barbara.
- Witgeschilderd hoofdaltaar in rococostijl, hout, vierde kwart van de 18de eeuw

- Classicistische lambrisering met medaillons afkomstig van de verdwenen 18de-eeuwse preekstoel
- Communiebank, hout, circa 1700
- Biechtstoel in noordelijke zijbeuk, getekend en gedateerd "J. Vaseur fecit 1780", eik
- Biechtstoel in zuidelijke zijbeuk met afbeelding Boete en Berouw, 1741, eik
- Twee neoclassicistische biechtstoelen
- Doopvont, arduin en koper, circa 1700
- Moderne glasramen in koor en zijbeuken, eerstgenoemde uit de jaren 1960, laatstgenoemde gesigineerd "Ontwerp J. Beeck 1971, Uitvoering J. Weygant 1978"
- Links van de kerk bewaarde classicistische pijlers met deels geblokte schacht, rocaille motieven en bekronende siervazen, eertijds de in het verlengde van het kerkportaal gelegen toegang tot het omringende kerkhof, waarvan de muur werd gesloopt in 1916. Ervoor bevindt zich een Heilig Hartbeeld van 1926

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Guibertus [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/3062> (geraadpleegd op 12 december 2024).

2.1.6. ACTUEEL GEBRUIK VAN HET GEBOUW

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 70
 - Reguliere misvieringen: 48
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 12
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 10
- Er vinden jaarlijks nog een 50-tal andere activiteiten plaats in de kerk. Het gaat dan o.a. om catechese, naamopgave, kruisoplegging, ingroevieringen communie, repetities van het koor, vergaderingen, kunsttentoonstelling en 'wintervonken'.

2.1.7. TOEKOMSTVISIE EN MOTIVATIE

In het traject van de opmaak van het kerkenbeleidsplan is besloten dat deze kerk als A-kerk wordt opgenomen. De volgende motivatie werd door het parochieteam en de kerkfabriek gegeven:

"Wij opteren - na overleg op zowel PT als KF - voor het behoud van het **A-statuut**. Dit o.a. om volgende redenen:

1. qua kerkgangers zitten wij op een doorsnee zondag aan een mooi gemiddelde van 40 à 45 personen. Drie belangrijke punten hierbij:
 - a. hierin zitten een 8-tal mensen van het levendig koor met organist
 - b. ook mogen wij telkens enkele mensen verwelkomen van buitenlandse origine (Oost-Europees en Aziatisch), waaronder gezinnen met kinderen
 - c. op hoogdagen en begrafenissen ligt het aantal kerkgangers een pak hoger uiteraard
2. de Sint-Guibertuskerk wordt ook frequent gebruikt in de aanloop naar Eerste Communie en Vormsel (met min. 3 oefenmomenten voor beide vieringen). En bovendien komen de leerlingen van de plaatselijke basisschool Droomboom een 5-tal keren per jaar naar de kerk voor schoolvieringen.
3. onze kerk kent een occasioneel gebruik voor concerten (o.a. de lokale fanfare De Eendracht) en (kunst)tentoonstellingen (vnl. tijdens Openkerkdagen), met grote opkomst

4. de Sint-Guibertuskerk is een beschermd monument sinds 1981 en staat tevens op de lijst van 'vastgesteld bouwkundig erfgoed' sinds 2019
5. de kerkfabriek van Itegem is zelfbedruipend en beschikt over voldoende financiële middelen om de toekomst van de erediensten te vrijwaren
6. Itegem is het kerstdorp bij uitstek en de Sint-Guibertuskerk speelt een cruciale hierin. Zowel binnen in de kerk, als aan de buitenkant ervan worden kerststallen (klein én groot) opgericht die de sociale cohesie in ons dorp verhogen. Dit komt het gemeenschapsleven alleen maar ten goede en draagt bij tot een betere samenleving.

Dit alles kadert in de begripsomschrijving van 'valorisatie' zoals beschreven in een document van de Vlaamse bisschoppenconferentie van november 2012 (i.e. de betekenis van het kerkgebouw in al zijn aspecten versterken en bevorderen) en beantwoordt tevens aan de visie van bisdom Antwerpen op langere termijn. "

2.2. SINT-JAN BAPTISTKERK WIEKEVORST

2.2.1. GEGEVENS

- Ligging: Wiekevorst dorp z/n, 2222 Wiekevorst
- Kadastrale info: AFD 5 WIEKEV.; Sectie A; Nr. 423B, 424B
- Oppervlakte volledig perceel: 1835 m²
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 580 m²
- Kerkhof: Geen kerkhof.
- Pastorale eenheid: Mozes
- Dekenaat: Kempen-West
- Vicariaat: Kempen
- Bisdome: Antwerpen

2.2.2. SITUERING KERKGEBOUW IN RUIMTELIJKE OMGEVING

De Sint-Jan Baptistkerk ligt centraal in Wiekevorst, een deelgemeente in het noordoosten van Heist-op-den-Berg, aan het dorpsplein. In de directe omgeving zijn enkele winkels, een bakker, een slager en horecazaken.

De kerk is goed zichtbaar in de omgeving door haar ligging op een open plein en de hoogte van de toren, die vanuit verschillende richtingen herkenbaar is. Er is een bushalte in de buurt. De parkeermogelijkheden zijn eerder beperkt. Het vroegere kerkhof rond de kerk is verdwenen en vervangen door groenaanleg met enkele bewaarde historische grafstenen.

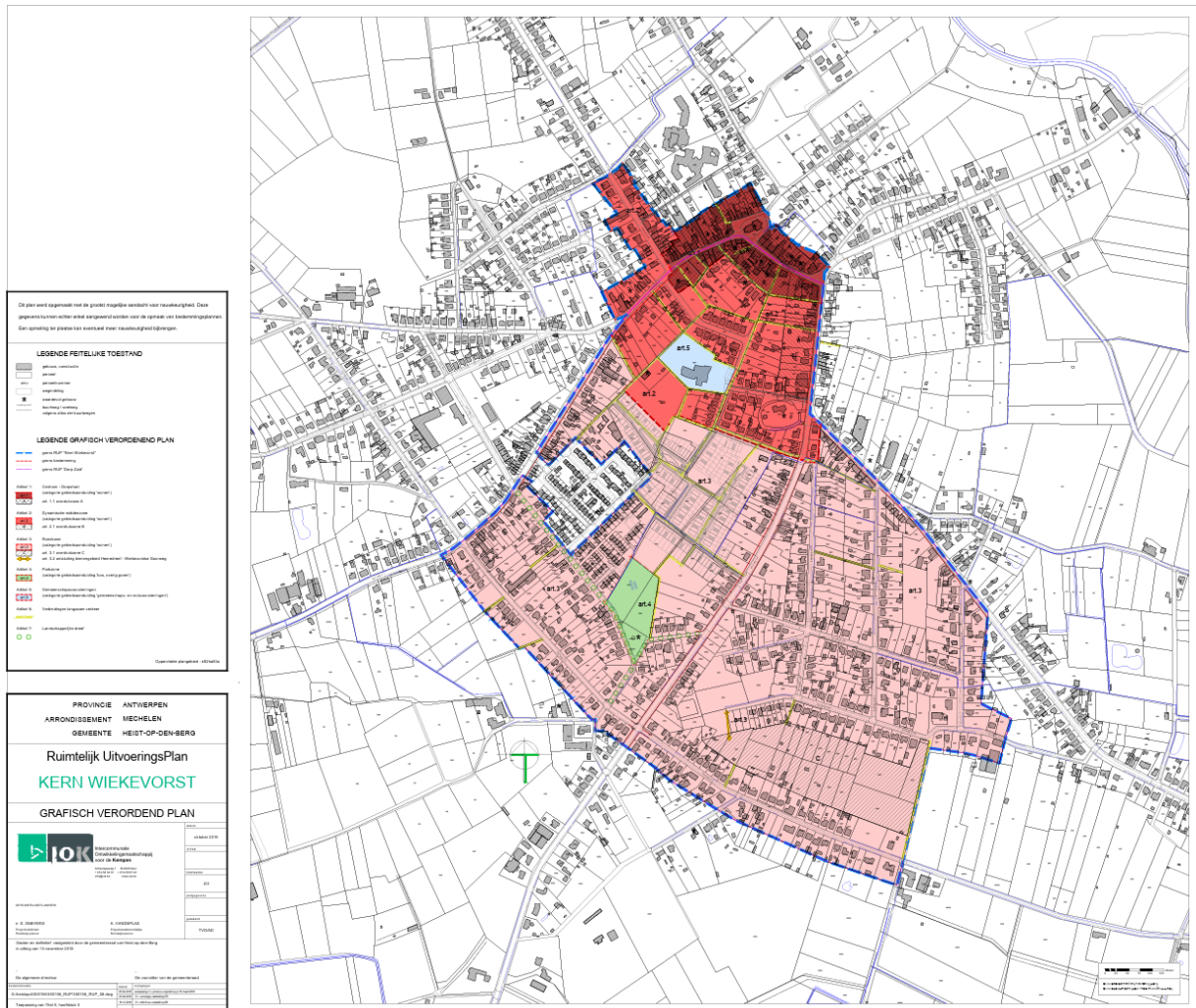
2.2.3. INVENTARIS

- Eigenaar: Gemeente Heist-op-den-Berg
- Parochie: Sint-Jan Baptist Wiekevorst
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 29 maart 2019 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.
 - De kerk is sinds 20 februari 1998 beschermd als monument.

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Jan Baptist [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/3296> (geraadpleegd op 12 december 2024).

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied' volgens het gewestplan Herentals-Mol van 20 september 1978.

In het Ruimtelijk UitvoeringsPlan (RUP) 'Kern Wiekevorst' van 23 januari 2019 ligt de kerk in de zone van artikel 1: Centrum – Dorpshart (categorie gebiedsaanduiding 'wonen'). Bovendien is de kerk aangeduid als waardevol gebouw.

Bron: <https://dsi.omgeving.vlaanderen.be/fiche-detail/21278042-8504-48b5-8b25-d6fc10e6b780>

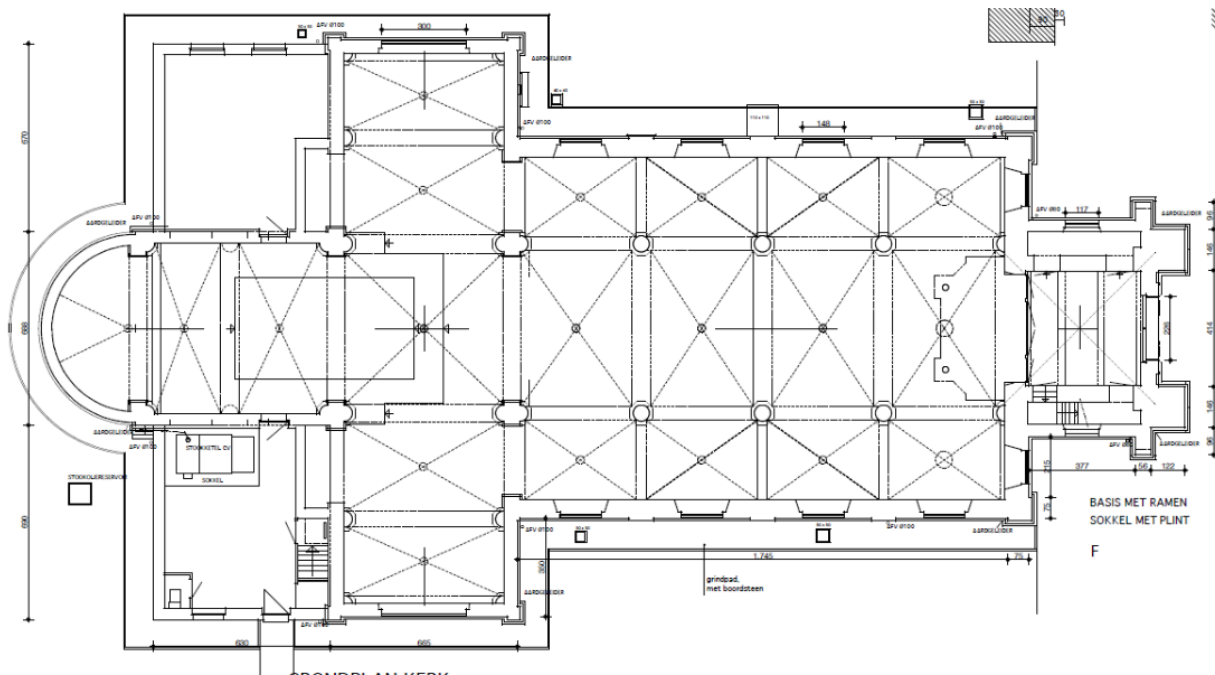
2.2.4. ARCHITECTURALE MOGELIJKHEDEN EN ACTUELE BOUWFYSISCHE TOESTAND

Type, organisatie en gebruik

De Sint-Jan Baptistkerk van Wiekevorst is een pseudo-kruisbasilica. Dit wil zeggen dat de zijbeuken onder hetzelfde dak zitten als de hoofdbeuk. Het transept heeft dezelfde nokhoogte als de hoofdbeuk.

De toren staat centraal voraan de kerk. De hoofdtoegang van de kerk is door de toren. In de linkerzijgevel heeft de sacristie eveneens een aparte externe toegang.

De organisatie van de middenbeuk is georiënteerd richting altaar, de zijbeuken richting de zijaltaren.

Knipsel van digitaal grondplan

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en spanten. Enkele spantbenen zijn aangetast door houtrot. De kapconstructie is goed toegankelijk met loopbruggen en de afzonderlijke ruimtes zijn gecompartmenteerd. Het interieur vertoont barstjes, scheuren en vlekken aan het pleisterwerk en is aan restauratie toe. Rondom een kraan in de linker dwarsarm is er vochtschade. Er is een beperkt aandeel van natuurlijk licht binnen, maar door de hoge aanzet en het gebruik van gekleurd glas-in-lood is er geen zicht naar buiten.

Tussen de zijbeuken en de hoofdbeuk staan kolommen, die enigszins voor een verdeling van de ruimte zorgen. De kolommen zijn echter slank en hebben een grote tussenmaat, waardoor er een relatief open gevoel van de ruimte behouden blijft.

Duurzaamheid en dringende werken

De gewelven zijn geïsoleerd en de glas-in-loodramen zijn uitgerust met voorzetbeglazing. De kerk wordt verwarmd via luchtverwarming met gas als brandstof.

Een algemene gevelreiniging dringt zich op. Op meerdere plaatsen zijn er mossen en algengroei te bespeuren (op de gevel, in de goten, op bepaalde dakvlakken). De goten dienen schoongemaakt te worden.

Uitgevallen leien kunnen teruggeplaatst worden.

Het interieur is aan een restauratie toe. Het pleisterwerk is op verschillende plaatsen afgebladderd.

2.2.5. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De kerk van Wiekevorst is een georiënteerde pseudo-basiliek met een classicistisch schip uit 1754 en harmonische neoclassicistische uitbreidingen uit 1857, ontworpen door architect Joseph Schadde. De

kerk verving een oudere kapel uit 1297, die in 1642 tot parochiekerk werd verheven. Het oorspronkelijke driebeukige kerkje werd uitgebreid met een groter koor, een kruisbeuk en een nieuwe westtoren, waardoor het huidige neoclassicistische karakter ontstond.

De baksteenbouw met leien zadeldaken wordt gekenmerkt door een rijzige westtoren met neogotische reminiscenties, zware hoeksteunberen en rondboogopeningen. Het interieur is rijkelijk versierd in rococostijl, met rondboogarcades op Dorische zuilen, rocaille ornamenten en kruisribgewelven met casementen op consoles.

Het 18de-eeuwse interieur bleef grotendeels intact en werd verrijkt met sierlijk lijstwerk en pleisterdecoraties. Het voormalige kerkhof is vervangen door groenaanplantingen, met enkele bewaarde grafstenen uit de 18de en 19de eeuw. De kerk illustreert een overgang van classicisme naar neoclassicisme en heeft zowel architecturale als historische waarde als religieus centrum van Wiekevorst.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- De Lanssteek, altaardoek, 17de eeuw, toegeschreven aan Gaspar De Craeyer
- Heilige Lucia van Syracuse, hout, eerste helft van de 17de eeuw
- Christus (18de eeuw) aan het kruis (1967), eik
- Johannes de Doper, gepolychromeerd terracotta, 19de eeuw
- Barok hoofdaltaar, begin 18de eeuw, samen met de zijaltaren gemarmerd door Gaspar Truyts in 1766
- Onze-Lieve-Vrouwe-altaar door Etienne Collin, 1758, met beeldhouwwerk van Petrus Verhulst en 18de-eeuws Mariabeeld
- Zijaltaar van Sint-Jan Baptist van de hand van de plaatselijke timmerman Martinus Heylen en beeldsnijwerk van Petrus Verhulst, 1758
- Eiken koorlambriserings, aan noordzijde met fijn uitgesneden loofwerk, derde kwart van de 17de eeuw, aan zuidzijde met panelen waartussen gedraaide zuiltjes, 20ste eeuw
- Eiken biechtstoelen, circa 1700
- Orgel gebouwd door de Herentalse orgelbouwer Frederick Jacobus Verbuecken, 1757
- Barokke orgelkast door Martinus Heylen
- Glasramen van 1857

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Jan Baptist [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/3296> (geraadpleegd op 12 december 2024).

2.2.6. ACTUEEL GEBRUIK VAN HET GEBOUW

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- **Vieringen: 84**
 - Reguliere misvieringen: 52
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 20
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 12
- Er vinden jaarlijks nog een 4-tal andere activiteiten plaats in de kerk. Het gaat om 3 concerten en een tentoonstelling.

2.2.7. TOEKOMSTVISIE EN MOTIVATIE

In het traject van de opmaak van het kerkenbeleidsplan is besloten dat deze kerk als A-kerk wordt opgenomen. De volgende motivatie werd door het parochieteam en de kerkfabriek gegeven:

"Motivatie A-kerk:

- Vrij levendige geloofsgemeenschap
- Weekendvieringen 30 tot 50 gelovigen
- Met de feestdagen iets meer
- Meerdere doopsels, uitvaarten en enkele huwelijken
- Teerfeesten die beginnen met een viering in de kerk
- Nog enkele gezinsvieringen in het jaar
- Elke week op maandag gebedsmoment tussen 14.00 en 5.00 uur
- Kerk elke zondag open tussen 10.00 en 18.00 uur
- Concerten en tentoonstellingen in kerkgebouw
- Deelname aan open kerkendag. Elke twee jaar een extra uitgave met schilder, foto, beeldhouwwerk en bloemententoonstelling
- In kerstvakantie actie welzijnsschakels aan de kerststal in kerk
- Kerk geklasseerd
- Kerk aan buitenkant gerenoveerd
- We wachten op de renovatie van de binnenkant (barsten binnenkant). Binnen renovatie zou goedgekeurd zijn
- Toilet aanwezig
- C.V- installatie aangepast op aardgas met een aangeblazen tweetrapsbrander. Op 30 minuten aangenaam warm."

2.3. ONZE-LIEVE-VROUW-ALTIJDDURENDE BIJSTANDKERK HALLAAR

2.3.1. GEGEVENS

- Ligging: L. Carréstraat 1, 2220 Hallaar
- Kadastrale info: AFD 3 HALLAAR; Sectie B; Nr. 149A, 150A
- Oppervlakte volledig perceel: 2225 m²
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 600 m²
- Kerkhof: Kerkhof (ca. 1300m²) rond de kerk met kerkhofmuur omheen.
- Pastorale eenheid: Mozes
- Dekenaat: Kempen-West
- Vicariaat: Kempen
- Bisdome: Antwerpen

2.3.2. SITUERING KERKGEBOUW IN RUIMTELIJKE OMGEVING

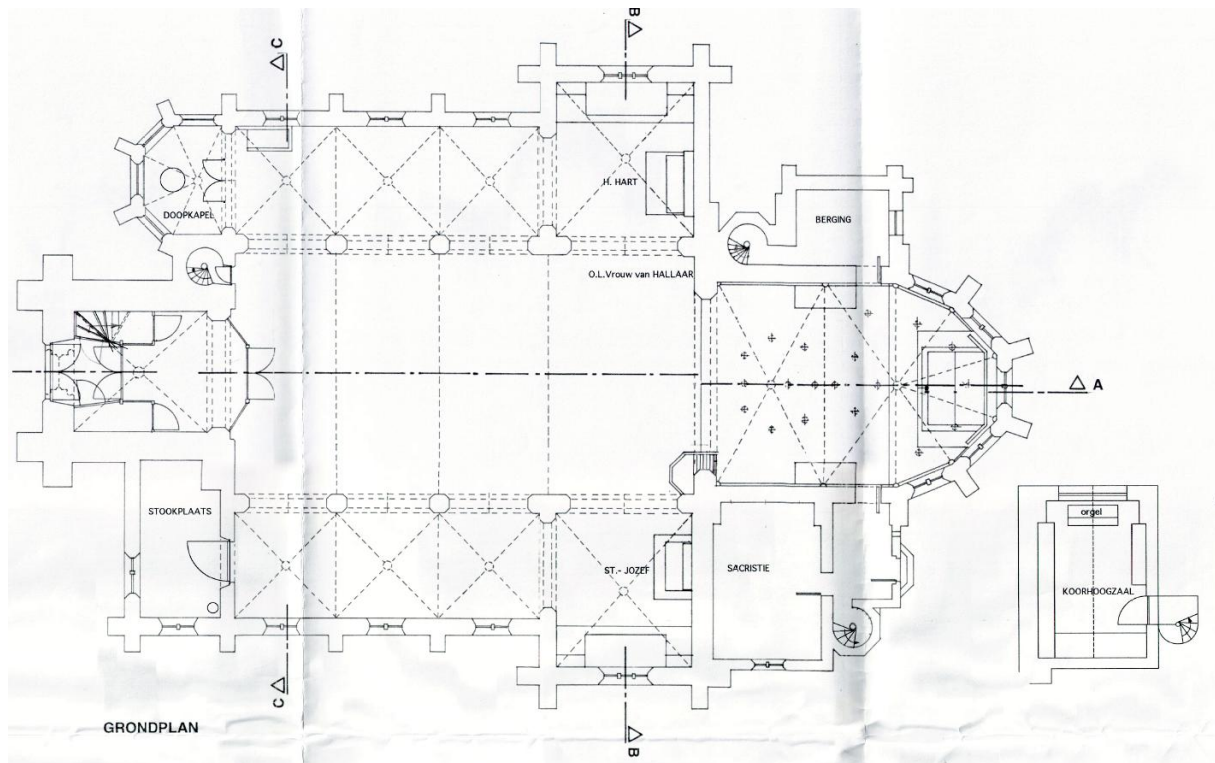
De Onze-Lieve-Vrouw-Altijdurende Bijstandkerk van Hallaar bevindt zich centraal in de dorpskern en wordt omringd door een kerkhof. De kerk heeft een prominente signaalwaarde door haar open ligging en de hoogte van de toren, waardoor ze vanuit de omliggende straten en het buitengebied goed zichtbaar is.

In de directe omgeving zijn verschillende voorzieningen, waaronder de parochiezaal, een bakker, een advocatenkantoor, tandartsenpraktijk, enkele winkels en horecazaken. Aan de overkant van de straat is een ruime parking, wat de bereikbaarheid met de auto vergemakkelijkt. Daarnaast is er een bushalte in de nabijheid, wat zorgt voor openbaar vervoersverbindingen met de omliggende dorpen en Heist-op-den-Berg.

2.3.3. INVENTARIS

- Eigenaar: Gemeente Heist-op-den-Berg
- Parochie: O.L.V.-Altijdurende Bijstand Hallaar
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 29 maart 2019 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.
 - De kerk is sinds 14 oktober 1976 beschermd als monument. De toren, kruisbeuk en koor zijn reeds sinds 25 maart 1938 beschermd als monument.
 - Het kerkhof is beschermd als cultuurhistorisch landschap.

De toren staat centraal vooraan de kerk. De hoofdtoegang is door de toren. De sacristie heeft achteraan een aparte externe toegang. De organisatie van het gebouw is georiënteerd in één richting: de middenbeuk richting altaar, de zijbeuken richting de zijaltaren.

Ingescand grondplan

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie wordt gekenmerkt door gemetselde penanten, stalen spanten en gordingen en een betonnen bovenzijde van de gewelven. Onder het plafond zijn stalen trekkers geplaatst. De zijbeuken en het koor zijn gemetseld. Tussen de zij- en middenbeuken staan kolommen, die de kerk in 3 zones opdelen. De kolommen beperken de flexibiliteit van de ruimte. Er is een beperkt aandeel van natuurlijk licht binnen, en door de hoge aanzet en het gebruik van gekleurd glas-in-lood is er geen zicht naar buiten.

De kapconstructie is langs twee zijden toegankelijk: vooraan vanaf het oksaal via ladders, achteraan vanuit de berging via een vaste spiltrap. De kapconstructie is sterk bevuild door uitwerpselen en braakballen van een uil. Er zijn ook enkele duivenkadavers terug te vinden.

Duurzaamheid en dringende werken

Het gebouw is niet geïsoleerd en de ramen zijn niet uitgerust met voorzetbeglazing. De verwarming gebeurt op mazout.

Er kunnen duurzaamheidsmaatregelen getroffen worden om dit aspect te verbeteren.

De kapconstructie dient vogelvrij gemaakt te worden.

2.3.5. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De kerk is een gotische kruisbasiliek met neogotische zijbeuken, opgetrokken in witte zandsteen en gelegen binnen een ommuurd kerkhof. Het oudste deel van de kerk dateert vermoedelijk uit de 14de of 15de eeuw, met een stenen toren uit de tweede helft van de 15de eeuw. Rond 1500 werd de kerk uitgebreid met een gotische dwarsbeuk en een koor met vijfzijdige apsis. Als mariaal bedevaartsoord kende de kerk een bloeiperiode in de 17de en 18de eeuw.

De barokke torenspits uit 1755 werd na blikseminslag in 1865 vervangen door een spits met hoektorentjes, die in 1899 plaatsmaakte voor de huidige ingesnoerde spits. Tussen 1901 en 1903 werden ingrijpende verbouwingen uitgevoerd door architecten L. Blomme en E. Careels, waarbij de middenbeuk werd aangepast en zijbeuken werden toegevoegd.

Het interieur toont een combinatie van houten spitstongewelven in het schip, bakstenen kruisribgewelven in de zijbeuken, en straalgewelven in het koor. Fraaie sluitstenen, consoles en neogotische spitsboogarcades met natuurstenen zuilen dragen bij aan de historische waarde van de kerk. De kerkhofmuur, deels uit 1774, omvat nog originele elementen zoals sokkels van een vroegere poort. De kerk weerspiegelt een rijke bouwgeschiedenis en heeft een belangrijke religieuze en architecturale betekenis.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Fragmentarisch bewaard, miraculeus beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand, uit de 15de of 16de eeuw
- Calvarie, witgeschilderd hout, 16de eeuw
- Neogotische hoofd- en zijaltaren met beeldhouwde retabels, Jan Gerrits, eik en steen, 1903
- Koorgestoelte, eik, uit de tweede helft van de 17de eeuw
- Fraaie 17de-eeuwse koorlambrisering van eik, bestaande uit veertien panelen met lijstwerk en fries met florale motieven; circa 1900 gerestaureerd en uitgebreid met vier panelen en medaillons waarop de vijftien mysteries van de rozenkrans worden uitgebeeld
- Preekstoel, kuip met rugpaneel uit de eerste helft van de 18de eeuw, voet met beeld van Heilige Hiëronymus door Jan Van der Neer, begin 19de eeuw
- Biechtstoelen, in noordelijke beuk met medaillon van de Goede Herder, in zuidelijke beuk van Onze-Lieve-Vrouw, eik, circa 1700
- In het koor glasramen met Mariataferelen van 1904, Antwerps atelier Stalins en Janssens
- **Kerkhofmuur** van 1774, opgetrokken uit baksteen met arduinen dekplaten en sporadisch zandstenen hoekblokken
- Hoofdingang aan de L. Carréstraat gemarkeerd door arduinen vierkante pijlers met rocaille ornamenten en bekronende siervaas
- Diverse oude grafmonumenten en calvarie uit het eerste kwart van de 20ste eeuw tegen het koor, ter vervanging van de calvarie die circa 1904 in de kerk werd geplaatst

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Altijddurende Bijstand [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2840> (geraadpleegd op 12 december 2024).

2.3.6. ACTUEEL GEBRUIK VAN HET GEBOUW

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 64
 - Reguliere misvieringen: 54
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 6
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 4
- Er vinden jaarlijks nog een 8-tal andere activiteiten plaats in de kerk. Het gaat dan om schoolvieringen en Maria vieringen in mei.

2.3.7. TOEKOMSTVISIE EN MOTIVATIE

In het traject van de opmaak van het kerkenbeleidsplan is besloten dat deze kerk als A-kerk wordt opgenomen. De volgende motivatie werd door het parochieteam en de kerkfabriek gegeven:

“Motivering A – kerk

- Hallaar is sinds 1502 een bedevaartsoord
- Elk zaterdag om 9u is er sindsdien een bedevaartsmis. Deze wordt bijgewoond door mensen van onze parochie, maar er komen evenzeer mensen uit naburige parochies en zelfs uit de bredere omtrek naartoe.
- In de meimaand wordt er nog speciale aandacht gegeven aan die viering door het opluisteren met oude en minder oude Marialiederen.
- Tijdens de maand oktober, rozenkransmaand, wordt voor de bedevaartsmis het rozenhoedje gebeden.
- Na de viering wordt elke week nog de litanie ter ere van O.-L.-Vrouw gebeden. De bedevaarders houden hieraan.
- Onze kerk is het start- en eindpunt van de jaarlijkse Mariaprocessie rond 25 maart (Feest van Maria Boodschap). Bij deze begankenis wordt de hele parochie betrokken. Ook onze school heeft hierin een belangrijke rol.
- Ook op de Mariafeestdagen wordt er een viering voorzien.
- Op regelmatige basis vinden er in de loop van het schooljaar ‘schoolvieringen’ plaats. Er wordt ook een ‘schoolviering’ in de kerk voorzien om de grootouders te vieren. En ook bij andere schoolevenementen wordt onze kerk betrokken.
- Voorbereidingen Vormsel en Eerste communie vinden plaats in onze kerk.
- Kerk en kerkhof rond de kerk zijn geklasseerd als erfgoed. Kerkfabriek en P.T. helpen hiervoor zorg dragen als ‘een goede huisvader’.
- Wij houden van onze kerk en behouden graag voor haar patroonheilige, O.-L.-Vrouw van Altijddurende Bijstand, deze rustige en bijzondere plaats, zodat de bedevaarders kunnen blijven langskomen om een kaarsje te branden en een stil gebed te doen.”

2.4. HEILIG HARTKERK HEIST-STATION

2.4.1. GEGEVENS

- Ligging: Heilig Hartstraat 2, 2220 Heist-station
- Kadastrale info: AFD 2 HEIST-OP-DEN-BERG; Sectie I; Nr. 389Z
- Oppervlakte volledig perceel: 850 m²
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 830 m²
- Kerkhof: Geen kerkhof.
- Pastorale eenheid: Mozes
- Dekenaat: Kempen-West
- Vicariaat: Kempen
- Bisdome: Antwerpen

2.4.2. SITUERING KERKGEBOUW IN RUIMTELIJKE OMGEVING

De Heilig Hartkerk van Heist-Station ligt in het centrum van de wijk Heist-Station, nabij het station van Heist-op-den-Berg. De kerk bevindt zich aan een parkeerplein en wordt omringd door een gemeenschapscluster (basisschool, middelbare school, parochiezalen...) en woonbebouwing. In de oude pastorie is een kinderopvang ondergebracht. Er ligt geen kerkhof rond de kerk, de begraafplaats ligt op wandelafstand een straat verder.

De signaalwaarde van de kerk is beperkt in de ruime omgeving, aangezien ze zich in een relatief vlak en dichtbebouwd gebied bevindt en geen hoge toren heeft.

In de directe nabijheid zijn diverse voorzieningen, waaronder winkels, horecazaken en andere buurtvoorzieningen. De kerk is vlot bereikbaar met de auto, fiets en te voet. De aanwezigheid van het station en bushaltes in de buurt zorgt voor een goede verbinding met Heist-op-den-Berg en omliggende gemeenten. Parkeermogelijkheden zijn ruim aanwezig.

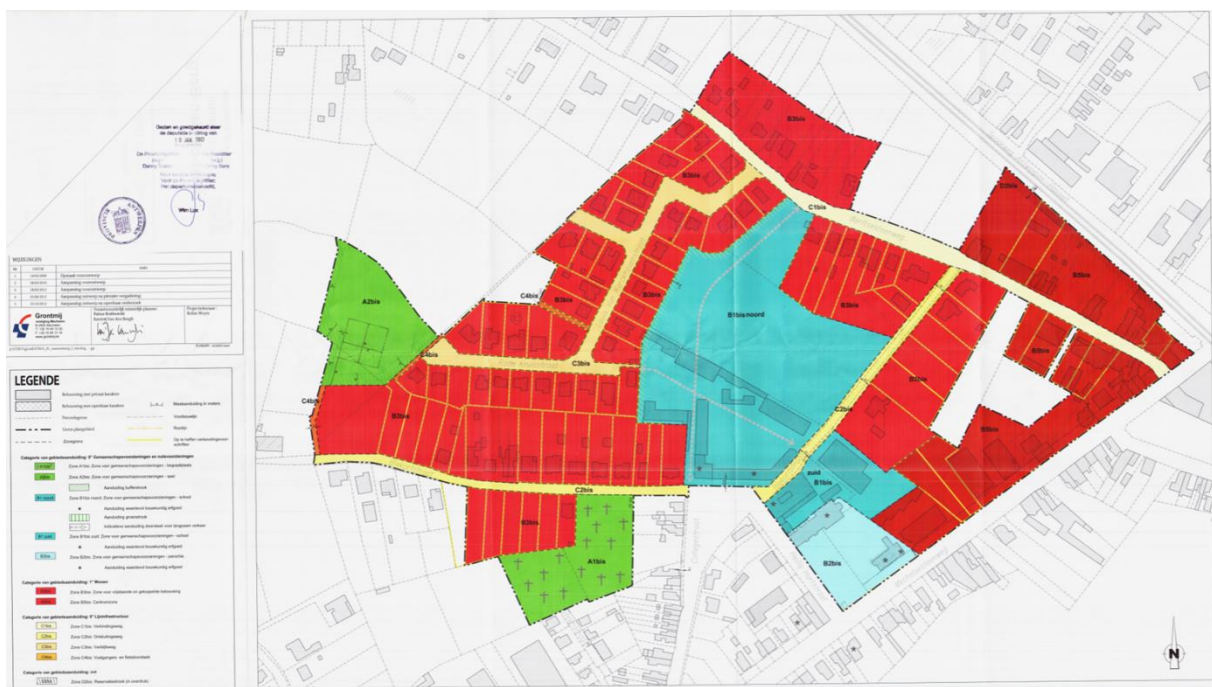
2.4.3. INVENTARIS

- Eigenaar: Kerkfabriek Heilig Hart Heist-station
- Parochie: Heilig Hart Heist-station
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 29 maart 2019 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Heilig Hart van Jezus [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2759> (geraadpleegd op 12 december 2024).

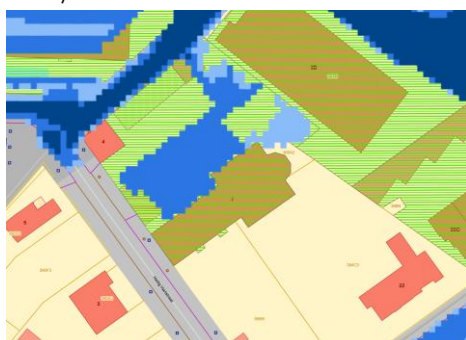
Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied' volgens het gewestplan Mechelen van 28 september 1976.

In de 'Herinterpretatie op andere referentiekaart' van het RUP 'Heist-Station bis' van 7 maart 2013 ligt de kerk in de gebiedsaanduiding onder categorie 9 'Gemeenschapsvoorzieningen en nutsvoorzieningen' in de zone B2bis: Zone voor gemeenschapsvoorzieningen - parochie. Bovendien is de kerk aangeduid als waardvol bouwkundig erfgoed.

Bron: <https://dsi.omgeving.vlaanderen.be/fiche-detail/da236b14-e9f3-4bfc-9954-4ad11c2cdab8>

De advieskaart van de watertoets 2023 duidt het perceel aan als mogelijk overstromingsgevoelig (kleine kans).

Bron: geopunt.be

2.4.4. ARCHITECTURALE MOGELIJKHEDEN EN ACTUELE BOUWFYSISCHE TOESTAND

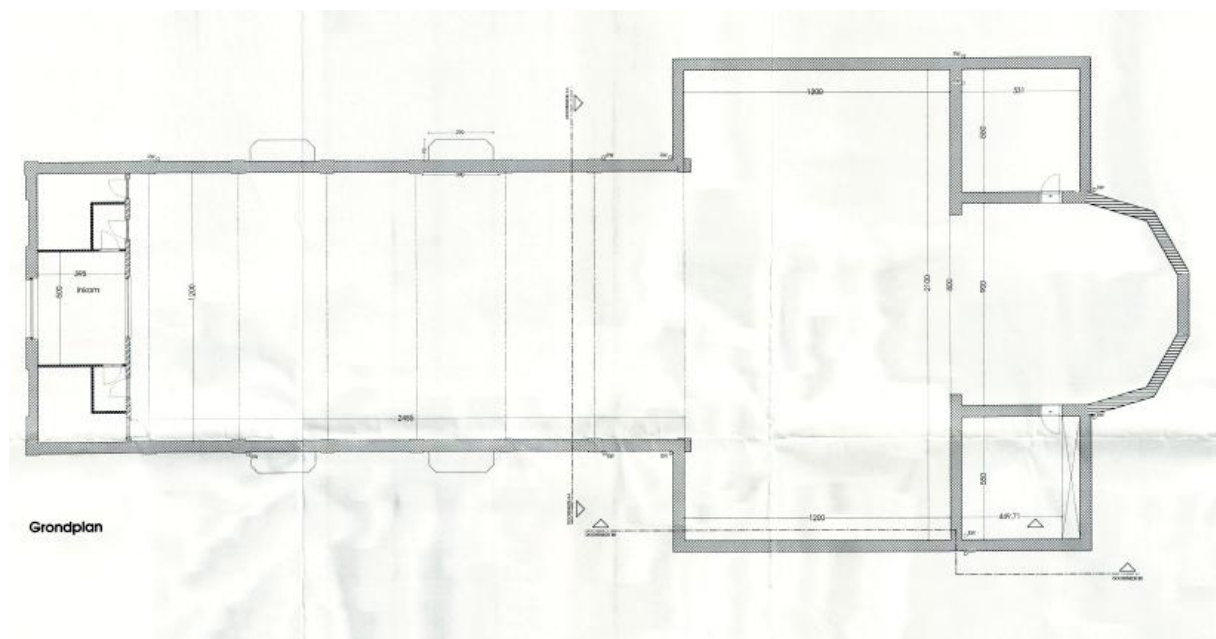
Type, organisatie en gebruik

De Heilig Hartkerk van Heist-station is een kruiskerk. Het heeft een éénbeukig schip met transept.

De kerk heeft geen toren, maar een kleine dakruiter centraal boven de voorgevel. De hoofdtoegang bevindt zich in het midden van de voorgevel. Aan de rechterachterzijde heeft de sacristie een aparte zijingang die uitkomt op de tuin van de voormalige pastorie.

Door het feit dat het schip uit één beuk bestaat, zijn er geen kolommen die de ruimte in verschillende zones opdelen.

Het oksaal is via een vaste trap toegankelijk. Vanaf de eerste verdieping lopen er twee achtereenvolgende ladders naar de gewelfconstructie. De kapconstructie is moeilijk toegankelijk: het eerste deel gaat over een smalle valk, de rest zijn loopbruggen zonder vaste balustrade.

Ingescand grondplan

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en spanten en trekkers onder het plafond. De gewelvbogen zijn aangetast door houtrot. Op verschillende plaatsen is het pleisterwerk beschadigd door vocht. In het koor is een scheur in het metselwerk op te merken.

In de kerk is geen toilet aanwezig en het gebouw heeft geen eigen wateraansluiting.

Er is geen branddetectie onder het dak.

Duurzaamheid en dringende werken

Het gebouw wordt verwarmd op gas. De gewelven zijn niet geïsoleerd.

De glas-in-lood ramen zijn uitgerust met voorzetbeglazing.

2.4.5. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De parochiekerk, opgericht in 1914, is een neogotisch zaalkerkje gebouwd uit baksteen, gelegen naast de Heilig Hartschool. Het oorspronkelijke bedehuis werd in 1922 vervangen en uitgebreid in 1935 met een transept en koor. De eenvoudige architectuur wordt gekenmerkt door een eenbeukig schip van zeven traveeën, een transept met vlakke sluiting en een vijfzijdig afgesloten koor.

De westgevel, met een spitsboogdeur onder gekoppelde spitsboogvensters, bevat een gevelplaat die verwijst naar de oprichting van de parochie. Sierankers, baksteenfriezen en spitsboogvensters met oculi zorgen voor een decoratief element in het verder sobere ontwerp. Het interieur is eenvoudig bepleisterd en beschilderd, met houten lambrisering en gewelven, waaronder een houten spitstongewelf in het schip en een kruisribgewelf in de kruising. De kerk weerspiegelt de ingetogen esthetiek van een functioneel parochiaal gebouw uit het interbellum.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Gepolychromeerde houten beelden van Heilige Antonius Abt, Heilige Barbara, Heilige Catharina van Alexandrië en Heilige Rochus, 19de eeuw
- Neogotisch meubilair
- Glasramen uit de bouwperiode

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Heilig Hart van Jezus [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2759> (geraadpleegd op 12 december 2024).

2.4.6. ACTUEEL GEBRUIK VAN HET GEBOUW

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 74
 - Reguliere misvieringen: 54
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 10
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 10
- Er vinden jaarlijks nog een 11-tal andere activiteiten plaats in de kerk. Het gaat dan om een concert en vergaderingen.

2.4.7. TOEKOMSTVISIE EN MOTIVATIE

In het traject van de opmaak van het kerkenbeleidsplan is besloten dat deze kerk als A-kerk wordt opgenomen. De volgende motivatie werd door het parochieteam en de kerkfabriek gegeven:

“De visie van het Pt en Kf van parochie H.Hart vat zich als volgt samen :

1. Het kerkbezoek kwalificeert als beperkt op gewone zondagen (+_ 35/45 aanwezigen).
 2. Het kerkbezoek bij de Eerste en Plechtige communie, Pasen, Pinksteren, Allerheiligen en Kerstmis mag hoog genoemd worden (125 tot 225 aanwezigen).
 3. Geen huwelijksvieringen, maar nog wel een tiental begrafenissen per jaar met telkens +_ 200 aanwezigen.
 4. Instandhoudingskost van kerkgebouw is eerder beperkt, dringende investeringen niet direct aan de orde, exploitatietekort beperkt tot +_ 3000 eur per jaar.
 5. Vieringen, andere dan de maandelijkse eucharistieviering volgens het schema van de Pastorale Eenheid, worden aangevuld met eigen gebedsleiders/voorgangers.
- Bovenstaande feiten doen ons kiezen voor de kwalificatie als A kerk.”

2.5. SINT-LAMBERTUSKERK HEIST-CENTRUM

2.5.1. GEGEVENS

- Ligging: Kerkplein 36, 2220 Heist-centrum
- Kadastrale info: AFD 1 HEIST-OP-DEN-BERG; Sectie B; Nr. 502A
- Oppervlakte volledig perceel: 2222 m²
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 930 m²
- Kerkhof: Geen kerkhof.
- Pastorale eenheid: Mozes
- Dekenaat: Kempen-West
- Vicariaat: Kempen
- Bisdome: Antwerpen

2.5.2. SITUERING KERKGEBOUW IN RUIMTELIJKE OMGEVING

De Sint-Lambertuskerk ligt in het centrum van Heist-op-den-Berg, op een verhoogde ligging boven op de Heistse berg, wat de kerk een grote signaalwaarde geeft in de ruime omgeving. Door haar prominente positie is de toren zichtbaar vanop verschillende locaties in en rond de gemeente.

Rond de kerk en op wandelafstand beneden bevindt zich een breed aanbod aan horecazaken, winkels, banken en andere voorzieningen, wat bijdraagt aan de centrale functie van deze locatie binnen de gemeente.

De kerk is bereikbaar met de auto, de fiets en te voet. Er zijn enkele parkeerplaatsen in de onmiddellijke omgeving en grotere parkeerterreinen op wandelafstand. De parkeerplaatsen rond de kerk zijn echter beperkt in de tijd (30 minuten). Openbaar vervoer is beschikbaar via bushaltes in de nabije omgeving. De helling van de Heistse berg maakt de toegang voor voetgangers en fietsers soms minder vlot, en ook qua logistiek ligt hierin een uitdaging.

2.5.3. INVENTARIS

- Eigenaar: Gemeente Heist-op-den-Berg
- Parochie: Sint-Lambertus Heist-centrum
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 29 maart 2019 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

- De kerk is sinds 25 maart 1938 beschermd als monument.
- Het kerkplein met omgeving is sinds 3 februari 1983 intrinsiek aangeduid als beschermd stads- of dorpsgezicht.

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Lambertus [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2780> (geraadpleegd op 12 december 2024).

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied' volgens het gewestplan Mechelen van 28 september 1976.

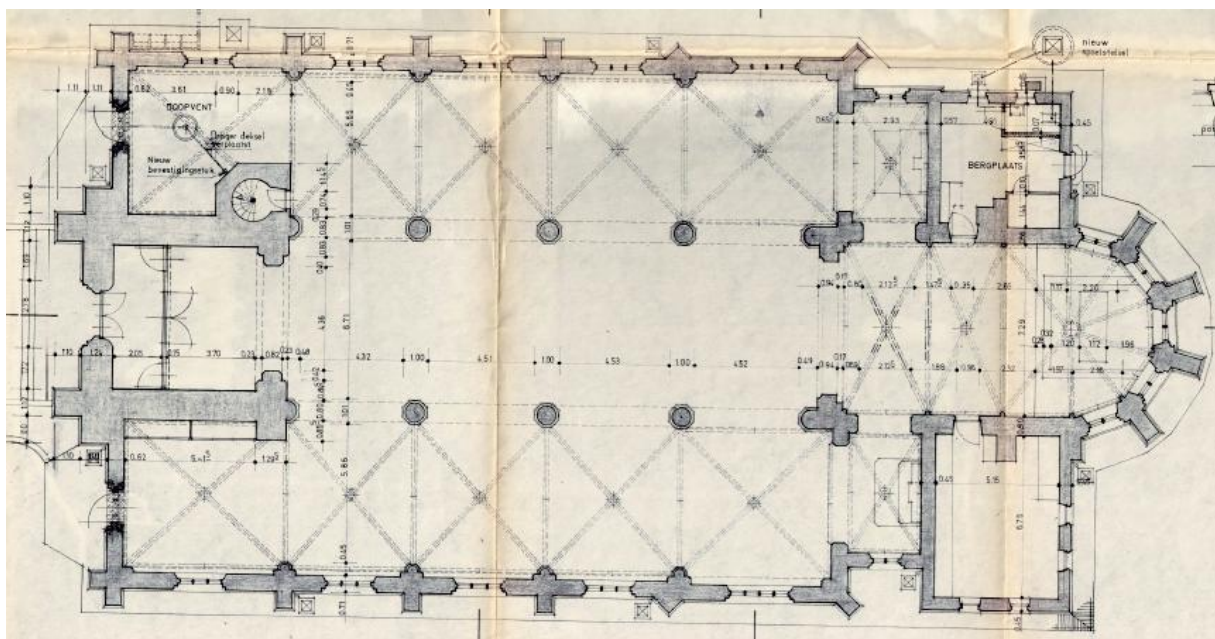
2.5.4. ARCHITECTURALE MOGELIJKHEDEN EN ACTUELE BOUWFYSISCHE TOESTAND

Type, organisatie en gebruik

De Sint-Lambertuskerk is een kruisbasilica. De zijbeuken zijn lager dan de hoofdbeuk, waardoor er sprake is van een lichtbeuk. De nokhoogte van het transept ligt tussen die van de zijbeuken en hoofdbeuk in.

De toren staat centraal vooraan de kerk. De hoofdtoegang is door de toren. De sacristie achteraan heeft een aparte externe toegang.

De kolommen tussen de hoofd- en zijbeuken verdelen de ruimte in drie zones. De organisatie van de middenbeuk is georiënteerd richting altaar, de zijbeuken richting de zijaltaren.

Ingescand grondplan

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en spanten. De dakvorm is enigszins complex, met op de zijbeuken verschillende kleinere daken die dwars op de hoofdbeuk staat. Er zijn zakgoten en verschillende nokhoogtes. Dit vraagt om regelmatige inspectie. De kapconstructie is aan de binnenkant toegankelijk via loopbruggen, maar deze zijn niet uitgerust met balustrades. Er zijn geen ladderhaken geplaatst op de dakvlakken.

In de zijbeuken zijn er stalen trekkers geplaatst om spatkrachten op te vangen.

Er is een beperkt aandeel van natuurlijk licht binnen, maar door de hoge aanzet en het gebruik van gekleurd glas-in-lood is er geen zicht naar buiten.

Duurzaamheid en dringende werken

Er wordt verwarmd op mazout. De gewelven zijn niet geïsoleerd, maar de ramen zijn wel uitgerust met voorzetbeglazing.

Om een goede inspectie van de daken te faciliteren, moeten er ladderhaken geplaatst worden.

2.5.5. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De gotische Sint-Lambertuskerk in Heist-op-den-Berg, gelegen op de top van de Heistse berg, dateert uit circa 1340 en is opgetrokken uit zandsteen. Oorspronkelijk omgeven door een kerkhof, dat in 1966-1968 werd vervangen door groenaanleg, is de kerk een markant oriëntatiepunt. Na de verwoesting door brand in 1585 werd de kerk geleidelijk heropgebouwd, met toevoegingen zoals een torenspits (1612) en een nieuw gewelf (1736). In de 19e eeuw werden de zijbeuken uitgebreid en bekleed met zandsteen, waardoor de kerk een homogeen uiterlijk behield.

De westtoren met zes geledingen en ingesnoerde naaldspits is een van de oudste delen. Het interieur toont een spitsboogarcade, natuurstenen zuilen, houten spitstongewelf in de middenbeuk en kruisribgewelven in de zijbeuken. Het koor, met beschilderde wanden en motieven van A. Giraudó uit 1913, weerspiegelt de rijke decoratieve geschiedenis. Restauraties, zoals die van 1898-1900 en in 1996, hebben de kerk in haar huidige vorm behouden, waardoor ze een waardevol voorbeeld van gotische architectuur blijft.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Onze-Lieve-Vrouw met Kind, Artus Quellin de Jonge, albast, tweede helft van de 17de eeuw
- Heilige Lambertus, geschilderd hout, 18de eeuw
- Heilige Antonius Abt, geschilderd steen, 19de eeuw
- Sint-Lambertus, L. Mortelmans, gepolychromeerd hout, getekend 1868
- Neogotische kruisweg, begin 20ste eeuw, F. De Vriendt
- Neogotische retabelaltaren, ontwerp van 1903, J. Gerrits
- Neogotisch koorgestoelte; laat-barokke communiebank met symbolen der evangelisten, eik, begin 18de eeuw
- Preekstoel met taferelen uit het leven van Sint-Lambertus, Willem Ignatius Kerricx, 1737, eik
- Vier barokke biechtstoelen, eik, midden 18de eeuw
- Doopvont gedateerd 1695, zwart marmer met koperen deksel
- Glasramen getekend Stalins en Janssens Antwerpen, ontwerp van 1887

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Lambertus [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2780> (geraadpleegd op 12 december 2024).

2.5.6. ACTUEEL GEBRUIK VAN HET GEBOUW

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- **Vieringen: 112**
 - **Reguliere misvieringen: 52**

- Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 30
- Andere vieringen (dopen, communies...): 30
- Er vinden jaarlijks nog een 75-tal andere activiteiten plaats in de kerk. Het gaat dan om o.a. 'vrome beschikkingen', 'openbare stichtingen', oudervergaderingen, schoolvieringen en kerkbezoeken van scholen.

2.5.7. TOEKOMSTVISIE EN MOTIVATIE

In het traject van de opmaak van het kerkenbeleidsplan is besloten dat deze kerk als A-kerk wordt opgenomen. De volgende motivatie werd door het parochieteam en de kerkfabriek gegeven:

*"Er zijn verschillende redenen voor een gevaloriseerd gebruik van de kerk, zoals bedoeld in het **A-statuut** van het sjabloon van kerkenbeleidsplannen in bisdom Antwerpen.*

De kerk dateert van de 14de eeuw. Vermoedelijk was 'de berg' al enkele eeuwen langer een plaats van gebed, verkondiging en zingeving. De huidige bestemming van de kerk is daarmee een getuigenis van de eeuwenoude geschiedenis van de 'berg', en de streek, die de tand des tijds doorstaan heeft.

De erfgoedwaarde van de kerk toont zich ook in het interieur en meubilair, met enkele bijzondere elementen (zie de inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed).

De kerk is een pijler in het huidige landschap van Heist-op-den-Berg, prijkend boven op 'de berg'. Zij is een duidelijk zichtbaar en herkenbaar gezichtspunt, waarmee diverse generaties inwoners van de gemeente zich verbonden weten. Dit niet alleen in haar culturele, maar ook in haar religieuze en liturgische functie.

Er gaan op regelmatige basis eucharistievieringen en woord- en communiediensten door.

De kerk is een geliefkoosde plaats voor dopen en huwelijken. Bij kerkelijke uitvaarten is de kerk goed gevuld.

Er is een stevige communie- en vormselwerking, gezien de ligging in de onmiddellijke nabijheid van scholen.

De nabijheid van het parochiesecretariaat versterkt een goede en efficiënte werking van het pastorale leven.

Omwille van haar ligging op de berg en in het centrum, en haar erfgoedwaarde, heeft de kerk een blijvend potentieel om mensen te bereiken en te verenigen, als plaats van gebed en verstillings- en van vieren en gemeenschap vormen."

2.6. O.L.V. VAN DE VREDEKERK ZONDERSCHOT

2.6.1. GEGEVENS

- Ligging: Withofstraat 2, 2220 Zonderschot
- Kadastrale info: AFD 2 HEIST-OP-DEN-BERG; Sectie G; Nr. 196T
- Oppervlakte volledig perceel: 1200 m²
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 820 m²
- Kerkhof: Geen kerkhof
- Pastorale eenheid: Mozes
- Dekenaat: Kempen-West
- Vicariaat: Kempen
- Bisdom: Antwerpen

2.6.2. SITUERING KERKGEBOUW IN RUIMTELIJKE OMGEVING

De O.L.V. van de Vredekerk van Zonderschot ligt aan een kruispunt in het centrum van de deelgemeente Zonderschot, Heist-op-den-Berg, te midden van een gemeenschapscluster met een kleuter- en basisschool, een parochiezaal – in de verbouwde voormalige kapel – en een jeugdbeweging. Er is een omgevingsvergunningaanvraag lopende voor de kleuter- en basisschool voor een renovatie. Vanuit het gemeentebestuur werd de mogelijkheid geopperd om een deel van de kerk een nevenfunctie als sportruimte te geven. Bij een eerste verkenning blijken er echter diverse aandachtspunten te zijn die verdere studie vereisen. Naast technische aspecten zoals de bestaande verwarmings- en lichtinstallatie, de vloerafwerking, de positie van het orgel en de ingang voor mindervaliden, kunnen ook praktische beperkingen ontstaan bij het organiseren van liturgische vieringen, begrafenissen of concerten. Een eventuele combinatie van functies vraagt dus om een grondige analyse van de ruimtelijke en functionele implicaties.

De kerk heeft een bescheiden signaalwaarde, aangezien ze geen uitgesproken toren heeft en omringd is door bebouwing. Toch vormt ze een herkenbaar punt in het dorpsbeeld. Zonderschot

In de directe omgeving is het aanbod aan voorzieningen eerder beperkt. Grotere winkels en andere handelszaken zijn te vinden in Heist-op-den-Berg of andere deelgemeenten, op enkele kilometers afstand.

De kerk is goed bereikbaar met de auto en de fiets. Parkeergelegenheid is beperkt in de directe omgeving van het gebouw, maar er zijn parkeermogelijkheden langs de omliggende straten, aan de kleuterschool, het Chiro plein en op korte wandelafstand aan het kerkhof. Openbaar vervoer is beschikbaar via een nabijgelegen bushalte, met verbindingen naar Heist-op-den-Berg en andere omliggende dorpen.

2.6.3. INVENTARIS

- Eigenaar: Kerkfabriek O.L.V. van de Vrede Zonderschot
- Parochie: O.L.V. van de Vrede Zonderschot
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 19 maart 2019 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Kapel Onze-Lieve-Vrouw Koningin van de Vrede [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2948> (geraadpleegd op 12 december 2024).

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied' volgens het gewestplan Mechelen van 28 september 1976.

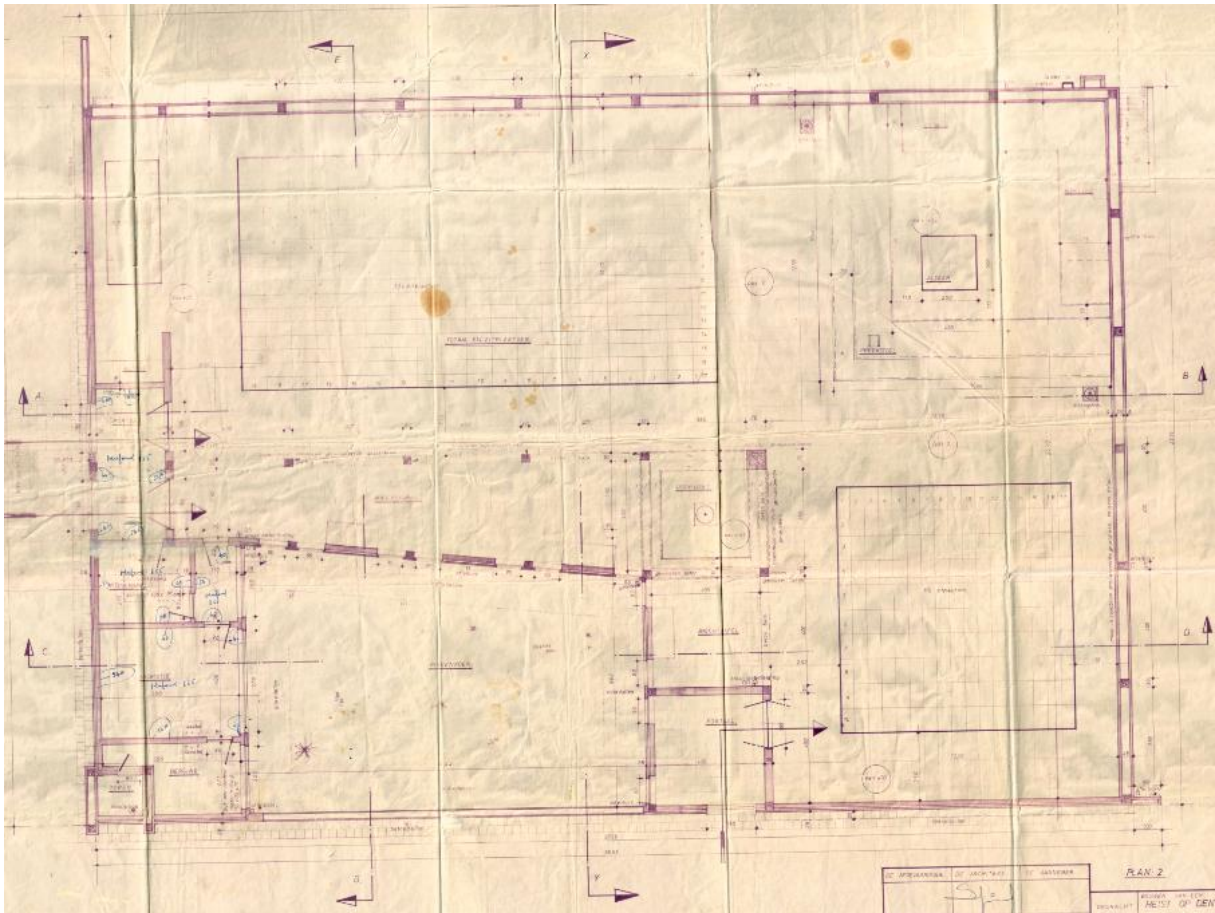
2.6.4. ARCHITECTURALE MOGELIJKHEDEN EN ACTUELE BOUWFYSISCHE TOESTAND

Type, organisatie en gebruik

De kerk heeft een L-vormig en open grondplan. De organisatie van het gebouw is vanuit elke richting georiënteerd naar het altaar: er zijn geen kolommen die het zicht belemmeren. In de oksel van de L-vorm is het doopvont geplaatst in een verlaagde zone.

De hoofdingang bevindt zich centraal in de voorgevel en bestaat uit twee dubbele deuren. Aan de rechterzijde is er een aparte drempelloze toegang. In de rechter voorhoek van het gebouw ligt een patio met vijver, deze is toegankelijk vanaf de rechter zijingang en vanaf de overloop naar de sacristie. De vijver is aangesloten op de riolering. De losstaande open toren is vanuit een berging aangrenzend aan de sacristie toegankelijk via een ladder.

Het orgel is ingebouwd in de muur boven het doopvont. De bediening van het orgel staat achteraan in de kerk. De afstand tussen klavier en orgelpijpen geeft een kleine vertraging in de klank. Dit kan voor een geïmpreerd oor merkbaar zijn, maar stelt geen probleem bij normaal gebruik.

Ingescand grondplan

Constructie en ruimtelijkheid

Het betreft een moderne constructie, met een plat dak dat de volledige breedte van de ruimte overspant. Tussen de patio en het lange been van het L-vormig grondplan bevindt zich een galerij. Een kolommenrij ondersteunt de bovenliggende gevel. De rest van het grondplan is open en bevat geen kolommen. De grote raampartijen laten gematigd daglicht binnen, maar door de hoge aanzet en het gebruik van gekleurd glas-in-lood is er geen zicht naar buiten.

Duurzaamheid en dringende werken

Het gebouw is waarschijnlijk niet, of zeer beperkt geïsoleerd (naar normen van 1966). Er wordt gestookt op gas. Er is geen voorzetbeglazing. De stalen raamkaders zijn op meerdere plaatsen verroest en beschadigd door de werking van het lood tussen de glasvlakken. De ramen zijn geplaatst achter de dorpel, niet erop, waardoor er insijpeling van water mogelijk is.

Aan de gevel is er op meerdere plaatsen betonrot op te merken. Dit moet aangepakt worden om verdere schade te vermijden.

De glas-in-lood ramen zijn toe aan restauratie en kunnen uitgerust worden met voorzetbeglazing.

De kerk heeft meerdere malen last gehad van vandalisme en inbraak. Een van de buitendeuren is beschadigd en dient hersteld te worden.

2.6.5. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De kerk van Zonderschot, gebouwd in 1966 naar ontwerp van architect E. Spiessens, is een sobere, functionele zaalkerk met een L-vormige baksteenstructuur en vrijstaande toren. Opvallend zijn de opengewerkte gevelwanden met glas-in-loodramen van J. Hendrickx. In 1942 werd de kapelanie opgericht met de bouw van een voorlopige kapel. Die kapel is verbouwd tot een parochiecentrum en na de 12 jaar na de verheving tot hulpparochie in 1954 werd de huidige kapel opgericht. Deze ontwikkeling weerspiegelt de evolutie van het gehucht tot een zelfstandige parochiegemeenschap.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Centraal altaar
- Abstract schilderij "De lanssteek", D. Lemmens, 1988
- Modern houten beeld van Onze-Lieve-Vrouw met kind van L. De Gheus, 1961

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Kapel Onze-Lieve-Vrouw Koningin van de Vrede [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2948> (geraadpleegd op 12 december 2024).

2.6.6. ACTUEEL GEBRUIK VAN HET GEBOUW

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 57
 - Reguliere misvieringen: 36
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 6
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 15
- Er vinden jaarlijks nog een 14-tal andere activiteiten plaats in de kerk. Het gaat dan om concerten en catechese.

2.6.7. TOEKOMSTVISIE EN MOTIVATIE

In het traject van de opmaak van het kerkenbeleidsplan is besloten dat deze kerk als A-kerk wordt opgenomen. De volgende motivatie werd door het parochieteam en de kerkfabriek gegeven:

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.
Wilt u het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

KERKFABRIEK

Heist-op-den-Berg, 13 augustus 2024

O. L. VROUW Kon. v.d. Vrede

Parochie

Zonderschot

Aan de leden van het PT - Mozes

2220

Heist-op-den-Berg

Heist-op-den-Berg - Putte

'Als we willen schrijven aan de toekomst van ons religieus erfgoed, moeten we beginnen vanuit de kracht, de ziel en de geschiedenis van een gebouw, en – niet onbelangrijk - met voldoende aandacht voor de waarde van het gebouw in het leven van mensen uit de omgeving. De bezieling van de gemeenschap die er zich mee verbonden voelt, staat centraal'.

Deze gedachte geformuleerd in een uitzending van de VRT in verband met de toekomst van onze kerken, was het uitgangspunt voor onze bevraging naar een toekomstgerichte visie over het kerkgebouw van Zonderschot.

Een rondvraag organiseren confronteerde met wat beperkingen omdat o.a. na de omschakeling in de structuur van parochie naar Pastorale Eenheid er in onze gemeenschap na veel succesvolle jaren, momenteel helaas geen pastorale werkgroep of parochieraad actief vergadert. We hopen dat we in de toekomst en daar blijkt uit gesprekken wel nood aan, een mogelijkheid te vinden om dit opnieuw op te starten. Binnen de kerkraad zijn de leden ook actief in verschillende organisaties zodat er via die weg advies kon gevraagd worden vooral aan leden uit de geloofsgemeenschap en vanuit de raad toch een gefundeerd voorstel kan geformuleerd worden over het statuut van ons kerkgebouw.

Er dient ook verwezen te worden naar de vergaderingen met de Pastorale Eenheidsraad waar na uitvoerige uitleg over de betekenis van een A- of C- statuut en waarbij de parochie vertegenwoordigd werd door leden van de gemeenschap en de kerkraad, een aanzet werd gegeven om op verantwoorde wijze om te gaan met het voorstellen van een toekomstgerichte keuze.

Een kerk is een baken in het landschap maar is ook een baken in de geschiedenis van een gemeenschap.

Zij was en blijft binnen families in vreugde het decor voor huwelijken, voor het doopsel van kinderen en in droefheid de ruimte om afscheid te nemen van dierbare overledenen. We horen ook de waarde van de kerk verwoord bij mensen die soms minder frequent aanwezig zijn in vieringen als zij toch maar de kinderen willen laten dopen in de kerk of minder gelukkig zijn wanneer een afscheidsviering noodgedwongen een woorddienst wordt.

Bij feestelijke gelegenheden worden ook steeds herinneringen opgehaald aan alle inspanningen die door talrijke inwoners bezield met veel enthousiasme geleverd werden om deze kerk te bouwen en via allerlei initiatieven de gemaakte te kosten betalen. Velen waren betrokken bij deze activiteiten. Op open kerkendagen horen we af en toe verhalen van mensen die daadwerkelijk hebben meegewerkt aan de bouw van de kerk en met fierheid terugkijken naar het verleden. Bij het organiseren van tentoonstellingen in het gebouw van religieuze voorwerpen die in familiebezit zijn, blijkt dat er vaak veel herinneringen uit de parochiegeschiedenis aan verbonden zijn. Daarbij willen we ook denken aan de inzet van velen om grote religieuze producties in de kerk te brengen. (De Kruisweg naar Paul Claudel en De Nieuwe Eva naar A. Van De Velde) en die niet alleen een positieve samenwerking tussen de verenigingen liet groeien maar bovendien vele jaren stimuleerde om met vrij grote delegaties deel te nemen aan de Hanswijkprocessie in Mechelen. Bij grote Kerst- en Paasvieringen of ter gelegenheid van een jubileum kunnen we steeds rekenen op een ruim aantal aanwezigen. Een gemengd parochiekoor met hoog niveau kijkt steeds uit naar het mogen verzorgen van de mooie vieringen.

Het Zonnekoor lag bovendien aan de basis van samenwerking met andere koren die succesvolle en artistiek hoogstaande concerten verzorgden in onze kerk.

De parochiegemeenschap Zonderschot ligt stevig verankerd binnen de lokale gemeenschap.

Dit blijkt uit het succes van initiatieven die op Zonderschot georganiseerd worden ook al ligt de bron niet noodzakelijk binnen de geloofsgemeenschap. Daarbij stellen we vast dat de eigen gemeenschap zich moeilijker verplaatst naar andere parochies indien in de eigen kerk geen viering voorzien is. Blijkbaar vormt Zonderschot een dat zal ook wel voor andere deelgemeenten zo zijn, toch wel een hechte gemeenschap die niet zo eenvoudig maar van 'terrein wisselt' om het zo even te noemen.

Bladerend door de geschiedenis van het ontstaan van de parochie tot de bouw van de kerk, daarbij kijkend naar de inspanningen vanuit de gemeenschap om dit kerkgebouw te realiseren en het zijn huidige gestalte te geven met de herinnering aan de grote vieringen (in het bijzonder ook jeugdvieringen) uit voorbije jaren met daarbij ook denkend aan het nog steeds bloeiend verenigingsleven en ook in overweging nemend het min of meer behoorlijk aantal aanwezigen in de weekendvieringen, zijn we geneigd te vragen deze kerk het **A statuut** te verlenen. Hierbij willen we opmerken dat we vaststellen dat de kalender met de aankondigingen van de vieringen vrij regelmatig wordt geraadpleegd, dat de Chiro vroeg om de viering van Christus Koning opnieuw in de kerk te mogen organiseren. Opvallend is ook dat er een band is tussen de aanwezigen. Daarvan kan je een mooi voorbeeld zien van groepjes die aan de kerkdeur na de viering nog even blijven napraten. Vanuit deze kleine tekens willen we hoopvol kijken naar de toekomst.

Tot voor de Coronacrisis mochten we ons gelukkig prijzen om het vrij groot aantal aanwezigen in de vieringen en het opmerkelijk aantal dopen. Helaas valt het niet ontkennen dat deze moeilijke periode hierop flink ingehakt heeft en dat daarbij de niet te ontkennen overtuigingskracht van begrafenisondernemers (om het zo maar voorzichtig te formuleren) mee bepalend was en is voor de daling van het aantal afscheidsvieringen. Er zijn nog wel argumenten om de dalende getallen te verklaren maar het lijkt ons niet relevant in het opzet van dit schrijven, hierop dieper in te gaan. Gelukkig mogen we zoals reeds vermeld, opnieuw een redelijk aantal aanwezigen verwelkomen in de vieringen. Het aantal is wel wat afhankelijk van de 'misintenties'.

De kerk van Zonderschot is een zaalkerk. Het is dus vrij aantrekkelijk om dit gebouw (en daar wordt vanuit diverse hoeken al heel lang op aangestuurd) een andere of eventueel een nevenbestemming te geven. Dat is naar onze mening een wat ondoordachte visie. Deze kerk werd gebouwd (en dit kan nagelezen worden in de opdrachten van de bouwheer en de opvatting van de architect) als een vrij sobere ruimte waarin de liturgie alle aandacht krijgt. Ook de opgaande lijn vanuit doopvont (plaats van opname in de gemeenschap) langs lezenaar (plaats van verkondiging) stijgend naar het altaar (centraal opgesteld voor de viering), naar het tabernakel (dankbare herinnering) is in hoge mate zinvol. Dit scheidt een sterke band tussen

ruimte indeling en liturgie. Een gedeeltelijk afsluiten van de ruimte doet niet alleen afbreuk aan het opzet en de bestemming van het gebouw maar stelt bovendien niet te onderschatten artistieke en praktische problemen. Een beperking van de bruikbare ruimte stelt ook problemen voor het groot aantal aanwezigen dat we ontvangen bij een uitvaart.

Het lijkt mij en vergeef me de uitdrukking, wat goedkoop om de kerk van Zonderschot maar meteen een andere bestemming te geven of te verminken omdat dit binnen de regio een doelwit is met mogelijkheden die niet zomaar meteen in de ander kerken realiseerbaar zijn. [...]

Wat ook te overwegen valt is dat de kerk van Zonderschot een vrij grote ruimte biedt (al naar verwezen in verband met uitvaarten), met prima akoestiek, met weinig hinder van pilaren voor zichtbaarheid en toegang voor minder validen. Het was het motief om de kerk ook ter beschikking te stellen van o.a. het Cultuurcentrum en andere organisaties voor een in deze ruimte passend optreden te verzorgen. Maar bovenal is het een ruimte die uitnodigt voor bezinning en viering.

De kerk van O.-L.-Vrouw van de Vrede is een sacrale ruimte als gastvrije plaats voor een levende gemeenschap die hier mag samenkomen in gelukkige of droeve dagen zonder dat een overdadige of monumentale omkadering storend werken bij het liturgisch gebeuren. Daarbij kan ook de vraag gesteld worden : waarom deze kerk niet behouden voor wat grotere vieringen (er is nog een bruisend verenigingsleven) en mogelijk kan ze een plaats bieden voor een grotere activiteit of viering in het kader van de Pastorale Eenheid ? Kijkend naar de uitbouw van 'Clusters in onze Parochiale Eenheid Mozes behoort dit beslist tot de mogelijkheden en is dit het overwegen waard.

Het kerkgebouw is eigendom van de Kerkfabriek en het zal wellicht en dat mogen we ook niet ontkennen, in de toekomst voor grote financiële problemen zorgen. Maar om het vanuit het thema van het Jubeljaar / Heilig Jaar van de Kerk te formuleren : we zijn allen *'Pelgrims van Hoop'.*

2.7. SINT-ALFONSIUS DE LIGUORIKERK HEIST-GOOR

2.7.1. GEGEVENS

- Ligging: Pastoor Mellaertsstraat 5, 2220 Heist-Goor
- Kadastrale info: AFD 2 HEIST-OP-DEN-BERG; Sectie H; Nr. 176H2
- Oppervlakte volledig perceel: 3412 m²
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 720 m²
- Kerkhof: Geen kerkhof.
- Pastorale eenheid: Mozes
- Dekenaat: Kempen-West
- Vicariaat: Kempen
- Bisdom: Antwerpen

2.7.2. SITUERING KERKGEBOUW IN RUIMTELIJKE OMGEVING

De Sint-Alfonsius de Liguorikerk bevindt zich in Heist-Goor, een gehucht binnen Heist-op-den-Berg. De kerk ligt langs een belangrijke lokale weg en is omringd door woningen en enkele voorzieningen. Door deze ligging en de hoogte van de spitse toren, heeft de kerk een goede signaalwaarde in de directe omgeving.

In de directe omgeving bevinden zich een basisschool, parochiecentrum, enkele horecavoorzieningen, een bank en lokale winkels zoals een krantenwinkel, slager en bakker. Voor uitgebreidere winkel mogelijkheden en andere diensten moet men zich richting het centrum van Heist-op-den-Berg begeven.

De kerk is goed bereikbaar met de auto en de fiets via lokale wegen. Achter de kerk is een ruime parking beschikbaar, wat de bereikbaarheid vergroot. Daarnaast is er een bushalte voor de kerk, met verbindingen naar Heist-op-den-Berg en omliggende dorpen.

2.7.3. INVENTARIS

- Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Alfons is eigenaar van de kerk, gemeente Heist-op-den-Berg van de omliggende percelen.
- Parochie: Sint-Alfonsus Heist-Goor
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 29 maart 2019 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Alfonsius de Liguori [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2899> (geraadpleegd op 12 december 2024).

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied' volgens het gewestplan Mechelen van 28 september 1976.

In het kader van het traject 'Veerkrachtige Dorpen' werd er voor Heist-Goor een dorpskarakterschets ontwikkeld: <https://www.heist-op-den-berg.be/dorpskarakterschetsen>

N.B.: De kerk, kerkfabriek en parochie worden in verschillende bronnen op een andere manier naamgegeven:

- Sint-Alfonsius de Liguori(kerk) (agentschap Onroerend Erfgoed)
- Sint-Alfonsus(kerk) (kerknet.be)
- Kerkfabriek Sint-Alfons (archiefpunt.be)

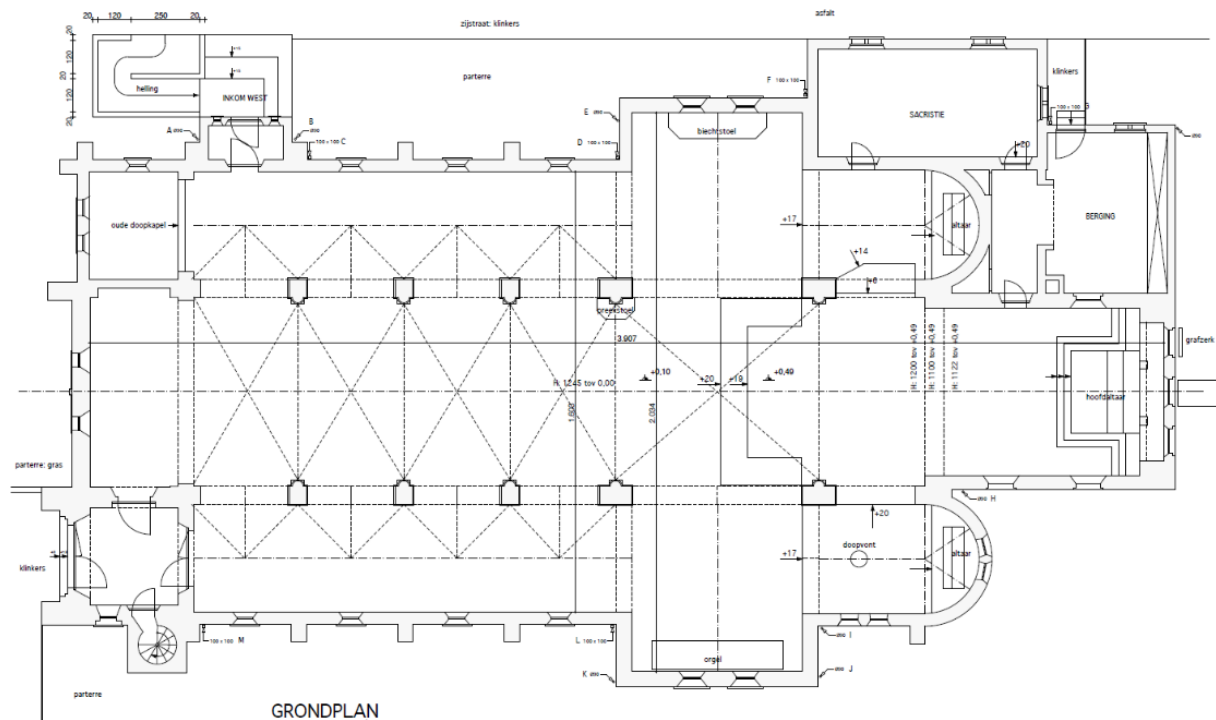
2.7.4. ARCHITECTURALE MOGELIJKHEDEN EN ACTUELE BOUWFYSISCHE TOESTAND

Type, organisatie en gebruik

De Sint-Alfonsius de Liguorikerk is een kruisbasilica. De zijbeuken zijn lager dan de hoofdbeuk, waardoor er een lichtbeuk ontstaat. Het transept heeft dezelfde hoogte als de middenbeuk.

De toren staat decentraal rechts vooraan de kerk. Deze zou uitgerust zijn met zendmasten, maar die zijn zeer sterk gecamoufleerd. De kerk heeft verschillende toegangen. De hoofdtoegang is door de toren. In de linkerzijgevel is een aparte, rolstoeltoegankelijke toegang. De sacristie achteraan heeft eveneens een aparte externe toegang.

De organisatie van de middenbeuk is georiënteerd richting altaar, de zijbeuken richting de zijaltaren.

Knipsel van digitaal grondplan

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en spanten. De dakvorm is enigszins complex, met zakgoten en verschillende nokhoogtes. Dit vraagt om regelmatige inspectie. Aan de gevel zijn her en der barsten en uitgevallen voegen op te merken. Het interieur vertoont (oude) schade door vocht, voornamelijk bij bouwknopen. Er zijn ook (oude) tekenen van opstijgend vocht bij de kolommen en van lekken bij enkele ramen. Er is een beperkt aandeel van natuurlijk licht binnen, maar door de hoge aanzet en het gebruik van gekleurd glas-in-lood is er geen zicht naar buiten.

Duurzaamheid en dringende werken

Er wordt verwarmd op gas. De gewelven zijn geïsoleerd en de ramen zijn uitgerust met voorzetbeglazing.

2.7.5. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De neogotische Sint-Alfonsiuskerk, gebouwd tussen 1877 en 1879 naar ontwerp van L. Blomme, is een driebeukige kruisbasiliek in baksteen, zonder gebruik van natuursteen, wat haar eenvoud benadrukt. De kerk werd uitgebreid in 1951-1952 met een nieuw hoogkoor en grotere zijbeuken. De kerk bevat een vierkante toren met naaldspits en een beeld van de patroonheilige Alfonsius de Liguori onder een neogotisch baldakijn. Het interieur wordt gekenmerkt door een spitsboogarcade op pijlers, houten spitstongewelven en kruisribgewelven in de zijbeuken. Het meubilair, grotendeels geschonken door barones Eulalie de Terwagne, draagt bij aan de historische waarde. De kerk herbergt tevens gedenkstenen voor de Eerste Wereldoorlog en slachtoffers van het Duitse V1-wetenschapsmisbruik. Deze kerk weerspiegelt de sociale en religieuze ontwikkeling van de parochie, gesticht in 1873, en de betrokkenheid van de lokale gemeenschap bij haar bouw en inrichting.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Heilige Jozef met Kind, gesigneerd De Boeck en Van Wint 1888, gepolychromeerd hout
- Gepolychromeerde houten beelden van Heilige Isidorus landman en Heilige Alfonsius de Liguori, tweede helft van de 19de eeuw
- Neogotische retabelaltaren, witte steen, vierde kwart van de 19de eeuw
- Hoofdaltaar vervaardigd door de beeldhouwers van het Gentse Sint-Lucasinstituut
- Links zij-altaar door beeldhouwer Claes uit Borgerhout
- Rechts zij-altaar door De Boeck en Van Wint
- Neogotische preekstoel met op de kuip afbeelding van de vier evangelisten, witte steen, vierde kwart van de 19de eeuw, dezelfde beeldhouwers als het hoofdaltaar.
- Neogotische biechtstoelen.

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Alfonsius de Liguori [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2899> (geraadpleegd op 12 december 2024).

2.7.6. ACTUEEL GEBRUIK VAN HET GEBOUW

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- **Vieringen: 110**
 - **Reguliere misvieringen: 108**
 - **Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): variabel**
 - **Andere vieringen (dopen, communies...): variabel**

- Er vinden jaarlijks nog een 50-tal andere activiteiten plaats in de kerk. Het gaat om orgellessen.

2.7.7. TOEKOMSTVISIE EN MOTIVATIE

De kerk van Heist-Goor is de zondagskerk van de Pastorale Eenheid Mozes (Heist-op-den-Berg – Putte). Bij de oprichting van de Pastorale Eenheid is decretaal bepaald dat hier een gegarandeerde wekelijkse eucharistieviering plaatsvindt op hetzelfde tijdstip.

In het traject van de opmaak van het kerkenbeleidsplan is besloten dat deze kerk als A-kerk wordt opgenomen. De volgende motivatie werd door het parochieteam en de kerkfabriek gegeven:

“Kerk Heist-Goor is de hoofdkerk en zondagskerk van PE Mozes de voorbije jaren.

De ligging is het meest centraal van de andere kerken van de PE, recent gerenoveerd aan de buitenkant. Voldoende parking rond de kerk, hebben 2 orgels, een organist en een koster die prima zorg draagt voor het onderhoud van de kerk en de voorbereiding van de kerkdiensten. Ook tijdens de zondagsviering hebben we nog gemiddeld 75 kerkgangers de voorbije 6 maanden.

Daarenboven gaat de kerkfabriek op middellange termijn de pastorie renoveren zodat ze kan blijven dienen als centraal secretariaat en woonplaats voor de pastoor.”

2.8. SINT-SALVATORKERK BOOISCHOT-CENTRUM

2.8.1. GEGEVENS

- Ligging: Dorpsstraat 38, 2221 Booischot-centrum
- Kadastrale info: AFD 6 BOOISCH; Sectie C; Nr. 1049B
- Oppervlakte volledig perceel: 1120 m²
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 808 m²
- Kerkhof: Geen kerkhof
- Pastorale eenheid: Mozes
- Dekenaat: Kempen-West
- Vicariaat: Kempen
- Bisdomein: Antwerpen

2.8.2. SITUERING KERKGEBOUW IN RUIMTELIJKE OMGEVING

De Sint-Salvatorkerk in Booischot bevindt zich centraal in het dorp op een driehoekig plein gelegen aan de gewestweg N15 en vormt een opvallend herkenningspunt door haar neogotische architectuur en slanke toren. De kerk is goed bereikbaar en heeft een ruime parkeergelegenheid in de directe omgeving, onder andere op het dorpsplein. Op een 150 meter van de kerk ligt een bushalte, wat de bereikbaarheid via het openbaar vervoer vergemakkelijkt. Het station van Booischot bevindt zich op ongeveer 1 km afstand.

In de nabijheid van de kerk zijn onder andere een basisschool, de parochiezaal, een lokaal café, enkele horeca zaakjes, een frituur en enkele winkels aanwezig, wat bijdraagt aan de sociale dynamiek van het dorpscentrum. Vlakbij ligt ook het domein Hof ter Laken, een historisch landgoed dat extra culturele waarde en aantrekkingskracht biedt aan de omgeving. Daarnaast herinnert een monument voor de gesneuvelden van de Eerste Wereldoorlog naast de kerk aan het verleden van de gemeenschap.

2.8.3. INVENTARIS

- Eigenaar: gemeente Heist-op-den-Berg
- Parochie: Sint-Salvator Booischot
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 29 maart 2019 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Salvator [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2528> (geraadpleegd op 12 december 2024).

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied' volgens het gewestplan Mechelen van 28 september 1976.

In het kader van het traject 'Veerkragtige Dorpen' werd er voor Booischot een dorpskarakterschets ontwikkeld: <https://www.heist-op-den-berg.be/dorpskarakterschetsen>

Binnen het project 'Bruisend Booischot' zijn er verschillende acties opgesteld om het sociale leven in Booischot nieuw leven in te blazen en mooie plekken te realiseren waar mensen opnieuw kunnen samenkomen. Onder andere de aanpak van de omgeving rond de kerk resulteerde hieruit.

Bron: <https://www.heist-op-den-berg.be/bruisend-booischot>

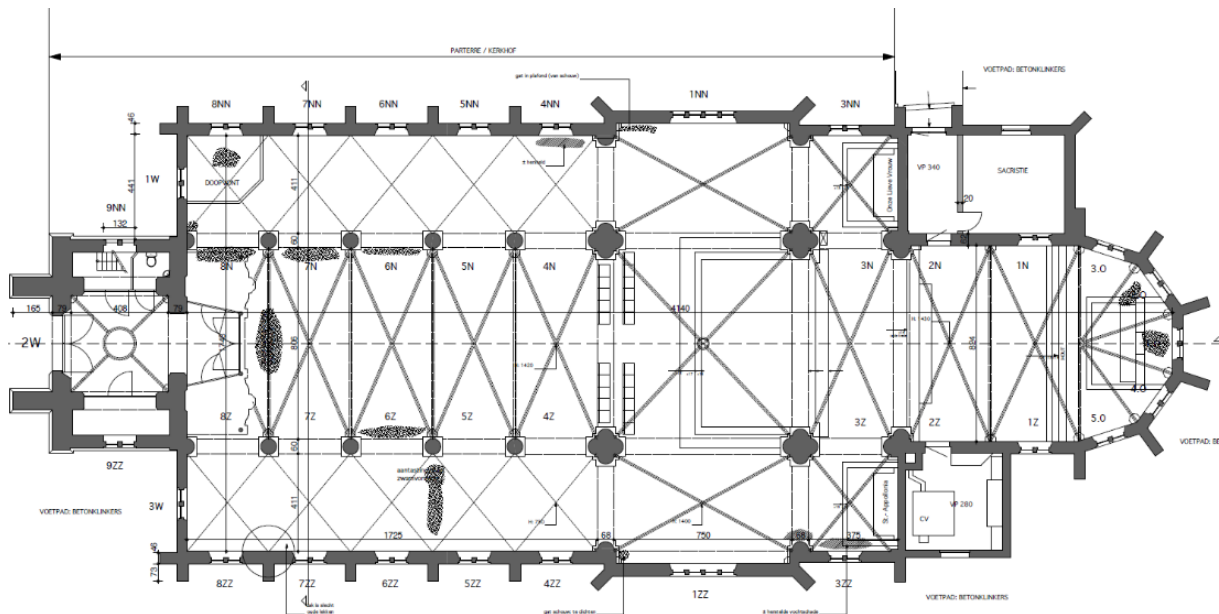
2.8.4. ARCHITECTURALE MOGELIJKHEDEN EN ACTUELE BOUWFYSISCHE TOESTAND

Type, organisatie en gebruik

De Sint-Salvatorkerk is een basilicakerk. De zijbeuken zijn lager dan de hoofdbeuk, waardoor er een lichtbeuk ontstaat. Het transept heeft dezelfde hoogte als de middenbeuk.

De toren staat centraal voor de kerk. Aan de gevel zijn zendmasten bevestigd. De hoofdtoegang is door de toren. Er is geen kelder onder het gebouw. De sacristie is ook vanaf de straat bereikbaar via een externe toegang. De middenbeuk is georiënteerd in één richting: richting het altaar. zijbeuken zijn georiënteerd richting de zijaltaren. Aan de hoofdingang is een toilet geïnstalleerd, toegankelijk voor rolstoelgebruikers.

De kapconstructie is zeer goed toegankelijk via loopbruggen.

Knipsel van digitaal grondplan

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en spanten. Tussen de zij- en middenbeuken staan kolommen, die de kerk in 3 zones opdelen. Doordat de kolommen relatief slank zijn, behoudt de ruimte een open gevoel. De flexibiliteit wordt echter beperkt door de kolommen. De grote raampartijen en de lichtbeuk laten veel licht binnen, maar door de hoge aanzet en het gebruik van gekleurd glas-in-lood is er geen zicht naar buiten.

Duurzaamheid en dringende werken

De gewelven zijn geïsoleerd. Voor de glas-in-lood ramen is voorzetbeglazing geplaatst. De kerk wordt met lucht verwarmd via roosters in de vloer. Er wordt nog op mazout gestookt, maar men is van plan om dit te vervangen door gas.

2.8.5. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De neogotische kruisbasiliek in Booschot, ontworpen door provinciale architect J. Schadde, is een belangrijk cultuurhistorisch monument dat de religieuze en sociale evolutie van het dorp weerspiegelt. Het huidige bedehuis werd tussen 1856 en 1863 gebouwd ter vervanging van een eerdere kapel uit 1410 en een vergrote kapel uit 1816-1817. Hoewel de oorspronkelijke plannen enkel een uitbreiding beoogden, werden vrijwel alle oude delen vervangen vanwege discrepanties na de bouw van het nieuwe schip.

De kerk heeft een driebeukige opzet met een westtoren, een transept en een koor met vijfzijdige sluiting, omgeven door zijkapellen en sacristieën. De bakstenen bouw met natuursteendetails, spitsboogvormige muuropeningen, en een slanke toren met octogonale bovenbouw en leien naaldspits benadrukken de neogotische stijl. Decoratieve elementen zoals een baksteenfries en traceringen in de vensters versterken de esthetische waarde.

Het interieur toont spitsboogarcades met bladwerkkapitelen, kruisribgewelven in de middenbeuk en een straalgewelf in het koor, wat de architecturale verfijning en religieuze sfeer benadrukt. De basiliek

symboliseert de groei van Booischoot tot zelfstandige parochie en vormt een waardevolle getuigenis van de 19de-eeuwse kerkenbouw in Vlaanderen.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Heilige Franciscus van Assisi ontvangt Jezuskind, School Gaspar de Crayer, 17de eeuw
- Heilige Johannes Evangelist, Heilige Lucas Evangelist, Vlaamse School, 17de eeuw
- Tenhemelopneming van Maria, Heilige Familie en Heilige Anna, Vlaamse School, 18de eeuw
- Beeld: De marteling van de Heilige Appolonia, reliëf boven de ingang, L. Mortelmans, 1865
- Sober neogotisch hoofdaltaar van witsteen
- Retabelaltaren in zijkapellen, eik, circa 1860
- Neogotisch koorgestoelte; communiebank, eik, eerste helft van de 18de eeuw
- Laat-barokke biechtstoel, eik, begin 18de eeuw
- Twee neogotische biechtstoelen, eik, circa 1860
- Indrukwekkende neogotische orgelkast, orgel van Fr. Lorel (Mechelen), derde kwart van de 19de eeuw
- Obiitborden uit de periode 1688-1963
- Diverse, voornamelijk 19de-eeuwse grafstenen van vooraanstaanden, verwijzend naar het voormalige kerkhof rondom de kerk
- Ten noorden grafmonument van de familie della Faille de Leverghem, toenmalige eigenaars van kasteel "Ter Laken", met inbegrip van de boswachter, rentmeester en dienstmeid.

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Salvator [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2528> (geraadpleegd op 12 december 2024).

2.8.6. ACTUEEL GEBRUIK VAN HET GEBOUW

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 65
 - Reguliere misvieringen: 40
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 6
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 19
- Er vinden jaarlijks nog een 5-tal andere activiteiten plaats in de kerk. Het gaat dan om open kerkendag, concerten en passage van lichtjeswandeling met sfeermuziek van de fanfare.

2.8.7. TOEKOMSTVISIE EN MOTIVATIE

In het traject van de opmaak van het kerkenbeleidsplan is besloten dat deze kerk als C-kerk wordt opgenomen. De volgende motivatie werd door het parochieteam en de kerkfabriek gegeven:

“Na overleg met alle leden van de kerkraad hebben wij besloten om te opteren voor een C-kerk, zoals we al hadden aangegeven op de vergadering van de kerkraden van de Pastorale Eenheid Mozes.

Motivatie.

– Door de vrij recente renovatie van zowel de buitenzijde als de binnenkant is onze kerk in zeer goede staat. Ze wordt bovendien zeer goed onderhouden.

– Door een gezond financieel beleid is onze kerk ook zelf bedruipend.

– Onze kerk heeft een bijzonder mooi interieur waar bezoekers telkens vol bewondering voor zijn. Ze herbergt bovendien een aantal zeer waardevolle en unieke kunstwerken (Obiits, retabel, schilderijen, houtsnijwerk...), mede door de historische verbondenheid met de kasteelheren van Hof Ter Laken.

– Onze kerk is nog altijd een belangrijke ontmoetingsplaats voor heel wat parochianen en heeft een grote maatschappelijke waarde. Ze staat niet voor niets centraal in de dorpskom met vlakbij de parochiezaal en de vrije basisschool. Er is nog heel wat activiteit in onze kerk:

- + zondagsvieringen: bevraging bij de huidige kerkgangers maakt duidelijk dat de mensen hiervoor in de eigen parochiekerk, met liefst een plaatselijke gebedsleider, wensen te blijven en anders helemaal zullen afhaken.

- + Doopselvieringen, huwelijksvieringen en uitvaarten.

- + Communie- en vormselvieringen en de voorbereidingssessies hiervan.

- + Trimestriële vieringen van de Vrije Basisschool.

- + Te Deum- en 11-novembervieringen van de Oudstrijdersbond.

- + Viering met dierenwijding van de Landelijke Gilde.

- + Kristus Koning-viering van de chiro.

– Naast al deze kerkactiviteiten zijn in onze kerk ook al enkele malen concerten georganiseerd door buitenstaanders. We denken ook al langer na over extra gebruik voor bijv. vergaderingen, lezingen, lessen... en overwegen hiervoor mogelijke structuurwerken, met extra aandacht voor het ecologisch aspect:

- + aanpassing van de verwarmingsinstallatie. Mogelijkheid andere energiebronnen (warmtepomp, zonnepanelen...) onderzoeken.

- + aanpassing inkomhal

- + studie laten maken om een deel van de kerk afzonderlijk te kunnen gebruiken (ruimte in glas- of kunststofconstructie die toch nog deel uitmaakt van het geheel) met aparte verwarmingsbron.

- + Recent zorgden de gemeentelijke diensten al voor de opvang van het regenwater van de kerkdaken in 2 grote waterputten onder het kerkplein.

Ons kerkbestuur zal in het volgende budgettaire meerjarenplan hiervoor de nodige financiering opnemen.”

2.9. O.L.V. EN SINT-JOZEFKERK PIJPELHEIDE

2.9.1. GEGEVENS

- Ligging: Schrieksesteenweg 60, 2221 Pijpelheide
- Kadastrale info: AFD 6 BOOISCH; Sectie D; Nr. 498Z
- Oppervlakte volledig perceel: 1085 m²
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 645 m²
- Kerkhof: Geen kerkhof
- Pastorale eenheid: Mozes
- Dekenaat: Kempen-West
- Vicariaat: Kempen
- Bisdome: Antwerpen

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

2.9.2. SITUERING KERKGEBOUW IN RUIMTELIJKE OMGEVING

De O.L.V. en Sint-Jozefkerk van Pijpelheide bevindt zich in het centrum van het dorp, dat als een typisch kerkdorp fungeert. De kerk ligt aan een kruispunt van lokale wegen en is goed bereikbaar per auto en fiets. Openbaar vervoer is beperkt, maar er zijn enkele bushaltes in de omgeving, o.a. vlak aan de kerk.

In de directe omgeving bevinden zich verschillende voorzieningen, waaronder enkele horecagelegenheden, een zaal voor evenementen, een krantenwinkel, een bakker en een slager. Achter de kerk ligt een klein parkje, dat vroeger deel uitmaakte van de pastoretuin. Verder zijn er o.a. een school, kinderopvang, een huisartsenpraktijk en een apotheek. Ook de aanwezigheid van een jeugdbewering onderstreept het sociale en gemeenschapsgerichte karakter van Pijpelheide.

2.9.3. INVENTARIS

- Eigenaar: Kerkfabriek O.L.V. en Sint-Jozef is eigenaar van de kerk, gemeente en privé-eigenaar van de omliggende percelen.
- Parochie: O.L.V. en Sint-Jozef
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 29 maart 2019 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Jozef [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2568> (geraadpleegd op 12 december 2024).

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied' volgens het gewestplan Mechelen van 28 september 1976.

In de 'Herinterpretatie op andere referentiekaart' van het RUP 'Het Moer' van 26 juni 2006 ligt de kerk in de zone van artikel 10: waardevol bouwkundig erfgoed.

Bron: <https://dsi.omgeving.vlaanderen.be/fiche-detail/665e761e-5418-4d6d-ada1-474d87be19bb>

2.9.4. ARCHITECTURALE MOGELIJKHEDEN EN ACTUELE BOUWFYSISCHE TOESTAND

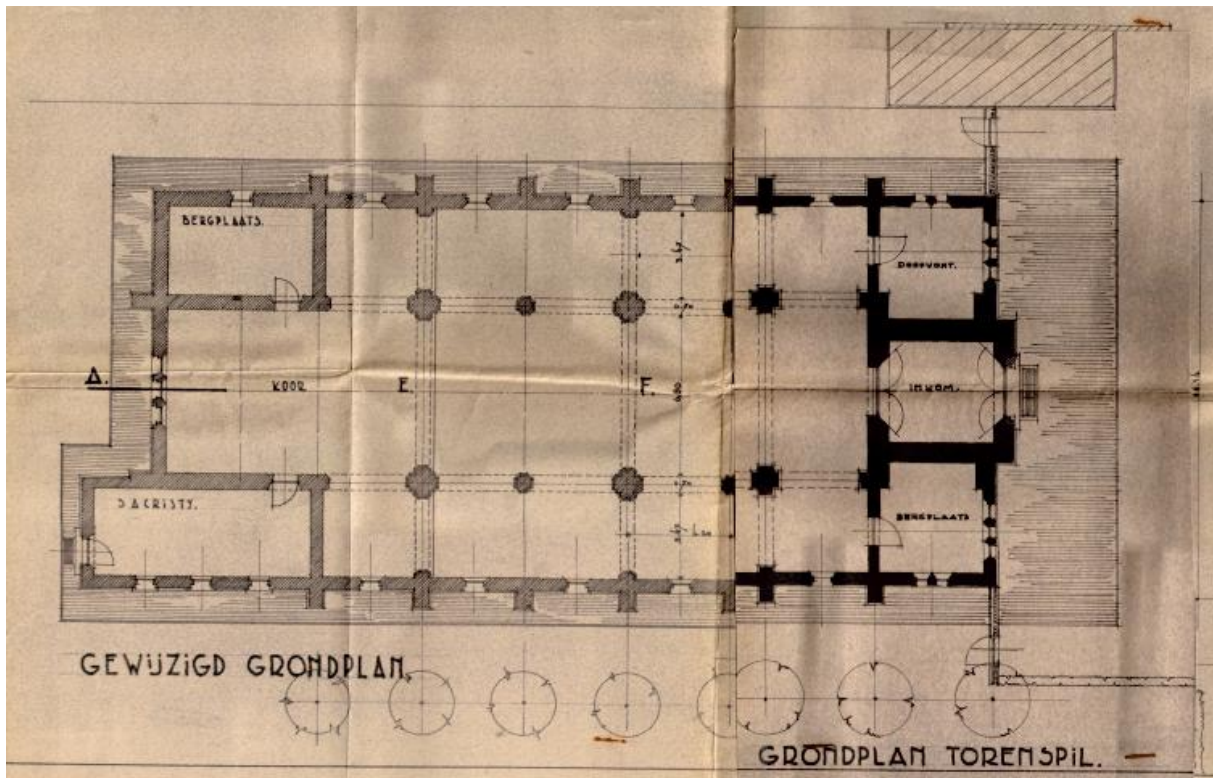
Type, organisatie en gebruik

Het betreft een middelgrote basilicakerk. De zijbeuken zijn lager dan de hoofdbeuk

De ingang is door de klokkentoren die centraal vooraan het gebouw ligt Er is een afsluitbaar inkomsgaap geplaatst, zodat het altijd mogelijk is om achteraan in de kerk een moment van zingeving te beleven.

Een vaste trap biedt toegang tot het oksaal. Vanaf daar zijn de hoger gelegen verdiepingen van de toren en de zolder met een ladder bereikbaar. Deze zijn goed bevestigd en bieden eveneens toegang tot de installaties van de zendmasten die op de toren geplaatst zijn. De kapconstructie is toegankelijk via loopbruggen met balustrades.

De middenbeuk is georiënteerd richting altaar, de zijbeuken op de zijaltaren. Aan weerszijden van het koor zijn een sacristie en een berging terug te vinden.

Ingescand grondplan

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren balken en kolommen. Dankzij de lichtbeuken, de vele niet-gekleurde glas-in-lood ramen en het lichte interieur is er veel licht in de kerk. De hoge aanzet van de ramen zorgt er echter voor dat er geen zicht van en naar buiten is.

In de zolder is een van de tussenmuren doorboord onder de oplegging van de nokbalk om een elektriciteitskabel door te kunnen voeren. De stabiliteit van de oplegging van de nokbalk op deze plaats is daardoor niet gegarandeerd.

Duurzaamheid en dringende werken

De oplegging van de nokbalk moet hersteld worden.

Het gebouw wordt verwarmd op gas en is uitgerust met luchtverwarming via roosters in de vloer. De verwarmingsinstallatie dateert van circa 2014.

De dakgoten moeten schoongemaakt worden, op verschillende plekken zitten ze verstopt door opgehoopte bladeren. De schoonmaak maakt deel uit van het jaarlijks onderhoud.

De gewelven zijn geïsoleerd. Het dak is vernieuwd in 2021. Er is voorzetbeglazing geplaatst voor de glas-in-lood ramen.

Eén van de driehoekige luiken in het dakvlak van de toren is kapot en moet hersteld worden. Momenteel komen hier vogels door naar binnen, die een nest bouwen in de spits. De andere drie luiken zijn ook aan vernieuwing toe.

De lambrisering in het koor bestaat mogelijk uit asbestplaten.

2.9.5. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De kerk van Pijpelheide illustreert de sociale en demografische ontwikkeling van het gehucht vanaf de 19de eeuw, mede mogelijk gemaakt door de familie della Faille. Oorspronkelijk gebouwd als kapel in 1860, werd het in de loop der tijd vergroot en aangepast aan de groeiende bevolking. De overgang van kapel naar neogotische parochiekerk gebeurde in twee fasen: een uitbreiding in 1889-1890 onder leiding van L. Blomme en een ingrijpende verbouwing in 1954 door R. Van Steenberghe, waarbij de oorspronkelijke kapel werd vervangen door een grotere structuur. Ondanks de verschillende bouwfases bleef het geheel architecturaal homogeen in neogotische stijl.

De kerk heeft een basilicale opstand met sobere baksteenbouw, geritmeerd door steunberen en karakteristieke spitsboogvensters. Het interieur wordt gekenmerkt door spitsboogarcades met koolbladkapitelen, een houten spitsongewelf in de middenbeuk en kruisribgewelven in de zijkooren. De neogotische inrichting, inclusief glas-in-loodramen van glazenier M. De Groot, versterkt de eenheid van stijl en het historisch-religieuze karakter. De kerk vormt een belangrijk monument in de lintbebouwing van Pijpelheide en getuigt van de culturele en stedelijke evolutie van het gebied.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Neogotisch meubilair
- Glasramen in het koor door glazenier M. De Groot, 1956 en 1961

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Jozef [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2568> (geraadpleegd op 12 december 2024).

Aanvullende informatie werd door de kerkfabriek ter beschikking gesteld:

“In 1859 schonk de familie della Faille een perceel grond in Pijpelheide om een kerk te bouwen. De eerste kapel, in gotische stijl, werd gebouwd in 1865. De onderpastoor van Booischot droeg hier 's zondags de mis op.

De officiële oprichting van de parochie gebeurde op 14 oktober 1875 via koninklijk besluit en werd kerkelijk bevestigd op 19 oktober 1875.

In 1892 werd, door pastoor Jozef Van Eyck en opnieuw met steun van de familie della Faille, de nieuwe kerk gebouwd (met behoud van de oorspronkelijke kapel).

Tijdens de dienstjaren van pastoor Eduard Bogaerts werd de kerk nogmaals verbouwd en de huidige toren aangebouwd, van 21 april 1954 tot de inwijding op 23 maart 1956.

Tijdens de verbouwingen verdween een waardevolle triptiek. Deze triptiek [...] is gemaakt tussen 1873 en 1925, aldus An Bries, erfgoedconsulente van de provincie Antwerpen. De oude techniek, doek op metaal is heel uitzonderlijk. Op vrijdag 20 maart 2008 werd de triptiek, na restauratie, plechtig terug ingehuldigd.”

2.9.6. ACTUEEL GEBRUIK VAN HET GEBOUW

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 82
 - Reguliere misvieringen: 52
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 5
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 25
- Er vinden jaarlijks nog een aantal andere activiteiten plaats in de kerk. Het exacte aantal is niet gespecificeerd, maar het gaat om o.a. catechesemomenten van vormelingen, open kerkendag, concerten van de fanfare, kerstspel en tentoonstelling(en).

2.9.7. TOEKOMSTVISIE EN MOTIVATIE

In het traject van de opmaak van het kerkenbeleidsplan is besloten dat deze kerk als A-kerk wordt opgenomen. De volgende motivatie werd door het parochieteam en de kerkfabriek gegeven:

“De Kerkraad en het PKG hebben volgende argumenten aangehaald om als type kerk in Pijpelheide voor een A-kerk te kiezen.

Motivaties:

- In deze kerk is er wekelijks een weekendviering en de W&C-diensten worden door eigen voorganger gedaan.
Wanneer er geen intenties zijn, schommelt het aantal gelovigen tussen 25 en 35 en wanneer er intenties zijn tellen we gemiddeld 40 à 50 personen.
- Andere aantallen:
 - Bij hoogdagen ligt het aantal aanwezigen hoger maar schommelt wel.
 - In volgende vieringen tellen we tussen 80 en 130 aanwezigen, afhankelijk van het soort viering (Naamopgave eerstecomunicanten en vormelingen / Allerheiligen-Allerzielen / Nationale Strijdersbond 11 november / Te Deum (om beurt in 4 kerken) / Kerstmis / Lichtmisviering / Tweede ingroeviering eerste communie / Kruisoplegging vormelingen / Pasen / O.-H.-Hemelvaart / Pinksteren / Dankviering EC en vormelingen.
 - Bij de eerste communie en het vormsel zelf is de kerk goed gevuld (ong. 250 personen).
 - Bij de viering van O.-L.-Vrouw Tenhemelopneming hebben we aansluitend de Maria-Ommegang. De processie brengt ook alle verenigingen samen en versterkt de onderlinge band.
- Onze kerk is dagelijks toegankelijk tot aan de glazen deuren om gewoon te vertoeven, stil gebed en/of het branden van een kaarsje aan het Mariabeeld.
- Elke vrijdag is er een gebedsmoment (van 13.30 uur tot 14.30 uur) dat door een lector wordt voorgegaan.
- We hebben een vaste orgelist en dirigent.

Het zangkoor telt een 18-tal leden en zingt op elke hoogdag en een aantal leden verzorgen telkens ook de weekendviering.

- We hebben geen vaste koster maar wel een persoon die zoveel mogelijk langs komt om te kijken of alles in orde is (portaal, lichten, kaarsen,...) en de orgelist komt ook dagelijks langs om de kerkdeur te openen en te sluiten.
- De kerk is beveiligd met camera bewaking.
- De kerk beschikt over een beamer en scherm. Elke week wordt een nieuwe PowerPoint van de viering gemaakt zodat de aanwezigen kunnen meebidden en meezingen.

- Er zijn nog vrij veel dopen (15-tal per jaar) gezien er ook een aantal nieuwe verkavelingen zijn in Pijpelheide waar overwegend jonge gezinnen wonen.
 - Huwelijken hebben we zo goed als geen.
 - Kerkelijke uitvaarten zijn sterk verminderd sinds de uitvaartondernemers eerst bij de familie komen en ook kiezen minder mensen voor een uitvaart in de kerk.
-
- De gemiddelde leeftijd van de meeste vaste kerkgangers is vrij hoog, zoals in elke parochie. Af en toe mogen we – bij een gewone weekendviering – een jong gezin verwelkomen.
 - We hebben nog twee catechisten voor het vormsel.
 - We hebben ook telkens heel wat meewerkende ouders bij de voorbereiding van de eerste communie.
 - De samenwerking school – kerk verloopt heel goed.
 - De samenwerking tussen Kerkfabriek, Zaalcomité en PKG is zeer goed.
 - De Kerkfabriek is zelfbedruipend (met 2 verhuurde appartementen, een bouwgrond, antennes van Proximus en Telenet in de toren).
 - De kerk werd recentelijk voorzien van een nieuw dak met onderdak en nieuwe loopgangen onder het dak, herstelde nieuwe glasramen met voorzetramen. De binnen schilderwerken moeten nog gebeuren. Dat komt in het volgende Meerjarenplan.
 - De Kerkfabriek heeft de intentie om de voormalige doopkapel om te bouwen tot een gebedsruimte zodat het portaal met kapel dagelijks open staan voor gebed en/of het branden van een kaarsje. De eerste stappen hiervoor zijn reeds gezet.
 - De gemeente heeft de grond naast de kerk aangekocht voor o.a. meer parkeerplaatsen te maken.”

2.10. SINT-JAN-BAPTISTKERK SCHRIEK

2.10.1. GEGEVENS

- Ligging: Leo Kempenaersstraat 28, 2223 Schriek
- Kadastrale info: AFD 7 SCHRIEK; Sectie B; Nr. 233A
- Oppervlakte volledig perceel: 2019 m²
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 895 m²
- Kerkhof: Geen kerkhof
- Pastorale eenheid: Mozes
- Dekenaat: Kempen-West
- Vicariaat: Kempen
- Bisdom: Antwerpen

2.10.2. SITUERING KERKGEBOUW IN RUIMTELIJKE OMGEVING

De Sint-Jan-Baptistkerk van Schriek bevindt zich in het centrum van het dorp en vormt een herkenbaar baken in de omgeving. Ze ligt aan het Kerkplein, vlakbij de kruising van enkele belangrijke lokale wegen die Schriek verbinden met Heist-op-den-Berg, Tremelo en Keerbergen. De kerk is goed bereikbaar per auto en fiets, met parkeergelegenheid op twee ruime naastliggende parkeerpleinen en een bushalte op wandelafstand, die verbindingen biedt met omliggende gemeenten.

De directe omgeving wordt gekenmerkt door een dorpsplein en enkele voorzieningen zoals een café, een bakkerij en lokale handelszaken. De signaalwaarde van de kerk is hoog door de hoge toren en de open ruimte rondom het gebouw, waardoor ze vanop afstand zichtbaar blijft binnen het vlakke landschap van Schriek en omstreken.

2.10.3. INVENTARIS

- Eigenaar: gemeente Heist-op-den-Berg
- Parochie: Sint-Jan-Baptist Schriek
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 29 maart 2019 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.
 - De kerk is sinds 5 april 2005 beschermd als monument.

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: *Parochiekerk Sint-Jan Baptist* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/3128> (geraadpleegd op 12 december 2024).

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied' volgens het gewestplan Mechelen van 28 september 1976.

In het kader van het traject 'Veerkrachtige Dorpen' werd er voor Schriek een dorpskarakterschets ontwikkeld: <https://www.heist-op-den-berg.be/dorpskarakterschetsen>

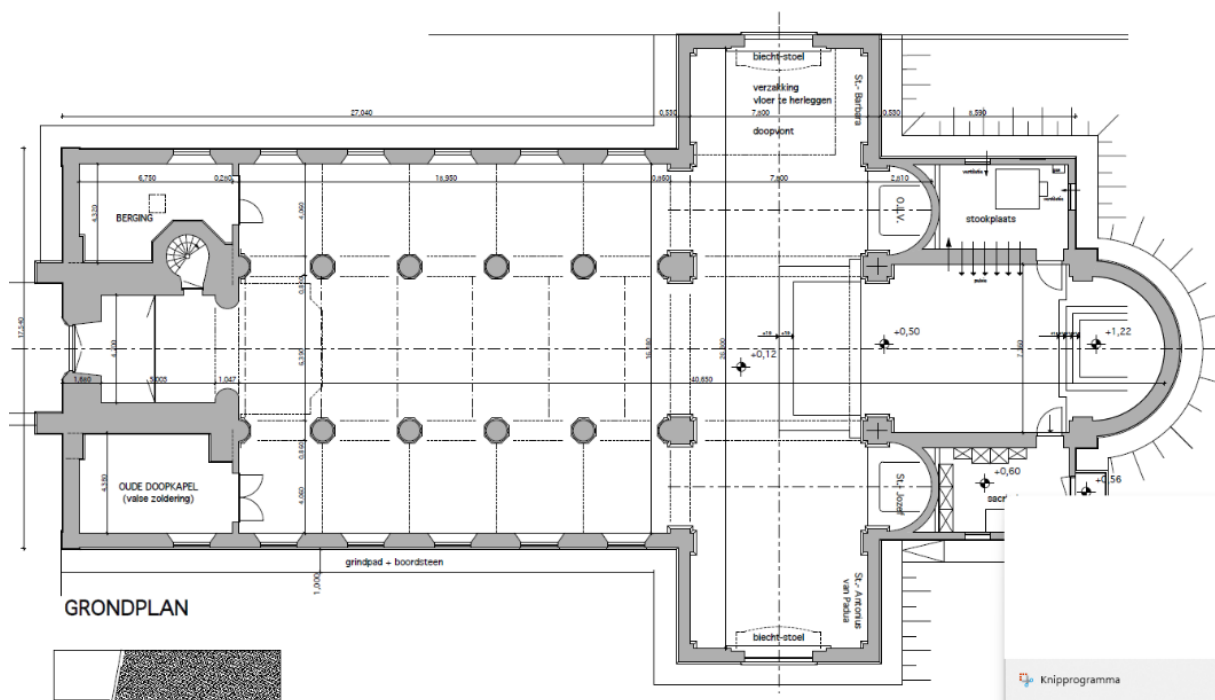
2.10.4. ARCHITECTURALE MOGELIJKHEDEN EN ACTUELE BOUWFYSISCHE TOESTAND

Type, organisatie en gebruik

De Sint-Jan-Babstikkerk van Schriek is een kruisbasiliek. De zijbeuken lager dan de hoofdbeuk en het transept.

De toren staat centraal vooraan de kerk. De hoofdtoegang is door de toren. Aan de achterzijde heeft de sacristie een aparte zijingang. De toren is via een vaste trap toegankelijk. Vanuit de toren loopt er een houten trap naar de zone boven de gewelven. De kapconstructie is uitgerust met een loopbrug.

De middenbeuk is georiënteerd richting altaar, de zijbeuken op de zijaltaren.

Knipsel van digitaal grondplan

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en spanten. Tussen de zij- en middenbeuken staan kolommen, die de kerk in 3 zones opdelen. De kolommen beperken de flexibiliteit van de ruimte. Doorheen de jaren is de kerk enkele malen uitgebreid. Doordat het dak vergroot is, moesten de kolommen van de hoofdbeuk meer spatkrachten opvangen. Vermoedelijk werd hier in eerste instantie te weinig rekening mee gehouden, waardoor de kolommen en bovenstaande wanden scheef zijn komen te staan. Dit is visueel merkbaar, maar vormt geen acuut gevaar.

De dakconstructie is op verschillende manieren opgebouwd, afhankelijk van de tijd waarin het is gerealiseerd.

Duurzaamheid en dringende werken

De gewelven zijn niet geïsoleerd. Omwille van de constructie is het niet eenvoudig om deze in de toekomst wel te isoleren.

Bepaalde gewelvbogen en kepers zijn aangetast door houtworm. Hier dient actie ondernomen te worden om verdere schade te vermijden.

De glas-in-lood ramen zijn uitgerust met voorzetbeglazing.

2.10.5. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De kerk van Schriek heeft een rijke cultuurhistorische waarde, weerspiegeld in haar evolutie van kapel tot zelfstandige parochiekerk en de opeenvolgende bouwfases. De gotische westtoren (ca. 1500) is het oudste zichtbare element en getuigt van de middeleeuwse oorsprong. Het classicistische schip (1794-1796) en de neoclassicistische uitbreidingen in de 19de eeuw, waaronder de kruisbeuk en het hoogkoor, illustreren hoe de kerk werd aangepast aan de behoeften van een groeiende gemeenschap. De combinatie van bouwstijlen en materialen, zoals baksteen, witte zandsteen, en ijierzandsteen, reflecteert de streekgebonden bouwtraditie.

Het interieur, met bepleisterde en beschilderde afwerking, toont een tongewelf en lijstwerk in 18de-eeuwse stijl, evenals Dorische zuilen en een elegante koorsluiting met half koepelgewelf. Het omringende groen en de monumenten voor de gesneuvelden en het Heilig Hart versterken de historische en sociale betekenis van de kerk als religieus en cultureel centrum. De ingemetselde grafstenen en talrijke herstelcampagnes door de eeuwen heen maken de kerk een tastbare getuige van lokale geschiedenis en architectonische aanpassing.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Calvarie met Maria Magdalena, Vlaamse School, 18^e eeuw)
- Maria-Boodschap en Vlucht naar Egypte, begin 20^e eeuw)
- Sint-Sebastiaan, witgeschilderd hout, 18^e eeuw
- Heilige Franciscus van Assisi, L. Mortelmans, witgeschilderd hout, gedateerde schenkingsinscriptie J./ P.V.D.E. 1892
- Heilige Bernardus van Clervaux, witgeschilderd hout, 19de eeuw
- Laatgotisch triomfkruis, gerestaureerd in 1901 door J. Gerrits
- Barok hoofdaltaar met diverse houten beelden, circa 1646
- Zijaltaren van Onze-Lieve-Vrouw en Heilige Antonius van Padua, respectievelijk circa 1754 en 1779
- Houten beelden uit de tweede helft van de 19de eeuw
- Zijaltaren van Heilige Barbara en Heilige Jozef, midden 19de eeuw
- Neoclassicistische (?) koorlambrisering; communiebank, L. Mortelmans, eik, 1871
- Neobarokke preekstoel met doopsel van Christus, 1848
- F. Vanden Eynde en De Preter (Borgerhout), eik, 1848
- Twee barokke biechtstoelen, respectievelijk met engelen en cherubijnen, eik, 1687, G. Van Roey

- Twee biechtstoelen met beelden van de apostelen, F. Vanden Eynde en De Preter (Borgerhout), 1850 en 1853
- Orgel van 1761, circa 1807 aangepast door het huis Loret, orgelkast van 1807 vergroot in 1855
- Doopvont, arduin en koper, 18de eeuw
- Glasramen in hoogkoor en kruisbeuk, eind 19de eeuw, in zijbeuken, derde kwart van de 20ste eeuw
- Op doek geschilderde kruisweg, J. Van Aerschot, 1882
- Diverse 19de-eeuwse obitborden en 17de-, 18de-eeuwse grafstenen

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: *Parochiekerk Sint-Jan*

Baptist [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/3128> (geraadpleegd op 12 december 2024).

2.10.6. ACTUEEL GEBRUIK VAN HET GEBOUW

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 60
 - Reguliere misvieringen: 36
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 12
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 12
- Er vinden jaarlijks nog een 5-tal andere activiteiten plaats in de kerk. Het gaat dan om open kerkendagen, open monumentendag en concerten.

2.10.7. TOEKOMSTVISIE EN MOTIVATIE

In het traject van de opmaak van het kerkenbeleidsplan is besloten dat deze kerk als A-kerk wordt opgenomen. De volgende motivatie werd door het parochieteam en de kerkfabriek gegeven:

“Motivatie A-kerk

De parochie en de kerkraad van Sint-Jan Baptist Schriek zijn het eens dat de kerk van Schriek voor de eredienst behouden kan blijven en wel om de volgende redenen:

- De kerk dateert van 1303, is dus de oudste kerk van Heist-op-den-Berg
 - De middeleeuwse architectuur wijst en verwijst naar de hemel. De kerk is rijk aan religieuze kunst en glasramen

- De kerk is unieke religieuze erfgoed van Schriek, die geen andere historische architectuur heeft weten te behouden.

- De kerk is niet aangepast om voor enig andere doeleinde gebruikt te worden dan gebedshuis.

- De kerk van Schriek is vaak open door de week voor individueel bezoek of gebed, dit wordt aangekondigd op de facebook pagina:

<https://www.facebook.com/kerkfabriekschriek> en soms op UitinVlaanderen

In 2024 was dat elke weekdag in de sterke tijden: Vastentijd (aswoensdag tot goede week = 6.5 weken), Advent (3.5 weken voor Kerst), ook in de Paastijd(Pasen – Pinksteren = 7 weken).

- De kerk zet Heist-op-den-Berg op de internationale kaart van het netwerk Open Kerken voor vijftiende keer dit jaar.

- De kerk van Schriek doet mee aan de wereldwijde oproep om te bidden voor vrede op 18 oktober

- De kerk van Schriek doet al 2 jaar mee aan de Red Week, een internationaal initiatief voor godsdienstvrijheid:
- De kerk wordt nu nog gebruikt voor de eredienst"

2.11. HEILIGE NAAM JEZUSKERK GROOTLO

2.11.1. GEGEVENS

- Ligging: Kapelstraat 69, 2223 Grootlo
- Kadastrale info: AFD 7 SCHRIEK; Sectie C; Nr. 637A3, 637G3
- Oppervlakte volledig perceel: 1895 m²
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 815 m²
- Kerkhof: Geen kerkhof
- Pastorale eenheid: Mozes
- Dekenaat: Kempen-West
- Vicariaat: Kempen
- Bisdom: Antwerpen

2.11.2. SITUERING KERKGEBOUW IN RUIMTELIJKE OMGEVING

De Heilige Naam Jezuskerk ligt in het dorp Grootlo, op de grens van de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant tussen Schriek, Tremelo en Keerbergen. De kerk ligt naast een verbindingsweg tussen Tremelo centrum en Heist-op-den-Berg, en door de omvang van het gebouw kunnen we hier spreken van een zichtlocatie met enige signaalwaarde in de omgeving. De kerk ligt aan een pleintje, waar enkele parkeerplaatsen op georganiseerd zijn. Verder zijn er parkeermogelijkheden aan zaal 'Magneet' en langs de straat. De bushalte van De Lijn ligt voor de deur.

Er zijn enkele kleine horecagelegenheden in de directe omgeving zoals een café en een lunchroom. Naast de kerk ligt een bakker.

In de Engelbert Goossensstraat, op ongeveer 100m afstand, ligt de oude kapel van de parochie en het oude burgemeestershuis. Er zijn twee schooltjes in de buurt.

2.11.3. INVENTARIS

- Eigenaar: Kerkfabriek Heilige Naam Jezus te Grootlo
- Parochie: Heilige Naam Jezus Grootlo
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 29 maart 2019 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en spanten. Tussen de zij- en middenbeuken staan kolommen. Deze beperken enigszins de flexibiliteit van het gebouw, maar in dit geval betreft het eerder slanke kolommen, waardoor de kerk een vrij open gevoel behoudt. De zone van het schip en de zijbeuken heeft een vierkante vorm, en zou bijgevolg in elke richting gebruikt kunnen worden.

Dankzij het gebruik van dwarse tongewelven in de zijbeuken, waren er grote raampartijen mogelijk. Hierdoor is er tamelijk veel lichtinval, maar door de hoge aanzet en het gebruik glas-in-lood is er geen zicht naar buiten.

Duurzaamheid en dringende werken

De gewelven van de Heilige Naam Jezuskerk zijn geïsoleerd met glaswol sedert 2008. De buitendeuren hebben een ingemetseld scharnier, geen deurkader. Hierdoor zijn ze niet winddicht.

Er is luchtverwarming op aardgas.

De glas-in-lood ramen hebben enkel in het koor voorzetbeglazing.

Er is vochtschade aan de buitenmuren, waarschijnlijk door een combinatie van opstijgend en doorslaand vocht. De betonnen aflaten zijn poreus en houden vermoedelijk een langere tijd vocht vast dat naar binnen kan trekken. Vooral aan de noordzijde is er schade op te merken, omdat hier het vocht het minst snel kan opdrogen. De oorzaak moet aangepakt worden vooraleer het nut heeft om de schade te herstellen.

Een van de ramen heeft te maken met een lek, waardoor er aan de randen ook vochtschade is op te merken.

De ruimte van de blaasbalk (van vroeger) van het orgel is aangetast door schimmel. De oorzaak moet gezocht en aangepakt worden en de aanwezig schimmel moet vakkundig bestreden worden om verdere verspreiding te vermijden.

In de kleine kelder onder de sacristie is er risico op betonrot doordat op enkele plaatsen de wapening bloot is komen te liggen (ten gevolge van te weinig betondekking bij het storten). Dit moet goed gemonitord worden en idealiter hersteld.

In de verwarmingsruimte bij de gaskachel is een sterke propaangeur op te merken. Een controle is aan te raden.

2.11.5. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De kerk uit 1936, ontworpen door provinciaal bouwmeester G. Careels, vervangt een eerdere kapel en combineert functionele architectuur met neoromaanse stijlkenmerken. Het gebouw, opgetrokken in baksteen met Euvillesteen, valt op door zijn harmonieuze toepassing van rondboogvormen in portalen,

vensters en details, en het gebruik van teerlingkapitelen op natuurstenen zuilen. De westgevel wordt gedomineerd door een verdiept zeventalig rondboogvenster, terwijl de zijbeuken zich profileren als haakse kapellen. Het interieur, met houten tongewelven en een combinatie van bepleistering en faiencetegels, getuigt van een ingetogen, tijdloze schoonheid en een sterke verbondenheid met interbellumarchitectuur. De kerk is een belangrijke vertegenwoordiger van regionale kerkbouw in het interbellum.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Altaren van het beeldhouwersatelier Gerrits uit Antwerpen
- Glasramen in het koor gesigeneerd "Jan Huet 1964" met onder meer "De Blijde Boodschap" en "Jahannes de Doper"

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: *Parochiekerk Zoete-Naam-Jezus* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/3106> (geraadpleegd op 12 december 2024).

2.11.6. ACTUEEL GEBRUIK VAN HET GEBOUW

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 49
 - Reguliere misvieringen: 36
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 5
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 8
- Er worden geen andere activiteiten dan vieringen vermeld.

2.11.7. TOEKOMSTVISIE EN MOTIVATIE

In het traject van de opmaak van het kerkenbeleidsplan is besloten dat deze kerk als C-kerk wordt opgenomen. De volgende motivatie werd door het parochieteam en de kerkfabriek gegeven:

"Vanuit het Kerkfabriek en het parochieteam zouden wij graag voor onze kerk een C-statuuat aanvragen.

Motivatie:

- Zowel voor het vormsel als voor de eerste communie toch nog wel een mooie groep (of mooie samenwerking met parochie Schriek)
- We hebben nog een eigen voorganger voor woord -en communiedienst (tot eind 2025) en lectoren die elkaar afwisselen.
- We hebben een goed team om de (gezins)vieringen te organiseren: Welzijnszorg (Advent), kerstavond, Lichtmis, Broederlijk Delen, ingroeiviering eerste communie, naamopgave EC en vormsel, kruisoplegging vormsel, Aldegondisviering
- Aan onze parochie is ook een goed uitgeruste parochiezaal verbonden, waar de verenigingen (Line-dance en toneel) ook graag gebruik van maken. En het geeft de parochie de nodige inkomsten via particuliere verhuur.
- Grootlo heeft een goedwerkende afdeling van Samana (Ziekenzorg)
- Er is een mooie samenwerking tussen de parochie en de school (schoolvieringen, vredelicht)
- We willen de komende jaren graag de samenwerking met Schriek verder opbouwen (via het schema van de vieringen, samenwerking voor de speciale vieringen – met uitbreiding van een eventuele grotere cluster).

- We zijn van mening dat we via deze regeling nog wel een aantal jaren verder kunnen werken en zullen aanzien hoe het aantal van de kerkgangers evolueert. Sinds de samenwerking met Schriek, merken we in onze eucharistie toch een mooie opkomst. Via de samenwerking op de speciale dagen verwachten we ook hier een mooiere opkomst. Na de periode van 5 jaar kunnen we dan indien nodig beginnen uitzien naar een eventuele nevenbestemming, of ...”

3. INFORMEREN EN BEWUSTWORDEN

3.1. OPZET

Om tot een gedragen plan te komen is het voor de gemeente van onmisbaar belang de lokale gemeenschap te bevragen en mee te laten denken over de toekomst van het kerkelijk patrimonium op het grondgebied van Heist-op-den-Berg. In het pastoraal plan is er bepaald dat de 11 kerken in de gemeente behouden zullen blijven voor de eredienst. Het pastoraal team en het centraal kerkbestuur zijn van mening dat er voldoende ruimte voor inspraak geweest is tijdens de opmaak ervan, en vinden nieuwe participatiesessies overbodig. Omdat er binnen de stuurgroep geen consensus gevonden werd, is het thema voorgelegd op het college van Burgemeester en Schepenen. Daar werd besloten om infosessies te organiseren, die voor bewustwording binnen de (brede) gemeenschap kunnen zorgen. Daar kan informatie gegeven worden over het proces en kunnen enkele algemene vragen gesteld worden om te polsen naar de mening van de aanwezigen. Deze aanpak biedt ruimte voor een bredere dialoog en zorgt voor bewustwording. Binnen de stuurgroep is verduidelijkt dat de geplande infosessies een initiatief van de gemeente zijn.

Er is gekozen om 4 infosessies te houden. Deze sessies vonden plaats in de parochiezalen van Schriek (18 maart 2025 over de kerken van Schriek, Grootlo en Pijpelheide), Hallaar (26 maart 2025 over de kerken van Hallaar, Heist-Centrum en Heist-Station), Itegem (1 april 2025 over de kerken van Itegem en Wiekevorst) en Zonderschot (8 april 2025 over de kerken van Zonderschot, Booischot en Heist-Goor).

3.2. COMMUNICATIE

De oproep om deel te nemen aan de infosessies met inspraakmoment werd door de gemeente verspreid:

- Gemeentelijk infoblad
- Website, social media en forum 'heistdenktmee.be' van gemeente Heist-op-den-Berg
- HOPLR (buurtnetwerk)
- Gemeentelijke adviesraden werden via hun respectievelijke verantwoordelijke ambtenaren aangeschreven.

3.3. AGENDA VAN DE AVONDEN

De avonden werden gemodereerd door Rick De Leeuw en hadden een vast verloop.

Rick de Leeuw verwelkomde de aanwezigen en nodigde de schepen van cultuur, patrimonium en financiën van de gemeente Heist-op-den-Berg (dhr. Verelst) en een afgevaardigde van het studiebureau naar voren. De schepen lichtte kort toe wat een kerkenbeleidsplan behelst, waarom het een noodzakelijk document is en hoe de gemeente en de kerken zich tot elkaar verhouden inzake subsidiëring. De spreker van het studieteam gaf nadien een uiteenzetting over de uitgangspunten voor het opmaken van het kerkenbeleidsplan en per desbetreffende kerk een analyse waarbij de omgeving, de constructie en bouwkundige toestand van het gebouw aan bod kwam.

Achteraan in de kerk was telkens een pancarte per kerk opgehangen waarop de analyse per gebouw stond samengevat. Bij het binnenkomen en tijdens de pauze konden deze geraadpleegd worden door de geïnteresseerden.

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Voorbeeld infosessie Hallaar: uitleg methodiek door studieteam

Om de aanwezigen bewust te maken van de noodzaak om nu al na te denken over de toekomst van de kerkgebouwen op lange termijn en te inspireren voor eventuele nieuwe of bijkomende bestemmingen, werden vanaf de tweede infosessie vervolgens een vijftiental voorbeelden getoond van (soms opvallende) neven- en herbestemmingen in binnen- en buitenland als '(best) practices'. Deze waren onderverdeeld in de categorieën 'nevenbestemmingen', 'herbestemmingen - algemeen geaccepteerd', 'herbestemmingen - eerder uitdagend' en 'liever niet?'. Hiermee werd enerzijds getoond dat er meer mogelijk is dan standaardoplossingen zoals 'een concert of tentoonstelling', maar anderzijds lieten enkele voorbeelden zien wat er kan gebeuren wanneer er niet tijdig goed wordt nagedacht over de toekomst van de kerkgebouwen. Hierdoor werden de aanwezigen geïnspireerd, maar ook geprikkeld en uit hun comfortzone gehaald.

Vervolgens werden de aanwezigen gevraagd om zelf na te denken over de toekomst van de kerkgebouwen, zonder te sturen op her- of nevenbestemmingen, maar met een open geest voor mogelijke bredere invullingen. Iedereen kreeg de kans om zijn of haar ideeën op te schrijven, er bij een drankje over te praten met andere aanwezigen en de post-it op de pancarte van de betreffende kerk te plakken.

Daarnaast konden er formulieren ingevuld worden met enkele algemene vragen (Als je een kerkgebouw bezoekt, waarvoor ga je dan? Wat zou ervoor kunnen zorgen dat je vaker een kerkgebouw bezoekt? ...), maar ook vragen specifiek op een parochie naar keuze (Kan het kerkgebouw in de toekomst nog een grotere meerwaarde betekenen? Welke bestemmingsthema's zouden binnen deze kerk kunnen passen? ...). De ingevulde formulieren konden dan in een bus gedeponereerd worden.

Deze tweezijdige aanpak verzekerde dat zowel mensen openlijk als meer discreet hun ideeën konden delen aan de gemeente.

Voorbeeld infosessie Itegem: toelichting door schepen Carl Verelst in gesprek met Rick de Leeuw

3.4. RESULTATEN

Op de vier infoavonden waren in totaal 122 personen aanwezig. Op een aantal infosessies was een deel jongvolwassenen aanwezig, maar over het algemeen was de meerderheid van de deelnemers 60+. Er werden zo'n 35 formulieren ingevuld. De meerderheid van de formulieren werden ingevuld door mensen die aangeven 'af en toe' of 'vaak' de kerkgebouwen te bezoeken. Hieronder volgt per avond een korte samenvatting van de resultaten.

3.4.1. INFOSESSIE SCHRIEK: KERK VAN SCHRIEK, GROOTLO EN PIJPELHEIDE

- 20 aanwezigen
- 8 ingevulde formulieren

De eerste infosessie werd gehouden in de parochiezaal van Schriek, op 18 maart 2025. Deze sessie behandelde de kerken van Schriek, Grootlo en Pijpelheide. Van de 8 ingevulde formulieren gaan er 6 over Schriek en 2 over Pijpelheide. Ze werden ingevuld door mensen die aangeven dat ze 'af en toe' of 'vaak' in een van de kerkgebouwen komt. Eucharistie/gebedsdienst, stilte/rust en concerten worden als belangrijkste redenen opgegeven dat ze het kerkgebouw bezoeken. Het kerkgebouw doet bij hen vooral denken aan geloof, erfgoedwaarde, persoonlijke gebeurtenissen en een herkenningspunt in de gemeente.

Sint-Jan-Baptistkerk Schriek

- De invullers van de vragenlijst geven aan dat het kerkgebouw in Schriek een centrale plek inneemt binnen de gemeenschap. Het wordt gezien als een herkenningspunt en symbool van dorpsidentiteit, dat niet alleen belangrijk is voor de geloofsbeleving, maar ook troost biedt op moeilijke momenten. Naast liturgische functies zoals dopen, huwelijken en communies, wordt de kerk ook gebruikt voor culturele en muzikale activiteiten, vaak in samenwerking met

verenigingen. De aanwezigheid en openstelling van het gebouw worden breed gewaardeerd, zowel op spiritueel als op sociaal-maatschappelijk vlak.

- Het kerkgebouw van Schriek heeft volgens hen vandaag een belangrijke meerwaarde als religieuze en gemeenschapsvormende plek. Het wordt beschouwd als een 'Huis van God', een herkenningspunt met een hoge erfgoedwaarde en als één van de mooiste kerken in de regio. Hoewel de religieuze beleving beperkt is, blijft het gebouw betekenisvol als symbool en cultureel erfgoed.
- Voor de toekomst zien de respondenten kansen om deze meerwaarde verder te versterken. Ze pleiten onder meer voor een grotere toegankelijkheid van het gebouw, extra voorzieningen zoals sanitair, en een bredere inzet voor culturele en gemeenschapsgerichte activiteiten. Ook wordt gesuggereerd om ruimte te creëren voor neutrale afscheidsdiensten of andere niet-religieuze initiatieven, zodat de kerk op een inclusieve manier haar rol binnen het dorp kan blijven vervullen.
- Op de vraag hoe hun (achter)kleinkinderen naar het kerkgebouw zullen kijken, antwoorden de deelnemers dat ze hopen dat het een plaats is die verbinding maakt met het verleden, een referentie naar hun voorouders, met een katholieke invulling in combinatie met cultuur. Er wordt verwacht dat het meervoudig gebruik als heel normaal beschouwd zal worden.

Heilige Naam Jezuskerk Grootlo

- Geen ingevulde formulieren.

O.L.V. en Sint-Jozefkerk Pijpelheide

- De kerk van Pijpelheide wordt gezien als centraal punt in de parochie. De bereikbaarheid kan verbeterd worden door meer parking te voorzien, zodat auto's niet meer op straat moeten parkeren. Deze zouden het doorrijdend verkeer kunnen hinderen.
- De invullers van het document geven aan dat de huidige meerwaarde van het kerkgebouw van Pijpelheide voornamelijk ligt in de erfgoedwaarde.
- Voor de toekomst zien zij mogelijkheden om de betekenis van het gebouw te vergroten door het meer in te zetten voor culturele activiteiten en ontmoetingsmomenten.
- Er is een vermoeden dat de (achter)kleinkinderen in de toekomst niet zullen weten waarvoor de kerk in haar beginjaren stond.

3.4.2. INFOSESSIE HALLAAR: KERK VAN HALLAAR, HEIST-CENTRUM EN HEIST-STATION

- 40 aanwezigen
- 11 ingevulde formulieren

Op 26 maart 2025 werd de tweede infosessie gehouden in de parochiezaal van Hallaar. Hierin werden de kerken van Hallaar, Heist-Centrum en Heist-Station besproken. Een kwart van de aanwezigen vulde de vragenlijst in. Hiervan werden er 3 ingevuld over de kerk van Hallaar, 4 over die van Heist-Centrum, en 4 over de kerk van Heist-Station. De meerderheid geeft aan 'af en toe' of 'vaak' een van de kerkgebouwen te bezoeken. Twee van de invullers geven aan 'zelden' in de kerkgebouwen te komen en één invuller duidde 'nooit' aan. Ze bezoeken de kerkgebouwen vooral voor eucharistie/gebedsdienst, erfgoed/kunst en tentoonstellingen. Bij een kerkgebouw denken ze vooral aan geloof, de intieme sfeer, erfgoedwaarde en een gemeenschapsruimte.

O.L.V.-Altijddurende Bijstandkerk Hallaar

- De invullers geven aan dat de kerk van Hallaar een belangrijke symbolische en historische waarde heeft binnen de gemeenschap. Ze wordt gezien als het gezicht en erfgoed van het

dorp, en speelt een centrale rol in religieuze en culturele tradities zoals de processie, de wekelijkse bedevaartsmis en vieringen met de school. De kerk fungeert dus als baken van identiteit en verbondenheid in Hallaar.

- De huidige meerwaarde wordt vooral ervaren in de hoge erfgoedwaarde, de herkenbaarheid in het dorp en de religieuze en culturele status als bedevaartsoord.
- Door de grote huidige meerwaarde, is er twijfel of er nog extra meerwaarde gecreëerd kan worden. Door evenementen in de parochie te laten vertrekken vanuit de kerk (zoals vandaag al vaak gebeurt) kan het gebouw mogelijk nog actiever gebruikt worden.

Sint-Lambertuskerk Heist-centrum

- De kerk van Heist-centrum is voor sommigen vooral een visueel baken en symbool van thuiskomen is, wanneer ze de gemeente binnenrijden. Anderen ervaren eerder weinig betrokkenheid. Toch wordt de rol van het kerkgebouw erkend bij levensmomenten zoals huwelijken, begrafenissen en via de verbondenheid met jeugdbewegingen en scholen.
- De invullers geven aan dat de huidige meerwaarde van de kerk in Heist-centrum vooral ligt in haar erfgoedwaarde, zowel als visueel herkenningspunt in het landschap als door de spirituele en culturele betekenis. De kerk wordt ervaren als een geruststellende aanwezigheid en een plek waar men terecht kan indien gewenst.
- Voor de toekomst zien de invullers mogelijkheden tot een grotere meerwaarde door het gebouw levendiger te maken, met ruimte voor culturele activiteiten en gedeeld gebruik, mits dit gebeurt met respect voor de huidige religieuze functies en gebruikers.
- De volgende thema's/ideeën worden meegegeven: cultuur; ontmoetingsplaatsen met café; spelletjesnamiddag; klaslokalen; hoofdbestemming: geloof en samenkomen; bibliotheek + cafetaria; concerten; gemeenschapsvoorziening.
- Men hoopt dat de (achter)kleinkinderen in de toekomst het gebouw beschouwen als een positieve plaats waar ruimte is voor hun noden en die van hun voorouders. Het moet een plek zijn van samenhang en een huis in functie van de gemeenschap.

Heilig Hartkerk Heist-Station

- Cultuur, onderwijs en gemeenschap worden genoemd als belangrijke aspecten van het dagelijkse leven in Heist-Station.
- Uit de formulieren blijkt dat het kerkgebouw van Heist-Station momenteel vooral een meerwaarde heeft door de inbedding in de (school)omgeving, al wordt deze meerwaarde als beperkt omschreven.
- Voor de toekomst zien de respondenten mogelijkheden om de kerk sterker in te zetten als gedeelde ruimte voor de school, buurtvoorzieningen en lokale verenigingen. Daarbij wordt benadrukt dat samenwerking centraal moet staan, maar dat financiële haalbaarheid een aandachtspunt blijft.
- De invullers van de vragenlijst verwachten dat hun (achter)kleinkinderen de kerk nog steeds uitgesproken als "kerk" zullen zien. Ze hopen dat het een plaats van rust, bezinning ontmoeting en gemeenschapsgebruik blijft, waar kinderen/jongeren activiteiten kunnen organiseren (met school of daarbuiten).

3.4.3. INFOESSIE ITEGEM: KERK VAN ITEGEM EN WIEKEVORST

- 20 aanwezigen
- 6 ingevulde formulieren

In de parochiezaal van Itegem werd de derde infosessie gehouden op 1 april 2025. Tijdens deze avond kwamen de kerken van Itegem en Wiekevorst aan bod. Er waren een 20-tal aanwezigen en de vragenlijst werd 6 keer ingevuld: 4 keer over de kerk van Itegem en tweemaal over de kerk van Wiekevorst. 2 invullers geven aan dat ze 'zelden' in de kerkgebouwen komen. De overige deelnemers bezoeken de kerkgebouwen 'af en toe' of 'vaak'. De voornaamste reden dat zij de kerken bezoeken is erfgoed/kunst, tentoonstelling en andere vieringen. De eucharistie/gebedsdienst wordt hier minder aangeduid. De kerkgebouwen wekken voor hen vooral gevoelens van erfgoedwaarde en herkenningspunt in de gemeente op.

Sint-Guibertuskerk Itegem

- Volgens de invullers van de vragenlijst is er een groot gevoel van samenhang, aandacht voor cultuur, jeugdbeweging en vrije tijd in Itegem. De kerk vormt als geklasseerd monument het centrum voor de kerkgemeenschap, maar wordt ook geregeld gebruikt voor culturele evenementen. Bij wederzijds respect wordt dit positief ervaren.
- Als centraal punt van het levendig dorpscentrum heeft de kerk veel waarde als ontmoetingsplek van vele elementen van lokale verenigingen, en naast de religieuze functie wordt ze ook gebruikt voor nevenfuncties. Het vormt een mooi landmark, het 'erfgoed' van het dorp.
- In de toekomst zou de kerk nog veel meer functies dan vandaag kunnen huisvesten, vinden de respondenten. Het is dan wel belangrijk dat er een respectvolle samenwerking tussen religie en cultuur kan plaatsvinden. Ook wordt er gepleit om de kerk beter te bezoeken te maken.
- De volgende thema's/ideeën worden meegegeven: eucharistie; erfgoed en kunst; cultuur; cursussen; lunch/ontmoeting; crèche; culturele evenementen; religie.
- Men hoopt dat de (achter)kleinkinderen in de toekomst trots zijn dat de prachtige herinnering aan de geschiedenis nog steeds deel uitmaakt van het patrimonium, dat er blijvende fierheid is over het centraal beschermd monument met culturele erfgoedwaarde en bijhorende passende culturele activiteiten.

Sint-Jan Baptistkerk Wiekevorst

- Er wordt aangegeven dat er een nog levendige gemeenschap is, die redelijk (soms niet-praktiserend) katholiek is.
- De geloofsbeleving, de begrafenissen en het houden van concerten worden als meerwaarde voor het dorp beschouwd.
- In de toekomst kan er nog een grotere meerwaarde gecreëerd worden door meer optredens te organiseren, films te tonen of gemeenschapsvormende initiatieven plaats te laten vinden. Ook wordt een neven- of herbestemming gesuggereerd.
- De volgende thema's/ideeën worden meegegeven: onderdak voor verenigingen; lokale radio.
- Men vindt het moeilijk om in te schatten hoe de (achter)kleinkinderen in de toekomst naar het gebouw zullen kijken, omdat 'het geloof' achteruit gaat, maar het kan ook terug aan belang winnen.

3.4.4. INFOSESSIE ZONDERSCHOT: KERK VAN ZONDERSCHOT, HEIST-GOOR EN BOOISCHOT

- 42 aanwezigen
- 7 ingevulde formulieren

Tot slot vond er op 8 april 2025 de laatste infosessie plaats in de parochiezaal van Zonderschot. Het ging deze avond om de kerken van Zonderschot, Heist-Goor en Booischot. Er werden 7 formulieren ingevuld, waarvan 5 voor Zonderschot en 2 voor Booischot. Ze werden ingevuld door mensen die 'nooit', 'zelden',

of 'af en toe' de kerkgebouwen bezoeken. Ze gaan dan voornamelijk voor erfgoed/kunst of vieringen. Een kerkgebouw wekt bij hen de gedachte aan erfgoedwaarde en gemeenschapsruimte op.

O.L.V. Van de Vredekerk Zonderschot

- Men geeft aan dat er een groot verenigingsleven is in Zonderschot dat start aan mekaar hangt.
- De meerwaarde van het kerkgebouw wordt momenteel als laag beschouwd, omdat het enkel voor vieringen gebruikt wordt.
- Invullers van de vragenlijst zien mogelijkheden om een grotere meerwaarde te creëren door de kerk te gebruiken als turnzaal voor de school, of een andere her- of nevenbestemming te realiseren. Bovendien wordt het plaatsen van isolatie en zonnepanelen aangemoedigd.
- De volgende thema's/ideeën worden meegegeven: concerten; tentoonstellingen; cultuur; gymzaal.
- Men verwacht dat toekomstige generaties de kerk op een multifunctionele manier zullen gebruiken.

Sint-Alfonsius de Liguorikerk Heist-Goor

- Geen formulieren ingevuld.

Sint-Salvatorkerk Booischoot-centrum

- Volgens invullers van de vragenlijst zou de meerwaarde van het kerkgebouw vergroot kunnen worden door verenigingen te betrekken en ondernemingen te laten participeren.
- De volgende thema's/ideeën worden meegegeven: jeugdhuis; flexkantoorruimtes; horeca; ontmoetingsruimtes; overkop huizen; cursussen.
- Men verwacht dat in de toekomst de christelijke functie ondergeschikt zal zijn en er meer sociale activiteiten plaatsvinden.

3.4.5. ALGEMEEN

Tijdens de infosessies/inspraakmomenten is de vraag vaker naar voren gekomen of het wel zin heeft om dergelijke sessies te houden en na te denken over de mogelijkheden van de kerkgebouwen, als het pastoraal plan geen opening voorziet in deze legislatuur. Het antwoord van de gemeente hierop was duidelijk: het is wel degelijk waardevol om dit te doen. Door nu reeds te informeren en te polsen naar tendensen binnen de gemeenschappen, kan er beter geanticipeerd worden op de toekomst. Door vandaag uitdagingen en opportuniteiten te detecteren, kunnen onverwachte veranderingen beter opgevangen worden.

Deelnemers van de infosessie/inspraakmomenten geven aan dat ze een kerkgebouw vaker zouden bezoeken wanneer er meer culturele, erfgoed- of ontmoetingsactiviteiten plaatsvinden, en wanneer de gebouwen vaker toegankelijk zijn. Ze vragen naar een multifunctioneel gebruik, met openstellingen, tentoonstellingen, optredens of zelfs horeca. Ook her- of nevenbestemming en een bredere invulling buiten het strikt religieuze kader worden genoemd.

Wat betreft de toekomst van het kerkelijk patrimonium in Heist-op-den-Berg verwacht men een evolutie richting meer divers en gedeeld gebruik. Ze zien ruimte voor culturele en gemeenschapsgerichte functies, met behoud van respect voor het religieuze karakter waar relevant. Sommige kerken kunnen volgens hen volledig ontwijd worden, andere kunnen best een dubbel gebruik kennen. Erfgoedwaarde blijft belangrijk,

maar een deel van de kerken zou een nieuwe invulling kunnen krijgen, terwijl in de toekomst minder kerken dan vandaag behouden blijft voor (enkel) eredienst.

3.4.6. SAMENVATTING

Erfgoedwaarde en symboliek

De kerken worden unaniem gewaardeerd als herkenbare dorpsbakens met een grote historische, culturele en emotionele waarde. Ze worden niet alleen gezien als architecturaal erfgoed, maar ook als plaatsen die verbonden zijn met het persoonlijke en collectieve geheugen van het dorp. Herinneringen aan familiegebeurtenissen, jeugdijaren en het gemeenschapsleven versterken de band met het gebouw. De kerk wordt vaak benoemd als een plek van rust, bezinning en vertrouwdheid.

Ruimer gebruik

Er is een duidelijke openheid voor verruimd gebruik van de kerkgebouwen, waarbij religieuze functies behouden blijven maar aangevuld worden met andere maatschappelijke of culturele invullingen. Deelnemers stellen onder meer voor om kerken open te stellen voor:

- Concerten, tentoonstellingen en andere culturele evenementen
- Lezingen, cursussen of kringactiviteiten
- Ontmoetingsmomenten voor jong en oud
- Activiteiten van lokale verenigingen of scholen (bv. als turnzaal, repetitieruimte of speelplek)
- Gemeenschapsfuncties zoals een koffiehoeck, jeugdhuis, crèche of buurtbibliotheek

Deze ruime invullingen worden gezien als kansen om de kerkgebouwen levend en relevant te houden voor bredere doelgroepen. Belangrijk is wel dat dit gebeurt met respect voor de sacrale betekenis van de ruimte.

Praktische randvoorwaarden en bereikbaarheid

Naast inhoudelijke suggesties kwamen ook een aantal praktische bezorgdheden aan bod. Zo vragen verschillende deelnemers om:

- Meer toegankelijke openingsuren, zodat de kerk ook buiten erediensten bezocht kan worden
- Infrastructuraanpassingen zoals verwarming, sanitair, akoestiek en betere isolatie
- Investerings in bereikbaarheid (zoals fietsenstallingen of parkeergelegenheid)
- Duidelijke afspraken rond gedeeld gebruik en beheer

Toekomstverwachtingen en intergenerationele betekenis

Tot slot leeft er bij veel deelnemers het verlangen dat ook toekomstige generaties nog een band zullen ervaren met de kerken. Hoewel men erkent dat de rol van religie verandert, hoopt men dat het kerkgebouw zijn waarde als betekenisvolle plek blijft behouden – niet alleen voor eredienst, maar ook als plaats van ontmoeting, stilte of gemeenschap.

Lokale accenten

De gevoeligheden en ideeën verschillen licht per locatie:

- In **Schriek** en **Itegem** leeft een sterke verbondenheid met het gebouw en is men vragende partij voor meer culturele invullingen.
- In **Zonderschot** zijn er suggesties voor toekomstig her- of medegebruik.
- In **Heist-Station** en **Booischoot** leeft de vraag naar samenwerking met scholen en lokale verenigingen.

- In **Hallaar** en **Heist-centrum** klinkt een oproep om het huidige dynamisch gebruik verder te versterken.

Conclusie

De infosessies bevestigen het brede draagvlak voor het behoud van de kerken als betekenisvolle plekken in het dorpsweefsel. Hoewel het religieus gebruik deels afneemt, leeft er een duidelijke wens om de gebouwen een nieuw leven te geven als gedeelde ruimtes voor ontmoeting, cultuur en gemeenschap. Mits zorgvuldige afstemming en respect voor de sacrale betekenis, kunnen de kerken ook in de toekomst een waardevolle rol blijven spelen in het lokale samenleven.

3.4.7. EEN NUANCERING

Het organiseren van dergelijke info- / brainstormsessies is belangrijk om een maatschappelijk draagvlak te creëren, maar de resultaten moeten wel enigszins genuanceerd worden.

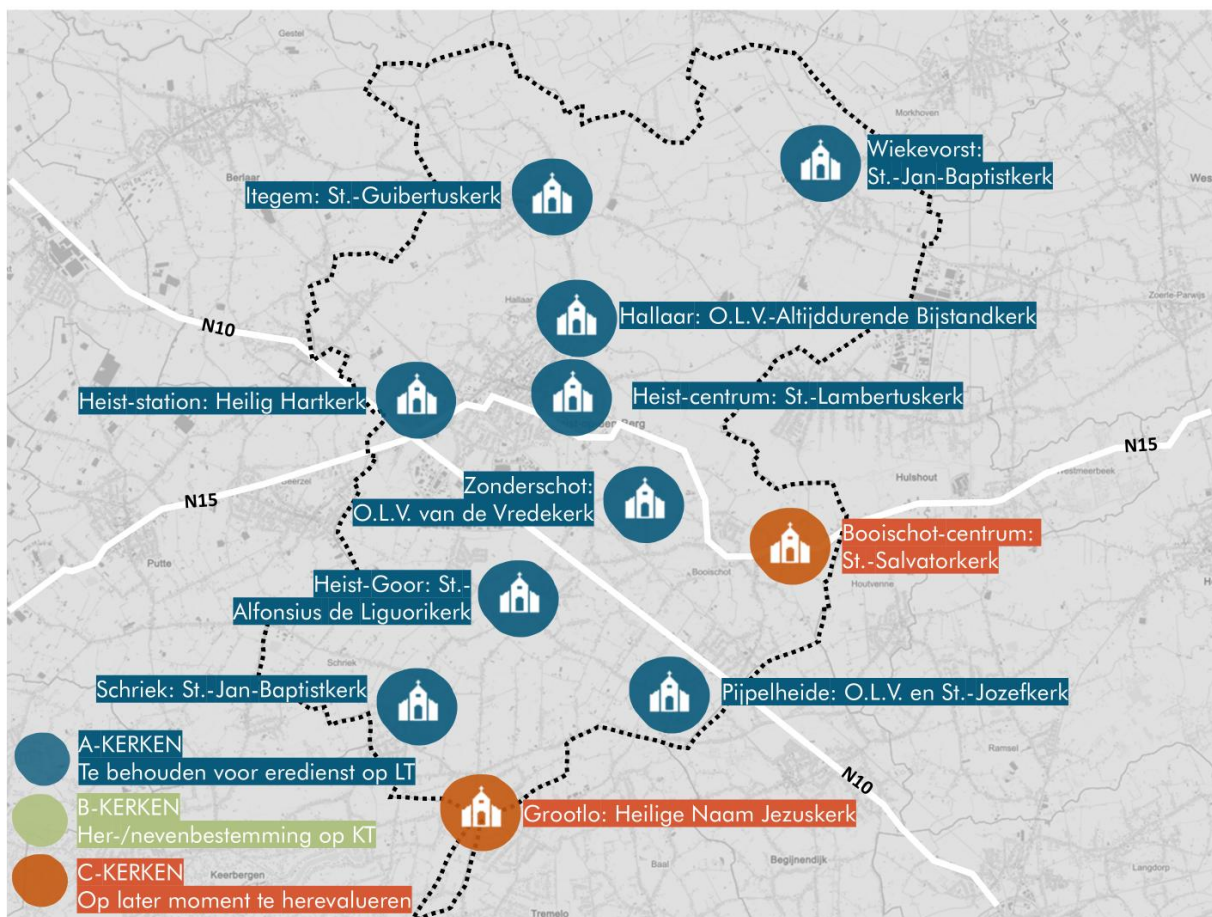
Het profiel van de deelnemer aan de sessies is deze van een gemotiveerde 'amateur'. Men kan niet verwachten van het brede publiek om op 1 avond het volledige kader te bevatten en direct met de goede passende oplossing te komen.

Ondanks de relevantie van het onderwerp is de opkomst op deze sessies laag in aantal. Hoewel er waardevolle inzichten uit kunnen voortkomen, moeten de resultaten voorzichtig geïnterpreteerd worden, gezien de beperkte opkomst en het niet-representatieve karakter van de deelnemersgroep.

4. CONCLUSIE

De toekomst van de 11 kerkgebouwen in Heist-op-den-Berg is op dit moment helder: alle kerken blijven behouden voor de eredienst. Voor 9 kerken is er een duidelijke keuze gemaakt om deze ook op lange termijn als gebedshuizen te blijven gebruiken. Voor de overige 2 kerken (Booischoot en Grootlo) zal de bestemming op een later moment opnieuw geëvalueerd worden, al worden er binnen de huidige legislatuur geen ingrijpende veranderingen verwacht.

Er zijn dan ook geen kerken waarvoor binnen deze legislatuur een her- of nevenbestemming wordt gerealiseerd. Wel wordt er maximaal ingezet op de valorisatie van elk kerkgebouw, in de brede zin van het woord. Dat betekent dat er volop ruimte is om de maatschappelijke, culturele en sociale waarde van de kerken te versterken, telkens in samenspraak met de betrokken geloofsgemeenschappen en de lokale gemeenschap. Zo blijft elke kerk een betekenisvolle plek in het dorpsleven. Om dit concreet te maken, zetten de kerken van Heist-op-den-Berg elk jaar op de eerste zondag van juni hun deuren open voor het publiek. De Kerkfabrieken organiseren dan, in samenwerking met de Cultuurdienst, een gevarieerd programma met onder meer tentoonstellingen, kooptredens, archiefmateriaal, rondleidingen en werk van lokale kunstenaars en leerlingen van de academie. Hierdoor wordt de openstelling van de kerken ook een moment van ontmoeting en betrokkenheid.

5. VERVOLG

Dit kerkenbeleidsplan vormt een nieuw startpunt voor de verdere opvolging van de kerkgebouwen binnen de gemeente. Hoewel er op dit moment geen her- of nevenbestemmingen zijn voorzien, blijft het essentieel om een permanente dialoog tussen de burgerlijke en kerkelijke instanties te garanderen. Dit zorgt ervoor dat mogelijke evoluties in het pastoraal beleid tijdig worden opgemerkt en dat veranderingen in de bouwfysische toestand van de kerkgebouwen correct worden opgevolgd. Door regelmatig overleg te organiseren, kunnen eventuele nieuwe inzichten en uitdagingen proactief worden besproken en verwerkt in de toekomstvisie.

Het is dan ook aangewezen om elke twee jaar een overlegmoment in te plannen tussen de gemeente, het bisdom, centraal kerkbestuur en het pastorale eenheidsteam. Tijdens deze bijeenkomsten kan de algemene stand van zaken worden geëvalueerd, kunnen mogelijke knelpunten worden gesignaleerd en kan er verder worden nagedacht over de toekomst van de kerken binnen dit kerkenbeleidsplan. Door deze systematische opvolging en samenwerking blijft het kerkenbeleidsplan een dynamisch instrument dat mee evolueert met de maatschappelijke en pastorale context.

TO-DO KORTE TERMIJN:

- Goedkeuring kerkenbeleidsplan: rapport voorleggen aan CKB Heist-op-den-Berg, de bisschop van Antwerpen en de gemeenteraad van Heist-op-den-Berg.
- De gemeente neemt initiatief om elke twee jaar een overleg te organiseren met afgevaardigden uit het kernteam van het kerkenbeleidsplan en alle kerkfabrieken met als doel:
 - Stand van zaken bespreken
 - Zicht te krijgen op plannen op korte en langere termijn (uitgaande van financiële mogelijkheden)
 - Toekomst van de kerken bespreken
 - Evolutie in het gebruik (zowel erediensten als valorisaties) van de kerkgebouwen bespreken
 - Eventuele wijzigingen in parochies monitoren en aftoetsen aan dit kerkenbeleidsplan
 - Evolutie in samenwerkingsverbanden tussen parochies en kerkraden bespreken
 - ...

6. GOEDKEURING

Voor het Bisdom Antwerpen:

Voor de gemeente Heist-op-den-Berg:

7. BIJLAGEN

- Gebouwpaspoorten
- Methodologie: voorbereiden op de toekomst?
- Overzicht van de investeringen vanuit de gemeente
- Overzicht van de exploitatietoelagen vanuit de gemeente

6. GOEDKEURING

Voor het Bisdom Antwerpen:

Wim Selderghs
Vicaris generaal

Voor de gemeente Heist-op-den-Berg:

7. BIJLAGEN

- Gebouwpaspoorten
- Methodologie: voorbereiden op de toekomst?
- Overzicht van de investeringen vanuit de gemeente
- Overzicht van de exploitatietoelagen vanuit de gemeente